

Wiadomości **Uniwersyteckie**

4 | **Z życia Uczelni**

Uroczysta inauguracja roku akademickiego

60 | **Nauka i ludzie**

Twórczość Żeromskiego jest wciąż aktualna. Rozmowa z dr hab. Moniką Gabryś-Stawińską, prof. Uczelni z Katedry Historii Literatury Polskiej UMCS

64 | **Nauka i ludzie**

Na falach wspomnień. Radio Centrum oczami redaktorów naczelnych

Inauguracja roku akademickiego 2025/2026, 23 października 2025 r.

Fot. Michał Piłat, Bartosz Proll

Spis treści

WYDARZENIA

- 4** | Z życia Uczelni
- 35** | Nasze sukcesy
- 39** | Na wydziałach
- 50** | Twarze komercjalizacji

NAUKA I LUDZIE

- 52** | Szacunek dla historii jest inwestycją w przyszłość. Rozmowa z prof. dr hab. Małgorzatą Karwatowską – kierownik Katedry Edukacji Polonistycznej, przewodniczącą Komisji ds. Tradycji Uniwersyteckich UMCS
- 55** | Madame Curie – od marzeń do Nagrody Nobla. Rozmowa z prof. dr. hab. Tomaszem Pospiesznym z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, biografem Marii Curie-Skłodowskiej
- 58** | Mowa to niezwykły dar. Rozmowa z dr Moniką Łuszczuk z Katedry Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS
- 60** | Twórczość Żeromskiego jest wciąż aktualna. Rozmowa z dr hab. Moniką Gabryś-Sławińską, prof. Uczelni z Katedry Historii Literatury Polskiej UMCS, kierownik Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie
- 64** | Na falach wspomnień. Radio Centrum oczami redaktorów naczelnych

KARTKA Z KALENDARZA

- 69** | Heinz-Dieter Rheinländer

NASI ABSOLWENCI

- 70** | Między laboratorium a biznesem. Rozmowa z Jakubem Knurkiem – ekspertem z zakresu biofarmacji i absolwentem UMCS

WYDARZENIA NAUKOWE

- 72** | Oddech wolności. „Kultura” paryska w Lublinie
- 73** | Współpraca UMCS i NIK
- 74** | XXXIV Zjazd Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej
- 75** | Konferencja edukacyjna dotycząca prawa ochrony ludności
- 76** | Podziękowanie dla prof. Grzegorza Janusza
- 77** | Ocena prezydencji Polski w Radzie Unii Europejskiej
- 78** | Amicus Instytutu Archeologii UMCS

- 80** | Dziedzictwo polskiego ruchu ludowego wobec współczesnych wyzwań bezpieczeństwa
- 82** | Otwarcie wystawy „Bataliony Chłopskie 1940–1945”
- 83** | Staż w Narodowym Laboratorium Lawrence’a w Berkeley
- 84** | VI Konferencja Naukowa z cyklu „Inwestycje alternatywne”
- 85** | Pracownicy UMCS w Radzie Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych
- 86** | Wizyta studyjna gości z województwa świętokrzyskiego
- 87** | Konferencja naukowa nt. prawnej ochrony zwierząt
- 87** | Historycy na konferencji w Kluź-Napoka
- 88** | Konferencja „Lublin dla środowiska”
- 89** | Podziękowanie dla naukowców z UMCS za wkład w rozwój polskiej metrologii
- 90** | Konferencja bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych i szkolnych
- 91** | Wizyta studyjna gości z Afryki
- 92** | Spotkanie z Henryką Krzywonos-Strycharską
- 93** | Konferencja „Miejsca pamięci – potrzeby, wyzwania, perspektywy”
- 93** | Międzynarodowe seminarium „Europe and the Indo-Pacific – The Economic and Political Nexus”
- 94** | PSPR Day 2025
- 95** | Konferencja „Muzea historyczne miast”
- 95** | Międzynarodowy Dzień Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego
- 96** | Wykład prof. Anne J. Gilliland z cyklu „Konarski Lectures”
- 97** | Staż naukowy w Wilnie. Mediolingwistyczna współpraca i analiza memosfery o AI
- 98** | Międzynarodowe Sympozjum ISSHAC-12

SPRAWY STUDENCKIE

- 100** | Kurs „Lignina – zielony klucz do innowacji materiałowych”
- 101** | Inauguracja nowego kierunku doradztwo podatkowe i administracja skarbowa
- 102** | Jesienna edycja projektu „Warsztaty Lublin – Miasto Twoich Pomysłów”
- 102** | Projekty studentów Wydziału MFil nagrodzone w IBM Innovation Project
- 103** | UMCS na Salonach Maturzystów

ŻYCIE KULTURALNE

- 104** | Wernisaż wystawy prof. Jacka Szewczyka pt. „Zapiski z rzeczywistości”
- 105** | Rzymskie tournée Chóru Akademickiego UMCS
- 106** | Październik w Chatce Żaka

Wydawca: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

PL ISSN 1233-216X

Adres redakcji: pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5, p. 1606, 20-031 Lublin,
tel. 81 537 54 19

e-mail: wiadomosci@mail.umcs.pl
www.wiadomosci.umcs.pl

Redakcja: Aneta Adamska, Magdalena Cichocka, Ewa Kawałko-Marczuk (redaktor naczelny), Michał Piłat (fotograf), Bartosz Proll (fotograf), Katarzyna Skąlecka, Magdalena Wołoszyn-Mróż

Współpracownicy: Agata Dzyr, Sara Filipiak, Monika Gabryś-Sławińska, Teresa Klimowicz, Andrzej Kokowski, Ihor Kolisnichenko, Eliza Komierzyńska-Orlińska, Urszula Lewartowicz,

Julia Maj, Kamil Michaluk, Anna Pastuszka, Tomasz Poślada, Adrian Skubiszewski, Maciej Szymoniak, Paulina Turyło-Nowak, Michał Zembrzycki

Projekt graficzny i skład: Studio DTP Academicon, [dtp@academicon.pl](http://dtp.academicon.pl),
<http://dtp.academicon.pl/>

Druk: Magic

Nakład: 420 egzemplarzy

Oktadka: Inauguracja roku akademickiego, fot. Michał Piłat

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i korekty nadestanych tekstów. Ma również prawo do wyboru tekstów do publikacji.

Uroczysta inauguracja roku akademickiego

Zgodnie z tradycją 23 października w Auli Uniwersyteckiej na Wydziale Prawa i Administracji odbyła się uroczysta inauguracja roku akademickiego 2025/2026. W wydarzeniu wzięli udział m.in. przedstawiciele wspólnoty akademickiej, służb mundurowych i władz sądowniczych oraz goście ze świata nauki, dyplomacji, gospodarki, administracji rządowej i samorządowej.

Przed uroczystością miał miejsce briefing prasowy z udziałem władz Uczelni. Podczas spotkania z dziennikarzami rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski mówił:

„Za nami rok jubileuszowy, pełen wydarzeń różnej rangi zarówno z pogranicza kultury i sztuki, jak i tych naukowych. Był to również rok szczególnie we wszystkich sferach aktywności akademickiej (...). Bardzo owocna i perspektywiczna na kolejne lata okazała się tegoroczna rekrutacja. Mimo wielu przeszkód i obaw związanych m.in. z problemami demograficznymi i wizowymi, w odniesieniu do studentów zagranicznych, ten rok wypadł rzeczywiście imponująco. Rekrutacja zamknęła się bowiem w liczbie około 8 tys. młodych ludzi, którzy wybrali nasz Uniwersytet jako miejsce swoich studiów. Tak dobrego roku nie było w ostatnich latach. Zadowolająca jest także rekrutacja studentów zagranicznych – przyjęliśmy bowiem niemal 900 osób. To efekt pracy całej wspólnoty akademickiej, budującej dobre imię i dobrą markę UMCS.

Rektor przypominał sukcesy pracowników, doktorantów i studentów oraz skuteczność ich działań w zakresie pozyskiwania środków finansowych na różnorodne projekty i inicjatywy. Powiedział też m.in. o: pozycji Uniwersytetu na arenie międzynarodowej, współpracy z biznesem i komercjalizacji badań, kulturze akademickiej i sporcie uczelnianym.

Po briefingu prof. Radosław Dobrowolski zaprosił do wspólnej celebracji nowego roku akademickiego. Wy-

darzenie rozpoczęło się od odśpiewania hymnu państwowego. Następnie Rektor oficjalnie otworzył uroczystość, przywitał zebranych w Auli Uniwersyteckiej i wygłosił przemówienie inauguracyjne.

W dalszej kolejności głos zabrał prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką prof. dr hab. Zbigniew Pastuszek, który odczytał fragmenty listów od marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Szymona Hołowni oraz ministra nauki i szkolnictwa wyższego Marcina Kulaska. Z kolei prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS odczytał informacje o odznaczonych pracownikach naszego Uniwersytetu. Za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej Medalami za Długoletnią Służbę odznaczonych zostało 49 pracowników naszego Uniwersytetu (Medalem Złotym – 19, Medalem Srebrnym – 15, Medalem Brązowym – 15). Minister Edukacji odznaczyła zaś Medalem Komisji Edukacji Narodowej 23 pracowników Uczelni.

Podczas uroczystości wręczono również medale 80-lecia UMCS, które otrzymali: dr Krzysztof Żuk – prezydent Lublina i Lech Sprawka – radny województwa lubelskiego i były wojewoda lubelski. Natomiast Medal „Amicis Universitatis Mariae Curie Skłodowska” wręczono mecenasowi Piotrowi Sendekiemu za wieloletnie zaangażowanie we współpracę z Wydziałem Prawa i Administracji.

Podczas inauguracji poznaliśmy także laureata 25. Nagrody im. Jerzego Giedroycia. Corocznie Kapituła konkursowa pod przewodnictwem prof. dr. hab. Krzysztofa Pomiana przyznaje ufundowaną przez UMCS Nagrodę. Wyniki obrad przedstawiła sekretarz Kapituły prof. dr hab. Iwona Hofman:

„Mam zaszczyt ogłosić, że laureatką 25. Nagrody im. Jerzego Giedroycia została dr hab. Emilia Kledzik za książkę pt. *Perspektywa poety*.

Wręczenie Nagrody im. Jerzego Giedroycia. Od lewej: prof. Iwona Hofman, dr hab. Emilia Kledzik, prof. Radosław Dobrowolski, Basil Kerski ➔

Od lewej: prof. Radosław Dobrowolski i laureat Medalu „Amicis Universitatis Mariae Curie Skłodowska” mec. Piotr Sendecki ➔

Wręczenie wyróżnień dla najlepszych absolwentów ➔

Cyganologia Jerzego Ficowskiego (...). To szczególna monografia, która – będąc kwintesencją zainteresowań Pani Profesor badaniami kultur i etnosów – jednocześnie rewiduje spojrzenie Jerzego Ficowskiego na twórczość poetów cygańskich.

Po odebraniu nagrody laureatka powiedziała:

» Historia Romów niewątpliwie nie leżała w obszarze zainteresowań Jerzego Giedroycia, dlatego niełatwo domniemywać, co Redaktor powiedziałby o *Cyganologii Jerzego Ficowskiego*. Mam jednak kilka tropów. W wywiadzie pt. *Na osobnej wyspie czy wśród innych narodów. O historii Polski i o swoich zainteresowaniach historią, o polskich historykach i politykach...* Giedroyc mówił: »Idzie po prostu o to, żeby przekazać do wiadomości autentyczną wersję wydarzeń historycznych i żeby nie było w niej białych plam«. Mam nadzieję, że moja książka jest próbą odpowiedzi na to wyzwanie w odniesieniu do powojennych dziejów polskich Romów (...).

Warto dodać, że przyznano też Nagrodę Specjalną, którą otrzymał Basil Kerski – dyrektor Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku za książkę pt. *Europejczycy z kantonu Polska* w uznaniu jej szczególnego znaczenia dla promowania wartości demokracji i europejskiego patriotyzmu.

Po wręczeniu nagród przyszedł czas na wyróżnienie najlepszych absolwentów UMCS. Prorektor ds. studentów i jakości kształcenia prof. dr hab. Dorota Kołodyńska przedstawiła nazwiska najlepszego absolwenta UMCS i laureatów z poszczególnych wydziałów. Tytuł najlepszego absolwenta, złoty medal i nagrodę pieniężną przyznano Myat Noe Nyinyi z Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej. Z kolei najlepszymi absolwentami wydziałów, laureatami srebrnych medali i nagród pieniężnych zostali: Lucyna Kuzko (Wydział Biologii i Biotechnologii), Gabriela Hryniewicka (Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej), Kinga Bylina (Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki), Aleksandra Liwak (Wydział Chemii), Jakub Bobiarski (Wydział Prawa i Administracji), Franciszek Goszczyński (Wydział Filologiczny), Jan Gagacki (Wydział Historii i Archeologii), Krzysztof

Fot. Bartosz Proń

↑ Przemówienie reprezentanta studentów Dawida Świstaka

Fot. Bartosz Proń

↑ Wręczenie Srebrnego Medalu „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” prof. Mariuszowi Bogdanowiczowi

Gała (Wydział Ekonomiczny), Idalia Mastalerz (Wydział Pedagogiki i Psychologii), Jan Koper (Wydział Filozofii i Socjologii), Katarzyna Szawłoga (Wydział Politologii i Dziennikarstwa), Bartosz Korszun (Wydział Artystyczny), Wiktoria Kiljan (Wydział Zamiejscowy w Puławach).

Następnie rektor prof. Radosław Dobrowolski i prorektor prof. Dorota Kołodyńska przyjęli ślubowanie od nowych studentów reprezentujących wydziały i doko-

nali ich immatrykulacji. W dalszej kolejności prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej prof. dr hab. Wiesław Gruszecki odczytał nazwiska przedstawicieli immatrykulowanych doktorantów ze Szkół Doktorских i przyjął od nich ślubowanie.

Podczas uroczystości głos zabrał reprezentant studentów Dawid Świstak (p.o. przewodniczącego Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów), który powiedział:

„Chcemy, aby każdy z Was, drodzy studenci, czuł, że ma wpływ na to, jak wygląda nasza Uczelnia i jej przyszłość; że razem możemy budować uniwersytet otwarty, nowoczesny i przyjazny.

W imieniu doktorantów przemówiła mgr Magdalena Jędrzejuk-Witek:

„UMCS ma szansę stać się dla każdego i każdej z Was bezpieczną i wspierającą przestrzenią wszechstronnych poszukiwań w sferze naukowej, badawczej i w kontekście odpowiedzi na pytanie o własną przyszłość. Poszukując, nie zapominajcie, że często właśnie droga, którą kroczymy, czasem niepewnie, czasem wątpiąc, potykając się, może nas zaprowadzić w najpiękniejsze miejsca.

Na koniec wykład inauguracyjny pt. „Wolność i odpowiedzialność w perspektywie indywidualnej i społecznej” wygłosił ks. prof. dr hab. Alfred Wierzbicki z Instytutu Filozofii. O oprawę muzyczną uroczystości zadbał Chór Instytutu Muzyki pod dyktando prof. dr hab. Małgorzaty Nowak.

Wieczorem w Akademickim Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka odbył się koncert inauguracyjny pt. „UMCS swoim przyjaciółom” w wykonaniu m.in. Piotra Selima oraz studentów i wykładowców kierunku jazz i muzyka estradowa pod opieką prof. dr hab. Mariusza Bogdanowicza, którzy przygotowali interpretację legendarnych utworów Franka Sinatry w poetyckich tłumaczeniach Wojciecha Młynarskiego. Dodatkowo prof. Bogdanowicz został uhonorowany Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, przyznawanym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w uznaniu zasług na rzecz upowszechniania i krzewienia polskiej kultury. Odznaczenie wręczył Jarosław Szymczyk, dyrektor generalny Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie.

Magdalena Wołoszyn-Mróz

Przemówienie inauguracyjne rektora prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego

Szanowni Państwo, dostojni Goście, Pracownicy UMCS, drogie Studentki i Doktorantki, drodzy Studenci i Doktoranci!

Zgodnie z tradycją otwieram uroczystość inauguracji nowego roku akademickiego 2025/2026. Serdecznie witam wszystkich, którzy uczestniczą w naszej uroczystości w sposób bezpośredni. Witam również tych, którzy śledzą transmisję na żywo.

Szanowni Państwo, niestety dzisiejszego święta nie możemy dzielić z osobami, które były członkami naszej wspólnoty akademickiej, a które odeszły od nas na zawsze. Z żalem muszę poinformować, że w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy zmarło wiele zasłużonych dla naszej Uczelni osób: Marian Turski – doktor *honoris causa* UMCS, prof. Alina Aleksandrowicz, prof. Paweł Bryk, prof. Marcin Kojder, prof. Władysław Kucharski, prof. Dobiesław Nazimek, prof. Jan Orłowski, prof. Maria Poźniak-Niedzielska, prof. Jan Kazimierz Różyło, prof. Elżbieta Rzewuska, prof. Corelli Świeca, prof. Urszula Wich, prof. Wanda Wójtowicz, dr Agnieszka Dąbrowska, dr Jan Czerniakiewicz, dr Błażej Kruppiak, dr Alina Kochańczyk, dr Teresa Olszewska, dr Halina Opolska, dr Maria Żytomirska, Danuta Grzeszczuk, Grzegorz Herda, Janina Leszczyńska, Marek Obara, Andrzej Prędkiewicz, Alicja Rarak, Halina Sajewicz, Artur Walczak, Agnieszka Weyssenhoff.

Szanowni Państwo, spotykamy się dziś, by po raz kolejny przekroczyć symboliczny próg pomiędzy tym, co minione, a tym, co nadchodzi. Inauguracja roku aka-

demickiego jest chwilą refleksji – momentem, w którym pytamy nie tylko o to, co osiągnęliśmy, ale także o sens dalszego poszukiwania.

W tym roku słowem, które uczynię punktem wyjścia naszej refleksji, jest „granica” – pojęcie od wieków towarzyszące myśleniu o świecie i człowieku. Wyznacza ono przestrzeń i porządkuje rzeczywistość, wskazuje obszary niepewności, ale też spotkania i współdziałania.

W ostatnich latach granica nabiera szczególnego znaczenia w wymiarze geopolitycznym. Widzimy, jak w różnych częściach świata linie podziału stają się miejscem dramatów i napięć. Kilkadziesiąt kilometrów od nas trwa wojna w Ukrainie, przypominająca, że pokój nie jest dany raz na zawsze. To, co miało chronić, bywa dziś barierą dla nadziei.

Granice – w sensie symbolicznym i realnym – istnieją również w innych wymiarach: intelektualnym, moralnym, technologicznym. Przekraczamy je codziennie, pytając o odpowiedzialność nauki, o możliwości i ograniczenia sztucznej inteligencji, o rolę człowieka wobec natury. Właśnie tam, między pytaniem a odpowiedzią, między poznaniem a wątpliwością, zaczyna się przestrzeń uniwersytetu.

Uniwersytet od zawsze funkcjonuje na styku – między teorią a praktyką, tradycją a zmianą, między tym, co zbadane, a tym, co dopiero odkrywane. Naszą rolą jest te obszary rozumieć, nie po to, by je umacniać, lecz by przekraczać je odpowiedzialnie – w duchu otwartości i współpracy.

Miniony rok akademicki pokazał, że Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej konsekwentnie realizuje tę misję. Był to czas wydarzeń, które nie tylko umocniły pozycję Uczelni, ale też potwierdziły, że jest ona miejscem, gdzie nauka, kultura, sport i społeczna odpowiedzialność naturalnie się przenikają.

Wciąż żywe pozostają wspomnienia jubileuszu 80-lecia UMCS – obchodów, które przypominały o ciągłości idei, o ludziach tworzących to miejsce przez dziesięciolecia i o wartościach, które pozostają dla nas punktem odniesienia: dociekliwości, uczciwości intelektualnej i otwartości na różnorodność perspektyw.

W ramach jubileuszu odbyło się wiele wydarzeń naukowych i kulturalnych. Międzynarodowy Kongres Marii Curie-Skłodowskiej „Innowacja jest kobietą” zgromadził badaczki i badaczy z całego świata, promując osiągnięcia kobiet w nauce, biznesie i edukacji. Przy tej okazji odbyły się także obrady Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich oraz spotkanie rektorów konsorcjum ATHENA. Kongres został doceniony na forum ogólnopolskim – UMCS otrzymał Nagrodę Stowarzyszenia PR i Promocji Uczelni Polskich „PRom” 2025 w kategorii „Kreacja”, przyznawaną za najbardziej kreatywne i inspirujące inicjatywy promujące naukę i środowisko akademickie.

Za nami również Zjazd Absolwentów UMCS – jedno z najbardziej wyczekiwanym wydarzeń jubileuszu, które zgromadziło blisko tysiąc uczestników. Była to wyjątkowa okazja do spotkań, wspomnień i refleksji nad tym, jak wiele znaczy wspólnota akademicka. Przypomnijmy, że nasza Uczelnia wykształciła już ponad 275 tys. absolwentów, będących najlepszymi ambasadorami UMCS oraz Lublina w kraju i na świecie.

Wśród wydarzeń jubileuszowych szczególne miejsce zajęła uroczystość nadania tytułów doktora *honoris causa* trzem wybitnym postaciom współczesnej nauki, kultury i sztuki: Anne Applebaum, Agnieszce Holland oraz Oldze Tokarczuk.

Rok jubileuszowy zakończyliśmy wraz z końcem 2024 r., ale akademicki kalendarz nie zwalniał tempa. Uczelnia konsekwentnie potwierdzała swoją pozycję jako miejsce, które nie tylko świętuje osiągnięcia, ale przede wszystkim je tworzy. We wrześniu 2025 r. byliśmy gospodarzami Kongresu Geografii Polskiej oraz towarzyszącego mu GeoArt Lublin Festival. Kongres był najważniejszym wydarzeniem naukowym polskich

geografów ostatnich dekad. Prawie 1000 uczestników wzięło udział w sesjach plenarnych oraz ponad 100 sesjach referatowych i posterowych, podczas których zaprezentowano ponad 550 wystąpień.

Miniony rok akademicki przyniósł znaczące osiągnięcia w sferze działalności naukowej. Nasza Uczelnia zyskała uznanie w prestiżowych rankingach światowych, systematycznie umacniając swoją pozycję i pojawiając się w nowych zestawieniach obejmujących coraz szersze spektrum dyscyplin naukowych.

Na podkreślenie zasługuje obecność UMCS w THE World University Rankings by Subject 2025, w którym otrzymaliśmy dobre wyniki w kluczowych obszarach takich jak: prawo, nauki humanistyczne i sztuka, nauki przyrodnicze, społeczne oraz fizyczne. Te rezultaty pokazują, że rozwijamy się w sposób zrównoważony we wszystkich strategicznych kierunkach, budując profil wszechstronnego uniwersytetu badawczego.

Nasza wysoka pozycja znajduje potwierdzenie również w The Center for World University Rankings, gdzie UMCS plasuje się w gronie 7% najlepszych uniwersytetów świata. Utrzymujemy także stabilną pozycję w U.S. News Best Global Universities 2025–2026, Rankingu Research.com oraz Times Higher Education World University Rankings, co świadczy o konsekwentnym budowaniu naszej międzynarodowej rozpoznawalności. Ważnym osiągnięciem jest również wynik w rankingu wydawnictwa Elsevier, w którym ponad 20 naszych pracowników znalazło się wśród 2% najczęściej cytowanych naukowców na świecie.

Pracownicy Uczelni aktywnie uczestniczyli w pracach zespołów eksperckich i rad doradczych przy ministerstwach oraz instytucjach publicznych, wnosząc istotny wkład w kształtowanie polityk naukowych, gospodarczych i społecznych. Realizowano blisko 170 projektów badawczych o charakterze krajowym i międzynarodowym.

Odnotowaliśmy również sukcesy w dziedzinie innowacji – wynalazki i rozwiązania opracowane przez nasze zespoły badawcze zdobyły nagrody i medale na międzynarodowych wystawach i targach. Wynalazki opracowane przez naukowców z Instytutu Nauk Chemicznych we współpracy z pracownikami Politechniki Lubelskiej zdobyły medale na Międzynarodowej Wystawie Wynalazków INVENT ARENA 2024 w Czechach.

Szczególnie cieszy nas uznanie na targach innowacji w Bangkoku, corocznym wydarzeniu, które przyciąga wynalazców i naukowców z całego świata. Reprezentujące UMCS badaczki z Instytutu Nauk Chemicznych zdobyły tam dwa złote medale.

Kolejnym sukcesem było wyróżnienie podczas konferencji „Innowacje w Praktyce” połączonej z Międzynarodową Wystawą Wynalazków Innowings 2025, podczas której naukowcy z UMCS otrzymali złoty medal za nowatorskie, proekologiczne rozwiązanie badawcze. Dodatkowo otrzymaliśmy nagrodę Honorowego Wystawcy za nowoczesne stoisko prezentujące możliwości druku 3D.

Sukcesem zakończyła się komercjalizacja opracowanej w Instytucie Pedagogiki aplikacji STER NA STEAM, zestawu interaktywnych gier terapeutycznych i edukacyjnych przeznaczonych dla dzieci w wieku szkolnym. Jest to przykład innowacyjnego zastosowania technologii w edukacji.

Na uwagę zasługuje również interdyscyplinarny projekt badawczo-rozwojowy realizowany przez UMCS we współpracy z firmą Netrix S.A. W jego ramach powstaje innowacyjny system USG do terapii logopedycznej i ortodontycznej, wykorzystujący sztuczną inteligencję, który uzyskał ponad 7 mln zł dofinansowania z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Te osiągnięcia potwierdzają, że UMCS prowadzi badania na światowym poziomie, a jednocześnie skutecznie przekłada wiedzę naukową na praktyczne rozwiązania, doceniane przez międzynarodowe środowisko innowatorów i przedsiębiorców.

Nasi naukowcy byli także beneficjentami prestiżowych programów stypendialnych i grantowych. Szczególnie cieszy nas sukces w renomowanym programie Fulbright – nasi badacze reprezentujący zarówno nauki ścisłe, jak i humanistyczne otrzymali stypendia na realizację badań w Stanach Zjednoczonych. Kolejnym ważnym osiągnięciem było przyznanie stypendium Fundacji Kościuszkowskiej, które umożliwiło realizację projektu badawczego w ramach programu wymiany akademickiej ze Stanami Zjednoczonymi.

Doceniamy również wyróżnienia krajowe – nasi młodzi naukowcy zostali uhonorowani Stypendiami Ministra Nauki, co potwierdza, że systematycznie kształcimy kolejne pokolenie badaczy o wysokim potencjale naukowym. Wszystkie te stypendia oznaczają nie tylko indywidualne sukcesy naszych pracowników, ale przede wszystkim wzmacniają pozycję UMCS jako uczelni, której naukowcy są rozpoznawalni i poszukiwani jako partnerzy w międzynarodowych przedsięwzięciach badawczych.

Równie istotnym elementem rozwoju naszego Uniwersytetu jest aktywny udział UMCS w sieciach współpracy – zarówno globalnych, jak i lokalnych. Na arenie międzynarodowej UMCS należy do prestiżowego Konsorcjum Uniwersytetów Europejskich ATHENA+. Wraz z uczelniami z całego kontynentu realizujemy działania w obszarze nowoczesnych technologii w szkolnictwie wyższym, stale rozwijając wspólne programy dydaktyczne i badawcze, które pozytywnie wpływają na wymianę akademicką oraz otwierają nowe możliwości dla studentów i naukowców. W zeszłym roku akademickim w ramach konkursu NAWA otrzymaliśmy ponad 1,3 mln zł na rozwój konsorcjum.

Uniwersytet uczestniczy także w Globalnej Koalicji Studiów Ukraińskich – międzynarodowej inicjatywie, która ma na celu wsparcie i rozwój studiów ukraińskich na całym świecie. Jej misją jest popularyzacja rzetelnej wiedzy o Ukrainie poprzez współpracę akademicką, kulturalną i edukacyjną. Koalicja skupia ponad 70 uczelni z różnych kontynentów, a UMCS jest jednym z siedmiu polskich uniwersytetów w jej gronie.

Współpraca ta rozwija nasze dotychczasowe inicjatywy, takie jak LUKrANet czy Centrum Kompetencji Europejskich w Chełmie.

W wymiarze regionalnym współtworzymy Związek Uczelni Lubelskich, który łączy potencjał lubelskich uczelni w działaniach na rzecz nauki, edukacji, kultury i sportu. Projekt ten wzmacnia współdziałanie w obszarze badań, dydaktyki i relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym, a także pozwala efektywnie wykorzystywać wspólną infrastrukturę i doświadczenie.

Dziękuję rektorom uczelni należących do Związku za dotychczasową współpracę i cenne inicjatywy na rzecz integracji środowiska akademickiego Lublina.

Równolegle do sukcesów naukowych i innowacyjnych przedsięwzięć Uczelnia konsekwentnie wzmacnia swoje zaplecze technologiczne, wprowadzając nowoczesne rozwiązania cyfrowe, które umożliwiają sprawne funkcjonowanie całej społeczności akademickiej.

W minionym roku akademickim UMCS pozyskał również środki na liczne projekty o charakterze edukacyjno-rozwojowym, w tym związane z tematyką dostępności. Od lutego 2025 r. realizowany jest projekt „Dostępny UMCS 2.0”, obejmujący kompleksowe działania w ośmiu obszarach – od dostępności architektonicznej po cyfrową. We wrześniu 2025 r. rozpoczęto natomiast projekt, w ramach którego powstanie Centrum Wiedzy o Dostępności UMCS. Jego celem będzie wypracowywanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie edukacji, komunikacji publicznej i środowiska pracy dla osób neuroróżnorodnych.

Szanowni Państwo, wszystkie te osiągnięcia i inicjatywy kształtują obraz dynamicznie rozwijającej się Uczelni. Aby ten rozwój był spójny i odpowiadał na wyzwania przyszłości, już w minionym roku akademickim rozpoczęliśmy prace nad kluczowymi dokumentami strategicznymi.

Zakończyliśmy przygotowanie Strategii Marki UMCS, która określa sposób, w jaki chcemy komunikować naszą tożsamość i wartości zarówno wewnątrz Uczelni, jak i na zewnątrz.

Finalizujemy obecnie prace nad Strategią rozwoju Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie na lata 2026–2030 z perspektywą roku 2035. Będzie ona kontynuacją dobrych praktyk płynących z dotychczas realizowanych dokumentów strategicznych, ale wprowadzi także istotne elementy wiążące rozwój Uniwersytetu

ze zmianami demograficznymi i technologicznymi zachodzącymi w jego otoczeniu.

Szanowni Państwo, miniony rok akademicki przyniósł liczne dowody na to, jak dynamicznie rozwija się nasza wspólnota akademicka także w obszarze działalności studentów i doktorantów, których sukcesy w nauce, sztuce i zaangażowaniu społecznym stanowią najlepsze potwierdzenie tej tendencji.

W ostatnim roku studenci potwierdzili, że pasja i talent mogą iść w parze z odpowiedzialnością społeczną oraz naukową doskonałością, czego dowodem są liczne wyróżnienia m.in. w konkursie „Pro Juvenes”, w którym zdobyli laury w kategoriach inicjatyw społecznych i artystycznych, a także triumfy w konkursach urbanistycznych i projektowych.

20 studentów UMCS otrzymało stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na rok akademicki 2024/2025 – to jeden z najlepszych wyników w kraju.

Wśród laureatów Studenckich Stypendiów Marszałka Województwa Lubelskiego najliczniejszą grupę stanowili przedstawiciele UMCS. Nasi studenci znaleźli się również w gronie nagrodzonych w Miejskim Programie Stypendialnym oraz w Konkursie na najlepszą pracę dyplomową.

Te sukcesy pokazują, że społeczność UMCS tworzą ludzie, którzy potrafią myśleć odważnie, działać wspólnie i chcą zmieniać rzeczywistość wokół siebie.

To dzięki wam Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej jest miejscem, które żyje ideami, a nie tylko o nich mówi. Bardzo Wam za to dziękuję.

Z radością witam w murach Uczelni prawie 8 tys. nowych studentek i studentów, w tym ponad 900 osób z zagranicy, reprezentujących ponad 30 krajów świata. Cieszę się, że jesteście z nami – każda nowa osoba wnosi unikalne doświadczenie, które wzbogaca naszą wspólnotę.

Drozy Studenci i Doktoranci, stajecie przed wyborem, który będzie Was definiował przez całe życie. Nie chodzi tylko o dyplom czy zawód, lecz o sposób myślenia, o pytania, które uznacie za warte zadania, o to, jak potraktujecie drugiego człowieka i jak zrozumiecie swoją odpowiedzialność wobec świata.

Uniwersytet nie daje gotowych odpowiedzi – daje narzędzia do ich poszukiwania. I daje wspólnotę, w której to poszukiwanie jest możliwe.

Ważny obszar życia Uczelni stanowią także kultura studencka i sport akademicki.

Akademickie Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka już od 60 lat z powodzeniem realizuje misję łączenia środowisk akademickich i artystycznych, tworząc przestrzeń dla twórczego rozwoju studentów. Forum Kultury Studenckiej, koncerty, spektakle i inicjatywy społeczne pokazują, że kultura jest integralną częścią akademickiej tożsamości.

Nieodłącznym elementem tej tożsamości jest również sport, który w roku akademickim 2024/2025 przyniósł naszej społeczności wiele powodów do dumy. Nasze lekkoatletki zdobyły pierwsze miejsce w klasyfikacji generalnej Akademickich Mistrzostw Polski, lekkoatleci uplasowali się na drugim miejscu. Świetnie wypadły również drużyny koszykarek oraz piłkarek ręcznych, które zajęły drugie miejsce w kraju, piłkarze ręczni zajęli miejsce trzecie, pływacy także sięgnęli po brąz w klasyfikacji ogólnej uczelni wyższych i srebro wśród grupy uniwersytetów.

AZS UMCS Lublin to klub, w którego barwach startują wybitni zawodnicy – wśród nich olimpijczycy z Paryża 2024.

Szanowni Państwo, w czasie, gdy rośnie nieufność wobec nauki, a fakty coraz częściej konkurują z teoriami spiskowymi, rola uniwersytetu staje się szczególna. To tutaj uczymy się, że wolność badań wymaga odpowiedzialności, a rozwój technologiczny – refleksji nad jego skutkami dla człowieka i świata.

Uniwersytet pozostaje miejscem odkryć i namysłu – przestrzenią, w której pytanie „jak?” prowadzi także do pytań „po co?” i „dla kogo?”.

Granice, o których dziś mówiłem, nie znikają. Czasem nas chronią, innym razem ograniczają, ale zawsze przypominają, że poznanie zaczyna się tam, gdzie próbujemy je zrozumieć i przekroczyć z rozwagą.

W świecie pełnym uproszczeń uniwersytet pozostaje miejscem rozmowy ponad różnicami – spokojnej, opartej na ciekawości i szacunku. To wartość, o którą warto dbać każdego dnia.

Dziękuję Państwu za to, że tę wartość współtworzycie – swoją otwartością i zaangażowaniem, a przede wszystkim rzetelną pracą.

Życzę nam wszystkim twórczego i owocnego roku akademickiego, pełnego inspiracji, odwagi w stawianiu pytań oraz satysfakcji z poszukiwania odpowiedzi.

Wolność i odpowiedzialność w perspektywie indywidualnej i społecznej. Wykład inauguracyjny

Uniwersytet to miejsce poszukiwań i rozmowy o wszystkich sprawach, które przyciągają uwagę jego ludzi – najpierw profesorów i studentów, a za sprawą publikacji i debat może również zaistnieć rozmowa ze społeczeństwem. Wykład inauguracyjny, zgodnie z nazwą instytucji, która zaczyna kolejny rok swej działalności, jest wyrazem jej uniwersalności, spełniającej się poprzez różnorodność i wielostronność. Każdego roku wygłasza go przedstawiciel jednej z wielu dyscyplin naukowych.

Czynię to dziś jako filozof, dlatego przypominam rzeczy podstawowe, a nawet oczywiste, zwłaszcza że ich oczywistość zaciera się w zgiełku działań, którym towarzyszą napięcia i presje. Chociaż rolą filozofii jest przypominanie o istocie rzeczy, dziś chyba nikt z nas nie odważyłby się mówić o dostojeństwie uniwersytetu wprost. Ale to nie znaczy, że ta tradycja myślenia o uniwersytecie, której wyrazicielem ponad sto lat temu był Kazimierz Twardowski, jest nam obca. Nie może ona być obca filozofii – wśród wszystkich nauk jest ona bowiem jedyną, która nieustannie zastanawia się nad

samą sobą. Metafilozofia nie jest jakimś dodatkiem do filozofii, jest jej rdzeniem. Na drogę filozofii prowadzą ciekawość i zdziwienie, wątplenie i bezradność, ból i troska. Cokolwiek i z jakiegokolwiek powodu staje się przedmiotem filozoficznego namysłu dążącego do mądrości, filozof, dlatego że jego myślenie jest refleksyjne i krytyczne, nie może pominąć myślenia nad myśleniem. Filozofia nie jest bynajmniej zastrzeżona dla wybranych i wyspecjalizowanych, tkwi ona w każdej materii, jaką zajmujemy się na uniwersytecie. Refleksja i dyskusja to żywioły, dzięki którym uniwersytet żyje.

Chcę dzisiaj spojrzeć na nasze sprawy z punktu widzenia, do którego doprowadza mnie wieloletnie uprawianie etyki. W centrum jej zainteresowań są wolność i odpowiedzialność. Od trzech lat jestem pracownikiem naukowo-dydaktycznym UMCS. Wiem, że nie ma miejsc idealnych na świecie, chyba żaden ze światów nie jest najlepszym z możliwych, nie wolno mi jednak nie wyznać, że przyszedłem tu, ponieważ poszukiwałem ośrodka naukowego, w którym szanuje się wolność poszukiwań oraz wolność wyrażania opinii.

Fot. Bartosz Proń

W pewnym sensie uciekłem z uniwersytetu, który w słusznie minionych czasach słusznie był nazywany „wyspą wolności”, gdy pod wpływem nacisków politycznych i kościelnych dawano mi do zrozumienia metodami administracyjnymi, co powinienem myśleć, co wolno, a czego nie wolno mi mówić.

Łatwiej jest wskazać na wolność zwłaszcza wtedy, gdy się odczuwa jej brak lub ograniczenie, niż powiedzieć, czym ona jest. W długiej tradycji etycznej, której szczytowymi punktami są doktryny Arystotelesa i Kanta, niezależnie od różnicy dotyczącej ujmowania istoty moralności, podkreśla się, że wolność jest koniecznym warunkiem moralności. Moralny rozwój człowieka i zarazem odpowiedzialność za siebie, innych ludzi i świat mogą mieć miejsce tylko wtedy, gdy jest on sprawcą swoich czynów. To właśnie fenomen sprawczości, zdolność do samostanowienia, możliwość wy-

boru, powiedzenia „tak” lub „nie” ujawnia wolność. Ale przecież moje ludzkie możliwości i moje wybory zależą nie tylko ode mnie. Uchodźcy z krajów niedostatku czy ogarniętych wojną wiedzą, że ich poszukiwanie lepszego życia gdzie indziej niż we własnej ojczyźnie nie jest tym, czego sami by chcieli. Nie wybraliby tułaczki, gdyby nie dramatyczna sytuacja, w jakiej się znajdują. Odpowiedzialność w tego typu przypadkach poprzedza wolność, skłania do zdobywania się na decyzje trudne i ryzykowne. Wolność jest czymś, co człowiek posiada, stanowi ona wyróżnik natury ludzkiej i jednocześnie zależy od wielu czynników. Stajemy się wolni lub ulegamy zniewoleniu. Wolność mamy w sobie i zarazem musimy się o nią zмагаć.

Tę dwoistość doświadczania wolności trafnie ujmuje Isaiah Berlin poprzez odróżnianie „wolności od” i „wolności do”. W jednym i drugim aspekcie jest ona

wolnością konkretnej istoty ludzkiej. Czymś najbardziej pożądanym byłoby korzystanie z „wolności do”, pozwalającej na pełniejszą realizację siebie, ale realnie większość ludzi – w przeszłości i dziś – musi się borykać z determinantami, które godzą w ludzką godność, osłabiają „wolność do”, a nawet ją blokują. Historię ludzkiej wolności można opowiadać jako proces wyzwolenia i emancypacji. W sposób emblematyczny uczynił to Hegel w swej opowieści o panu i niewolniku.

Dążenia emancypacyjne wręcz definiują nowożytność. Nawet jeśli tzw. wielkie narracje emancypacyjne okazywały się iluzją, co gorsza ich realizacja stała się powodem krzywd i cierpień, nie można nie doceniać nowoczesnej opcji na rzecz lepszego świata, w którym będzie więcej wolności, możliwie dla wszystkich ludzi. Świat bez niewolnictwa, pańszczyzny, paternalizmu, patriarchy, mafii, dyktatury, podboju jednych narodów przez inne, koncertu mocarstw daje więcej przestrzeni dla wolności jednostkowej i zbiorowej. Warto o nim marzyć i trzeba – na przekór przeciwnościom – do niego dążyć.

Wyzwolenie, będące urzeczywistnieniem wolności – nie jest wcale nową ideą. Znajdujemy ją w jej intrygującej postaci u Platona. Niektórzy zresztą sądzą, że cała zachodnia filozofia to zbiór przypisów do Platona. Chciałbym potraktować ten wykład jako okazję do przedstawienia interpretacji metafory jaskini jako wyzwania dla refleksji wokół współczesnych kłopotów z wolnością. Do lektury Platona trzeba podchodzić z zastrzeżeniami. Po pierwsze, to, co twórca Akademii naprawdę myśli, nie zawiera się wyłącznie w jego tekstach, więc musimy wydobywać z nich treści ukryte. Po wtóre, gdy Platon mówi serio, nie przestaje się bawić. W kilku miejscach pisze o wygnaniu poetów z państwa. Postulat ów opiera na spójnej argumentacji, ale gdyby się tak stało, pozostałby jeszcze jeden poeta i byłby nim sam Platon. Chętnie tworzył metafory, wspomagał się nimi w dialektycznym, prowadzonym wspólnie z innymi pościgu za prawdą. Wizje zdają się być bliższe prawdy niż myślenie systemowe, gdyż nie zamykają jej w systemie. A z punktu widzenia czytelników, którzy chcą myśleć z Platonem dziś, są one przydatne do dostrzegania także tych aspektów prawdy, których autor metafory nie mógłby sam zauważyć w swoim własnym kontekście egzystencjalno-kulturowym. Siłą metafor w filozofii jest ich otwartość.

„Oto ludzie są niby w podziemnym pomieszczeniu na kształt jaskini. Do grotty prowadzi od góry wejście zwrócone ku światłu, szerokie na całą szerokość jaskini. W niej oni siedzą od dziecięcych lat w kajdanach; przykute mają nogi i szyje tak, że trwają na miejscu i patrzą tylko przed siebie; okowy nie pozwalają obracać im głów. Z góry i z daleka pada na nich światło ognia, który się pali za ich plecami, a pomiędzy ogniem i ludźmi przykutymi biegnie górą ścieżka” (*Państwo* 514a). Więźniom w jaskini, oglądającym wyłącznie cienie rzeczywistości, Platon przeciwstawia człowieka wyzwolonego, który osiągnął wolność wraz z wyjściem z jaskini na słońce. Chociaż przynosi to najpierw ból oczu, ogląda już nie odbicie, lecz świat realny. Wyzwolenie następuje wraz z osiągnięciem umiejętności nawracania się od zmysłowego oglądu rzeczy do postrzegania ponadzmysłowych idei. Gdy się zrozumie, że nad wszystkimi ideami świeci idea Dobra, człowiek staje się filozofem. Rozważania epistemologiczne o drodze do poznania dobra oraz przekonanie, że prawdziwą rzeczywistością są idee, Platon łączy z poszukiwaniem modelu najlepszego państwa. Uważa, że powinni w nim rządzić filozofowie. A to wymaga powrotu człowieka wyzwolonego, czyli człowieka oświeconego do jaskini symbolizującej państwo.

Platon jednak wie, że misja mędrca wskazującego na dobro jako zasadę wiedzy i praktyki może się nie udać. Nazbyt dobrze pamięta los Sokratesa. Stał się on ofiarą irracjonalnych sił rządzących demosem, a więc ambicji, zazdrości i demagogii. Władza filozofa wykracza poza dialog mędrca z ludem, ma on do dyspozycji jeszcze prawo. Król-filozof, jeśli chce rządzić, powinien w trosce o dusze stosować przymus. Powrót filozofa do jaskini ze ścieżki kontemplacji sprawia, że nie może on nie sięgać po środki autorytarne, gdyż inaczej wymknęłaby mu się władza. Platon antynomię troski o duszę i troski o państwo rozstrzyga przyznaniem pierwszeństwa dobru wspólnemu. Dochodzi nawet do przekonania, że państwo to człowiek pisany wielkimi literami, a dusza to człowiek z małych liter.

Trudno w tej koncepcji podporządkowującej jednostkę państwu nie dostrzegać skrętu w stronę totalitaryzmu. Przypisywanie jednak samemu Platonowi intelektualnego patronatu nad współczesnymi totalitaryzmami, jak czynił to Karl Popper, jest obciążonym anachronizmem rzutowaniem realiów władzy epoki kapitalizmu

na warunki powstawania antycznych państw greckich. Hannah Arendt pokazuje, że totalitaryzmy w XX w. stworzyły nie tylko poglądy totalizujących filozofów, lecz również siła, jaką zdobyło państwo w epoce industrializacji i społeczeństwa masowego. W tekstach Platona można dostrzegać już jakiś zarys inżynierii społecznej, ale trzeba również pamiętać, że nie zakładał on obozów koncentracyjnych służących reedukacji ludzi niepasujących do wizji idealnego państwa, lecz był twórcą akademii, która była w stanie uformować intelektualnie Arystotelesa. Akademia przygotowała go do uznania, że warunkiem wszelkiej przyjaźni jest przyjaźń z samym sobą i dlatego granicą lojalności wobec mistrza i własnego środowiska intelektualnego jest wierność rozpoznanej przez siebie samej prawdzie.

Odkryciem Platona jest stwierdzenie związku pomiędzy wolnością a prawdą o dobru, natomiast błędem o brzemiennej konsekwencji jest przypisywanie państwu nadzoru nad poglądami obywateli. Ta ambiwalencja stanowiska Platona w kwestii wolności pozostanie obecna w kulturze zachodniej właściwie do naszych czasów, wzmocni się w epoce średniowiecza, stanie się jedną z cech *Christianitas* jako modelu cywilizacji chrześcijańskiej. Paradoxem myśli św. Augustyna na temat wolności jest obecność w niej dwóch wątków, które dopiero w nowożytności zostaną wyraźnie rozdzielone przez filozofów zarówno laickich, jak i chrześcijańskich. Zanim zasada rozdziału Kościoła i państwa zostanie uznana przez kościoły chrześcijańskie za swoją, od czasów Spinozy stanowiła ona wręcz sztandarowy projekt myślicieli oświeceniowych.

Przyjrzyjmy się dokładniej zawiłościom myśli Augustyna, zwłaszcza że on sam w *Sprostowaniach* zastanawiał się nad słusznością swej rady dla chrześcijańskiego władcy. Augustyn uznaje wolność za znak podobieństwa człowieka do Boga. Głosi, że Bóg stworzył nas bez udziału naszej woli, ale nie może nikogo zbawić bez ludzkiej zgody. Po dłuższej fascynacji poglądami manichejczyków odrzucił je, gdyż uznał, że są niezgodne z elementarnym doświadczeniem inicjowania czynów przez człowieka. Nie możemy być terenem oddziaływania sił zewnętrznych, choćby były to absolutne potęgi dobra i zła, gdyż realnym źródłem dobrych lub złych czynów jest człowiek jako podmiot swej decyzji. W polemice z manichejczykami Augustyn krystalizuje swój pogląd na temat moralnej odpowiedzialności.

Tak więc pogłębia rozumienie wolności jako wolności wewnętrznej. Inspiracje teologiczne, wpływające zwłaszcza z tekstów św. Pawła, wprowadzają wolność do Augustyńskiej antropologii i etyki jako ich centralny temat. Podobnie jak Platon dostrzega związek wolności z prawdą, myśl tę przekazuje Ewangelia: „Poznać prawdę, a prawda was wyzwoli” (J 8,32). Augustyn bardzo wnikliwie analizował szkodliwość kłamstwa tak w życiu społecznym, jak i w życiu samego kłamcy. Chrześcijańskiemu władcy przypisywał nie tylko rolę strażnika prawdy, ale również miał on dbać, aby nikt z członków wspólnoty politycznej nie pozostawał poza wspólnotą wiary. Ujmował to w nakazie: *cogite entrare*. Przymuszajcie ich, aby weszli – to zadanie chrześcijańskich władców wobec heretyków i schizmatyków. Trudno uwolnić św. Augustyna od odpowiedzialności za powstanie inkwizycji. Zwykle jest tak, że myśl rzucona szybko staje się faktem i niestety nie czyta się już, że sam autor w dojrzałym wieku, być może gdy już opadła go neoficka gorliwość, prostował swój wcześniejszy pogląd. „Nie podoba mi się, by siłą władzy świeckiej zmuszać wbrew woli odszczepieńców do wspólnoty” (*Sprostowania*).

Autorytaryzm i jego łagodniejsza odmiana, jaką jest paternalizm, nie są problemami należącymi wyłącznie do czasów minionych – wpisały się one głęboko w kod kulturowy. Jest przerażająco wielu ludzi, którzy uważają, że prawdę o dobru, np. wartości chrześcijańskie, należy propagować i bronić przy pomocy prawa. Totalitaryzm z racji represji, jakie stosuje państwo wobec wszystkich, budzi szybko opór dużej części społeczeństwa, natomiast autorytaryzm zakorzenia się jak grzybnia, a co gorsza ma siłę uwodzenia. Warto zamyślić się nad portretem cesarza, jaki umieścił w swej prozie Bruno Schulz: „Wiele przemawia za tym, że Franciszek Józef I był w gruncie rzeczy potężnym i smutnym demiurgiem. Jego oczy wąskie, tępe jak guziczki, siedzące w trójkątnych deltach zmarszczek, nie były oczyma człowieka. [...] Jego żywiołem był świat ujęty w regulaminy prozy, w pragmatykę nudy. Duch kancelaryj i cyrkulów był jego duchem. I rzecz dziwna. Ten starzec oschły i stępały, nie posiadający nic ujmującego w swej istocie, zdolał przeciągnąć wielką część kreatury na swoją stronę. Wszyscy lojalni i przewidujący ojcowie rodzin uczuli się wraz z nim zagrożeni i odetchnęli z ulgą, gdy potężny ten demon

położył się swym ciężarem na rzeczach i zahamował wzlot świata” (*Wiosna*, XXIX).

Platońskie potomstwo władców-filozofów, cesarzy-ojców możemy ciągle spotkać, choć występują już w innych ubraniach. Autorytaryzm jest pokusą naprawiania świata na skróty, jakby można zrobić to raz na zawsze. Ale kiedy dochodzi do sprzymierzenia wartości i władzy, wartości zostają jej podporządkowane i budzą podobną niechęć jak ich autorytarni dysponenti. Tego Platon nie przewidział, sporo natomiast wiedział o tym Dostojewski jako autor *Legandy o Wielkim Inkwizytorze*. Swą krytykę autorytaryzmu kierował pod adresem chrześcijaństwa zachodniego, ale w gruncie rzeczy rozciąga się ona także (a może przede wszystkim!) na „russkij mir” tak samo z czasów Dostojewskiego, jak z czasów Putina.

Spróbujmy zastanowić się nad tym, co więcej mógł zobaczyć Platoński filozof, wychodząc z jaskini, i dlaczego tego, co ważne i co podtrzymuje jego odkrycie, wcale nie zauważył. Inaczej mówiąc: należy dokończyć myślenie Platona. Należy je skorygować i uzupełnić. Dlaczego Platoński filozof staje się wolny? Wyzwolenie zawdzięcza przedmiotowi, który ogląda, oraz aktowi, który przemienia go jako podmiot. „Tak samo, jak oko nie mogło się z ciemności obrócić ku światłu inaczej, jak tylko wraz z całym ciałem, tak samo całą duszą trzeba się odwrócić od świata zjawisk, które powstają i giną, aż dusza potrafi patrzeć na byt rzeczywisty i jego pierwiastek najjaśniejszy i potrafi to widzenie wytrzymać. Ten pierwiastek nazywamy D o b r e m” (*Państwo*, 518c). Myśl Platona została pochłonięta całkowicie przez porządek obiektywny, filozof został wręcz oszołomiony możliwością kontemplacji idei Dobra. Aby docenić odkrycie znaczenia prawdy jako czynnika wyzwającego, nie trzeba podzielać Platońskich przekonań na temat struktury bytu. Życie intelektualne, w którym następuje weryfikacja przekonań, uwalnia człowieka od polegania wyłącznie na opinii innych, czyni go kimś suwerennym, może on kierować sobą, a Platon zaraz dodaje, że powinien rządzić państwem. Ponieważ niewielu jest ludzi naprawdę wolnych, niewielu nadaje się do sprawowania władzy politycznej.

Platon porusza jeszcze jeden aspekt wyzwolenia: dokonuje się ono poprzez nawrócenie. Używa zarówno obrazu obrotu duszy całą swą postacią ku Dobru, jak i terminu „nawrócenie”. Filozof swą suwerenność, przy-

noszącą mu wolność, zawdzięcza samemu sobie, jest on bowiem wolny wobec prawdy, może się do niej zwrócić lub od niej odwrócić. Platon wyraźnie widzi tę alternatywę, ale jego myśl nie zatrzymuje się w tym punkcie. Prawda o dobru, którą został oświecony umysł filozofa, tak go fascynuje, że zapomina, jak równie czymś niezwykłym i fascynującym jest to, że człowiek jest wolny wobec samej prawdy. Mimo że Platon jeszcze nie zna pojęcia godności, można powiedzieć, że wiąże on ją jednostronnie ze zdolnością ludzkiego umysłu do poznawania rzeczywistości samej w sobie. Ta radykalnie obiektywistyczna orientacja w epistemologii utrzyma się do czasów nowożytnych. Dopiero Kartezjusz wykaże faktyczny udział woli w akcie poznania. O godności człowieka stanowią równocześnie prawda i wolność. Przebłyśki tej świadomości można znaleźć u św. Tomasza z Akwinu w jego nauce o sumieniu oraz u Dantego, który ma świadomość swej autonomii wobec stronnictw, a więc wobec papieża i cesarza, i dlatego z dumą głosi: „jestem partią sam dla siebie” oraz chwali tego, który dokonał wielkiej odmowy.

Podczas gdy w czasach przednowożytnych uwypuklano zasadniczo „odpowiedzialność za prawdę”, moderna akcentuje „odpowiedzialność za wolność”. Napięcie pomiędzy tymi dwiema opcjami znajduje się u podłoża większości konfliktów i podziałów ideowych od czasów reformacji i oświecenia. Moderna, jak przekonuje Charles Tylor w *Secular Age*, stanowi nie tylko teoretyczny, lecz faktyczny przełom w antropologii. Człowiek przednowożytny nie przeżywał swej odrębności – ze względu na warunki ekonomiczne, społeczne, polityczne i religijne był niemal całkowicie wtopiony w życie zbiorowe. Nie ulega wątpliwości, że w czasach przednowożytnych istniały silne jednostki, narracja heroiczna istnieje przecież już od starożytności, ale prawdziwy kult indywidualności i, co ważniejsze, transformacja całokształtu relacji międzyludzkich na rzecz dobra jednostki jest nowością społeczeństwa mieszczańskiego i tłumaczy także jego rewoltę przeciw społeczeństwu feudalnemu.

Myśl nowożytna musiała się zmierzyć z aporią indywidualizmu i kolektywizmu. Obydwa nurty nie tylko ze sobą rywalizowały, ale ich przedstawiciele rozwinęli szereg argumentów, które miały stanowić uzasadnienie czy to indywidualizmu, czy kolektywizmu. Powstały wspaniałe książki, całkiem rygorystycznie napisane.

Postawmy z jednej strony dzieła Locke’a, a z drugiej Marksa. Obydwaj rozwinęli dziedzictwo myśli zachodniej. Nie są to jakieś ślepe zaułki, obydwoma kierowała idea odpowiedzialności oraz troska o wolność. A jednak ani myśl liberalna, ani myśl socjalistyczna nie mogły się zatrzymać na Locke’u czy Marksie.

Próbę rozwiązania nowożytnej aporii podjął Immanuel Kant. Z jednej strony dopełnia on lukę, jaka pojawiła się w antropologii Platona, a z drugiej kontynuuje myślenie platońskie w kwestii dobra i prawa jako rzeczywistości bezwzględnych. Kantowi zawdzięczamy zrozumienie, że u podstaw wymogów moralnych, które odczytywał jako imperatyw kategoryczny, znajduje się prawda o osobie jako celu samym w sobie. A to znaczy, że osoba ma autonomię w stosunku do bytów nieosobowych oraz innych osób. Nikt jednak nie jest samotną wyspą, dlatego Kant mówi o „państwie celów samych w sobie”, mając na myśli zrzeszenie osób, ich wspólnotę. Chociaż pojęcie osoby istnieje już od czasów debat teologicznych w starożytnym chrześcijaństwie w IV i V w., dopiero Kant wydobywa etyczny sens personalizmu. Rozumienie wspólnoty jako „państwa celów” rozwija liberalizm, ale bez indywidualizmu, oraz chroni przed redukcją totalistyczną, ponieważ ze względu na autonomię osoby nie można jej podporządkować całości społecznej. Jakakolwiek wspólnota ludzka jest wspólnotą istot o takiej samej godności.

Dopełnienie personalistycznej myśli Kanta o wspólnocie znajduję w filozofii Karola Wojtyły. Więzy międzyludzkie analizuje on, posługując się kategorią uczestnictwa. Pojęcie to ma dwojakie znaczenie. Uczestniczyć to działać wspólnie z innymi, w ten sposób osiąga się dobro, które staje się dobrem wspólnym. Po wtóre chodzi o uczestnictwo w człowieczeństwie innej osoby. Wojtyła idzie wyraźnie tropem Platona, gdy uwzględnia dobro wspólne jako cel ludzkich działań we wspólnocie. Ale Wojtyłowska koncepcja „dobra wspólnego” jest bogatsza od jej rozumienia przez Platona. Dobro wspólne to nie tylko zestaw wartości wspólnie realizowanych – jego niezbywalnym wymiarem jest dobro samej osoby, jej spełnienie. Prawie że w języku Kantowskim Wojtyła mówi o autoteleologii osoby. Nie ma dobra wspólnego bez respektu dla autonomii osoby. Odpowiedzialność za dobro wspólne rozciąga się na odpowiedzialność za wolność każdej bez wyjątku osoby.

Tę wizję personalistycznej kultury Wojtyła rozpisuje w swej najważniejszej pracy filozoficznej, jaką jest *Osoba i czyn*, na katalog postaw autentycznych i nieautentycznych. Do pierwszych należą solidarność i sprzeciw, a drugi zbiór to konformizm i unik. Sprzeciw stanowi inny wyraz solidarności, ponieważ chodzi w nim o prawdę o dobru, zgodnie z moim własnym odczytaniem jej w sumieniu. Konformizm i unik mają nie tylko negatywny wydźwięk moralny, są one jakąś autonegacją własnej wolności, przyzwoleniem na świat, w którym nie mam udziału, są świadomym i wolnym wyzbyciem się odpowiedzialności lub jej zawieszeniem.

Pora wrócić do jaskini, czyli do naszej codzienności. Malebranche zwykł mawiać, że pół godziny medytacji filozoficznej wystarczy. Istotnie to, co nas najbardziej zajmuje właśnie w związku z przeżywaniem wolności i odpowiedzialności, to pytanie, na ile moje życie ma być życiem własnym, a w jakim stopniu i w jakich okolicznościach życiem w zbiorowości. Dylemat ten wyrażał Adam Zagajewski w swej wczesnej książce *Solidarność i samotność* (1983). Miał wielki dar przenikliwego widzenia i dar języka pozwalający wyrazić jasno rzeczy trudne. Sądzę, że trafia w samo sedno sprawy. Dlatego cytatem z jego książki zakończę mój wywód:

„Wcale nie chcę odwrócić się od zbiorowości, coraz bardziej pociąga mnie inne jej pojmowanie. Zbiorowość nie zawsze musi być tematem, ani surowym, ani natychmiastowym sędzią wzruszenia czy wizji. Składa się ona bowiem z ludzi pojedynczych, samotnych (wyповідаjąc to ostatnie słowo chciałbym pozbawić je zgniłej poetyczności, jaką otoczył je egzystencjalizm), którzy, jeśli pochłania ich takie czy inne poszukiwanie duchowe, nie muszą doprawdy sprawdzać co chwila, czy przypadkiem nie zerwał się postronek łączący ich z resztą społeczności. Odbывая bowiem wycieczki w różne rejony, najczęściej w okolice, do których większe grupy turystyczne wcale nie mają dostępu. Zbiorowość i tak odniesie korzyść z tych wypraw, środki bowiem, przy pomocy których składa się sprawozdanie z odbytej ekspedycji – słowo, barwna plama na płótnie obrazu czy ekranie kina, dźwięk – mają naturę społeczną i funkcjonują jako rodzaj podatku. Podatkiem tym przedsiębiorcy ducha opłacają się swojej szanownej zbiorowości. Staje się on tym obfitszy, im dalsze i ryzykowniejsze będą wyprawy poszczególnych śmiatków” (s. 57).

Ks. Alfred Marek Wierzbicki

Radio Centrum starsze o... 30 lat

—

To nie był zwykły jubileusz – to były dwa dni emocji, wspomnień i dźwięków. W dn. 17–18 października Radio Centrum UMCS świętowało 30. urodziny. Od trzech dekad akademicka rozgłośnia nadaje na fali pasji i energii, która łączy pokolenia słuchaczy, a hasło „Radio Centrum 98,2 FM. Najwięcej rocka w mieście” jest znane setkom słuchaczy w całym kraju.

Pierwszego dnia z zespołem Radia oraz z najdłużej obecnie pracującymi studentami i absolwentami spotkały się władze Uczelni, Wydziału Politologii i Dziennikarstwa oraz Akademickiego Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka. Młodzi dziennikarze otrzymali okolicznościowe dyplomy z rąk kanclerz UMCS Małgorzaty Stręciwilk i dużo życzeń od gości. Spotkanie w Małej Sali Widowiskowej Chatki Żaka zakończył minikoncert – oczywiście rockowy.

Kulminacja obchodów jubileuszowych to sobota 18 października. Już od wczesnych godzin popołudniowych w Chatce Żaka zaczęli się pojawiać byli dziennikarze studenckiej rozgłośni. Jubileusz 30-lecia to także 72. rocznica powstania w Lublinie Ośrodka Radia Studenckiego, więc tego dnia nie mogło zabraknąć tu radiowców kilku pokoleń – od założycieli rozgłośni począwszy, aż po najmłodszych dziennikarzy. Im najbardziej w trakcie tego wieczoru udzieliły się emocje, bo po raz pierwszy mogli się spotkać i porozmawiać ze swoimi starszymi kolegami o tym, jak oni robili radio – 70, 50 i 30 lat temu. W foyer Małej Sali Widowiskowej prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej prof. dr hab. Wiesław Gruszecki otworzył wystawę poświęconą historii Radia Centrum. Następnie rozpoczęła się jubileuszowa gala. Na widowni Dużej Sali Widowiskowej zasiadło około 300 osób, wśród nich wła-

For. Michał Piat

For. Michał Piat

↑ Od lewej: Marek Skowronek, Julia Kaproń i Michał Zbytniewski

↑ Dr Janusz Mandziuk

Naczelni 30-lecia z rektorem prof. Radosławem Dobrowolskim i dyrektorką Chatki Żaką Izabelą Pastuszką ➔

Od lewej: Tadeusz Badach, Wiesława Łubiarz, prof. Radosław Dobrowolski, Maria Brzezińska, Andrzej Szwabe ➔

dze rektorskie UMCS na czele z rektorem prof. dr. hab. Radosławem Dobrowolskim, dziekani, dyrektorzy instytutów oraz jednostek Uczelni, przedstawiciele władz samorządowych województwa i miasta, władz rządowych, instytucji i firm będących partnerami wydarzenia oraz oczywiście najliczniejsza grupa – radiowcy.

Życzenia, gratulacje, okolicznościowe adresy i dyplomy od zaproszonych gości przyjmował redaktor naczelny Marek Skowronek wraz ze swoimi współpracownikami – Julią Kaproń i Michałem Zbytniewskim. Były także wyróżnienia dla tych, którzy przed 72 lata tworzyli studencką rozgłośnię w Lublinie. Rektor przyznał medale 80-lecia Uniwersytetu seniorom założycielom Andrzejowi Hajkowskiemu i dr. Januszowi Mandziukowi. Na gali pojawił się tylko, zresztą w doskonałej formie, 92-letni dr Janusz Mandziuk, który ze swadą opowiadał o początkach Radia. Okolicznościowe dyplomy zostały także przyznane najstarszej ekipie radiowców, a wśród nich byli: Stanisław Kieroński, Elżbieta Igras, Ryszard Lenartowicz, Jan Nowacki, Andrzej Szwabe, Tadeusz Badach, Wiesława Łubiarz, Maria Brzezińska, prof. Janina Szcześniak, Tadeusz Sawic i Barbara Jurkiewicz-Zwoniarska.

Wśród wyróżnionych nie mogło zabraknąć tych, którzy w ciągu minionych 30 lat zasiadali za sterami Radia Centrum, czyli redaktorów naczelnych. Piotr Jałowiec, Jerzy Piekarczyk, Krzysztof Łątka, Katarzyna Mieczkowska, Mateusz Żydek, Agnieszka Furtak-Bilnik, Maciej Lachowicz, Małgorzata Piasecka i obecny naczelny Marek Skowronek – to oni uczyli zawodu radiowca i wypuścili na szerokie medialne wody setki młodych ludzi, którzy z powodzeniem kontynuują dziennikarskie kariery. Nie sposób nie wspomnieć także o całej rzeszy tych, którzy do 1995 r. współtworzyli Radio i dzięki którym akademicka rozgłośnia w tak dobrej formie gra dalej.

Radio Centrum to miejsce, w którym można posłuchać najwięcej rocka, więc i w koncercie wieczoru takiej muzyki nie mogło zabraknąć. Ucztę muzyczną z coverami największych rockowych przebojów 30-lecia zapewnił zespół MAJART SESSION BAND pod wodzą Marka Majewskiego. Gościnnie wystąpił Mariusz Matera z grupy VOX.

Zwieńczeniem jubileuszowych wydarzeń był bankiet, podczas którego goście mogli spróbować urodzinnego tortu. Świątowanie w doborowym towarzystwie trwało długo.

Marek Skowronek

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

↑ Koncert MAJART SESSION BAND

UMCS i Gmina Lublin zacieśniają współpracę na rzecz edukacji

28 października w Sali Senatu zostało podpisane porozumienie o współpracy dotyczące realizacji programu Szkół Partnerskich UMCS oraz rozwijania inicjatyw wspierających edukację, naukę, kulturę i innowacje. Dokument był sygnowany przez rektora prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego i prezydenta Lublina dr. Krzysztofa Żuka.

W spotkaniu wzięli udział również: dr Mariusz Banach (zastępca prezydenta Lublina ds. oświaty i wychowania), Iwona Nowakowska (dyrektor Wydziału Oświaty i Wychowania w Urzędzie Miasta Lublin), Edyta Baczewska (zastępca dyrektora Wydziału Oświaty i Wychowania w UM Lublin), prof. dr hab. Dorota Kołodyńska (prorektor ds. studentów i jakości kształcenia), Wirginia Gierzyng-Wójtowicz (dyrektor Centrum Promocji UMCS) i Barbara Uljasz (kierownik Biura Promocji i Popularyzacji Nauki UMCS).

Porozumienie formalizuje dotychczasową współpracę oraz stanowi kolejny etap w rozwoju partnerstwa pomiędzy Uczelnią a samorządem Lublina. Uniwersytet będzie nadal realizować działania dydaktyczne i naukowe w ramach programu Szkół Partnerskich UMCS, natomiast Miasto zapewni wsparcie organizacyjne i promocyjne oraz ułatwi przepływ informacji między szkołami a Uczelnią.

Rektor podczas spotkania powiedział:

„Dobra współpraca z Miastem na wielu poziomach i w różnych zakresach wpisuje się w Strategię UMCS. Dotyczy to także kształcenia,

czyli jednego z elementów, które były przedmiotem sformalizowanej dziś współpracy. Trzeba jednak podkreślić, że ta kooperacja (niezależnie od dokumentów) istnieje od wielu lat i znakomicie się rozwija. Dziś mogliśmy zwrócić uwagę na priorytety, m.in. wspólną promocję skierowaną do młodych ludzi na poziomie kształcenia w szkole średniej. Wszystko po to, żeby absolwenci szkół mieli świadomość, jaką ofertę dydaktyczną proponują uczelnie wyższe w mieście, w tym największa z nich, czyli Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.

Natomiast prorektor prof. Dorota Kołodyńska dodała:

„Rozmawialiśmy dziś również o wsparciu nauczycieli, ponieważ widzimy, szczególnie w przedmiotach ścisłych, że nauczycieli brakuje. Dlatego w ramach programu Szkół Partnerskich UMCS chcemy rozwijać współpracę ze szkołami w zakresie podnoszenia kompetencji zawodowych tej grupy. Myślę, że program możemy rozszerzyć też na kształcenie senioralne.

Prezydent Lublina dr Krzysztof Żuk zwrócił uwagę na zalety współpracy Miasta i Uniwersytetu:

„Jeśli z laboratoriów UMCS i współpracy z pracownikami Uczelni korzystają nasze szkoły i nasi nauczyciele, to poziom kształcenia młodych mieszkańców jest zdecydowanie wyższy. Akademickość Lublina jest priorytetem, więc jest rzeczą oczywistą, że współpraca na poziomie naszych szkół, za które jako organ założycielski i prowadzący odpowiadamy, z uniwersytetami staje się czymś logicznym. Najważniejsze jest dzisiaj to, żeby młodych ludzi ośwoić z profesjonalnym podejściem do

Fot. Bartosz Proll

↑ Od lewej: prof. Dorota Kołodyńska, prof. Radosław Dobrowolski, dr Krzysztof Żuk, dr Mariusz Banach i Iwona Nowakowska

zdobywania wiedzy, a ono jest tutaj – na Uniwersytecie. Tu są nowoczesne laboratoria, dostęp do rozwiązań technicznych i wiedzy na najwyższym poziomie. Tu są osoby, które pracują przy projektach międzynarodowych i mogą opowiadać, że jesteśmy ważnym partnerem dla uczelni i instytucji w skali Europy i świata (...). Wierzę, że nasza młodzież, korzystając z zasobów Uniwersytetu, podejmie decyzję o tym, by po maturze zostać na naszych uczelniach, w tym również na UMCS.

Wspólne przedsięwzięcia obejmą także projekty edukacyjne, wydarzenia kulturalne i popularyzujące naukę. Dzięki temu Lublin umocni swoją pozycję miasta akademickiego i centrum nowoczesnej edukacji, a UMCS zyska silnego partnera w realizacji misji społecznej.

Barbara Uljasz podkreśliła, że

„porozumienie podpisane przez Rektora UMCS i Prezydenta Lublina daje nam perspektywę szerszej, sformalizowanej współpracy w ramach programu Szkół Partnerskich, który działa od 2008 r. Będziemy mogli liczyć na szeroką promocję ze strony Urzędu Miasta i wsparcie organizacyjne. Nadal będziemy intensywnie współpracować ze szkołami, które są w partnerstwie, rozwijając ich pasję do nauki, wspierając szczególnie uzdolnionych uczniów, organizując liczne warsztaty, laboratoria i wykłady.

Z kolei Iwona Nowakowska dodała:

„Dzisiejsze porozumienie ma symboliczny wymiar, bowiem współpraca pomiędzy UMCS a szkołami z Lublina odbywa się od wielu lat.

Porozumienie pozwoli nam kompleksowo podejść do kooperacji i ułożyć systematyczne działania na poziomie Miasta i UMCS.

Program Szkół Partnerskich UMCS to przykład efektywnej synergii między środowiskiem akademickim a szkolnym, który konsekwentnie realizuje misję popularyzacji nauki wśród młodzieży. Przez 17 lat działalności projekt dynamicznie się rozwijał, obecnie obejmuje 165 placówek z dziewięciu województw.

W roku akademickim 2024/2025 z oferty skorzystało ponad 6 tys. uczestników, w tym czasie podpisano też 24 nowe umowy partnerskie. Tylko w październiku 2025 r. chęć uczestnictwa w zajęciach proponowanych przez Uczelnię zgłosiło ponad 1000 młodych osób.

Inicjatywa wspiera proces edukacyjny w sposób wielowymiarowy, oferując m.in.: dostosowane do potrzeb partnerów wykłady i warsztaty; dostęp do zaplecza akademickiego (nowoczesnych laboratoriów, bibliotek i infrastruktury badawczej); konkursy tematyczne; wsparcie kadry pedagogicznej; pomoc dla placówek (organizacyjną, merytoryczną i finansową przy realizacji projektów edukacyjnych).

Projekt nieustannie ewoluuje, wprowadzane są nowe formy działania. Jedną z nich jest organizowane od trzech lat Ogólnopolskie Forum Szkół Partnerskich UMCS, podczas którego podsumowywana jest całoroczna praca z placówkami.

Magdalena Wołoszyn-Mróz

Dzień Umieędzynarodowienia

27 października na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa odbył się Dzień Umieędzynarodowienia, zorganizowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej wspólnie z Miastem Lublin oraz naszym Uniwersytetem. W wydarzeniu udział wzięli przedstawiciele uczelni, administracji publicznej i organizacji wspierających mobilność akademicką z Lublina, Gdyni, Opola, Rzeszowa, Warszawy i Wrocławia.

Od 1 lipca 2025 r. środowisko akademickie funkcjonuje w nowej rzeczywistości – obowiązują nowe wymagania rekrutacyjne i warunki formalne, które mają wpływ na codzienną działalność uczelni. Podczas spotkania w Lublinie rozmawiano o tym, jak najlepiej na te zmiany reagować oraz jak polityka migracyjna wpływa na umieędzynarodowienie szkół wyższych. Wydarzenie stanowiło część cyklu Dni Umieędzynarodowienia NAWA – konsultacji środowiskowych dotyczących Krajowej Strategii Umieędzynarodowienia w ramach projektu „Strategia umieędzynarodowienia polskiego szkolnictwa wyższego i nauki”, finansowanego z programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego.

Konferencję otworzyli prof. dr hab. Wiesław Gruszecki – prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej oraz dr hab. Ewelina Podgajna, prof. UMCS – dziekan WPiD.

Podczas inauguracji wydarzenia dr Ewelina Panas, kierownik Pracowni Umieędzynarodowienia Szkolnictwa

Wyższego UMCS, otrzymała Medal Prezydenta Miasta Lublina w uznaniu za bogaty dorobek w pracy naukowo-badawczej oraz cenny wkład w rozwój lubelskiego szkolnictwa wyższego z podziękowaniem za międzynarodową promocję i umacnianie pozycji Miasta Lublin jako silnego ośrodka akademickiego, a także za zaangażowanie i działalność na rzecz UMCS. Wręczył go pełnomocnik Prezydenta Miasta Lublin ds. studenckich Maciej Cieciora.

Dr Ewelina Panas zainicjowała rozwój anglojęzycznej oferty dydaktycznej, uruchamiając w 2015 r. pierwszy program studiów w języku angielskim (International Relations). Dzięki jej strategicznemu podejściu Uczelnia w 2017 r. zajęła 1. miejsce w kraju w rankingu Perspektyw w zakresie umieędzynarodowienia. W latach 2018–2025 pozyskała 10 grantów NAWA, dzięki którym powstały m.in. Welcome Center UMCS, aplikacja UMCS Guide, anglojęzyczne oznakowanie kampusu oraz zrealizowano liczne szkolenia i projekty wspierające studentów i kadre akademicką. Jest autorką nagrodzonego przez Komisję Europejską projektu „Business Mentoring Sessions” oraz laureatką konkursu NAWA za artykuł opublikowany na portalu Times Higher Education. Od 2024 r. kieruje Pracownią Umieędzynarodowienia Szkolnictwa Wyższego UMCS. Jest inicjatorką Dni Internacjonalizacji UMCS oraz międzynarodowego konkursu Faces of Poland.

Ihor Kolisnichenko

↑ Przemawia prof. Marek Pietraś

↑ Od lewej: dr Ewelina Panas i Maciej Cieciora

Spotkanie z laureatami konkursu „Talenty na UMCS”

30 października w Sali Senatu odbyło się spotkanie z laureatami konkursu „Talenty na UMCS”, w którym wzięli udział prorektor ds. studentów i jakości kształcenia prof. dr hab. Dorota Kołodyńska i dr Taras Bondarenko z Biura Rekrutacji.

To już ósma odsłona inicjatywy adresowanej do uzdolnionej młodzieży z zagranicy, mogącej poszczycić się sukcesami w takich dziedzinach jak nauka i edukacja, sport, działalność społeczna i twórczość artystyczna. Program skierowany jest do obcokrajowców interesujących się Polską oraz pragnących podjąć nieodpłatne studia na UMCS. Nabór uczestników odbywa się w formie postępowania konkursowego.

Podczas spotkania tegoroczni zwycięzcy (wraz z laureatami poprzednich edycji) zaprezentowali swoje pa-

Fot. Michał Płatek

sie i talenty. Z kolei prof. Dorota Kołodyńska i dr Taras Bondarenko przybliżyli studentom możliwości rozwoju umiejętności oraz zainteresowań na naszej Uczelni. Opowiedzieli także o szansach na udział w różnych inicjatywach promocyjnych, webinarach i spotkaniach z przyszłymi kandydatami na studia.

Taras Bondarenko

„3,2,1... STUDIA START!”

Za nami czwarta edycja „3,2,1... STUDIA START!” – wydarzenia, podczas którego plac Marii Curie-Skłodowskiej znowu zatętnił życiem. Przyciągnęło ono wielu studentów i pracowników UMCS chcących dzielić się dobrą energią przy dźwiękach płynących z głośników akademickiego Radia Centrum.

W spotkaniu wzięło udział aż 50 organizacji i jednostek UMCS, reprezentowanych przez prawie 200 osób, które przedstawiały studentom bogatą ofertę Uniwersytetu w zakresie działalności naukowej, społecznej, kulturalnej i sportowej. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się aktywności przygotowane przez Centrum Kultury Fizycznej. Proponowane formy ruchu sprzyjały integracji i zachęcały do wspólnej zabawy.

Wydarzenie miało także wymiar międzynarodowy, a to za sprawą delegacji z Ugandy. Zagraniczni goście

Fot. Bartosz Pol

odwiedzili nas razem z władzami rektorskimi UMCS po uroczystym podpisaniu porozumień o współpracy.

Czwarta edycja „3,2,1... STUDIA START!” po raz kolejny udowodniła, że społeczność UMCS to ludzie pełni pasji, otwartości i zaangażowania, dla których nauka, współpraca i kreatywność są ważnym elementem życia akademickiego.

Justyna Stępnia

Wyjątkowy spacer z Alicją w Ogrodzie Czarów

Już po raz piąty Ogród Botaniczny UMCS zamienił się w niezwykle ogród światła. 6 listopada odbył się premierowy spacer z Alicją w Ogrodzie Czarów, podczas którego każdy mógł przenieść się do świata fantazji i magii. Zaproszeni goście mieli okazję podziwiać świetlne iluminacje nawiązujące m.in. do książki Lewisa Carrolla pt. *Alicja w Krainie Czarów* i zwiedzać park w towarzystwie tytułowej bohaterki.

Otwarcie poprzedził briefing prasowy z udziałem władz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Ogródu Botanicznego UMCS i Lumina Parku.

Rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski przywitał zebranych i powiedział:

„Cieszę się, że tak licznie przybyliście Państwo, żeby wziąć udział w piątej już odsłonie Lumina Parku – ogrodu marzeń, idei i ciekawo-

ści. W tym roku Lumina Park w Ogrodzie Botanicznym UMCS realizowany jest pod hasłem „Alicja w Ogrodzie Czarów”. Sam jestem zaintrygowany tym, co nas czeka. Za chwilę wejdziemy do ogrodu magii. Jak co roku przyświeca nam idea, żeby przez okres jesienno-zimowy Ogród Botaniczny UMCS ożywał wraz z pięknymi instalacjami świetlnymi.

Prezes firmy Lumina Jan Szagdaj w swojej wypowiedzi zwrócił uwagę m.in. na wyjątkowość Ogródu Botanicznego UMCS:

„Znajdujemy się w jednym z najładniejszych ogrodów botanicznych w Polsce. Uwielbiamy współpracować z takimi miejscami, ponieważ jesteśmy w stanie zaprezentować Państwu w każdym sezonie coś pięknego i różnorodnego. Alicja w Ogrodzie Czarów odwiedziła już kilka naszych parków. Tym razem przyjechała do Lublina (...).

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

Czeka na Państwa mnóstwo dekoracji, 12 stref muzycznych z różną tematyką nawiązującą do książki, a także interaktywna gra, którą wszystkim polecam.

Jan Szagdał mówił także o płaszczyźnie dobroczynno-społecznej, która została wypracowana wspólnie z naszym Uniwersytetem. Co roku bowiem firma wspiera Lubelskie Hospicjum dla Dzieci im. Małego Króla oraz charytatywnie przekazuje część biletów dla najbardziej potrzebujących.

Wartość edukacyjny spaceru po parku podkreśliła dyrektorka Ogrodu Botanicznego UMCS dr Grażyna Szymczak:

» Dziękuję bardzo za tę odpowiedzialność społeczną, bo ona jest niezwykle ważna. Do naszego Ogrodu przychodzą nie tylko rodzice i dzieci, ale też grupy zorganizowane, osoby starsze i z różnymi niepełnosprawnościami. Dzielimy się z nimi naszą radością i wiedzą (...).

Pamiętamy też o tym, co jest głównym celem działalności Ogrodu – gromadzenie roślin, ich ochrona i służyenie przyrodzie (...). Sfera edukacyjna w Lumina Park Lublin jest więc dla nas niezwykle istotna. Co roku zależy nam na tym, żeby spacer po Ogrodzie był nie tylko przygodą wśród światła, ale także okazją do przyswojenia różnych ciekawostek o roślinach (...).

Po briefingu rektor prof. Radosław Dobrowolski, kanclerz Małgorzata Stręciwilk, dyrektorka Ogrodu Botanicznego dr Grażyna Szymczak i prezes Luminy Jan Szagdał uroczystie przecięli wstęgę i tym samym symbolicznie otworzyli lubelski park iluminacji. Następnie tytułowa Alicja zaprosiła do Ogrodu Czarów i w jej towarzystwie wszyscy udali się na premierowy spacer. Odwiedzający zobaczyli m.in. tajemniczy ogród Królowej Kier, krainę Kapelusznika, zegary i filiżanki z magicznego podwieczorku oraz świetlne kwiaty i rośliny. Podziwiali też instalacje stworzone przez artystów związanych z naszym miastem: *Tulipany* Jarosława Koziary oraz *Maski abstrakcyjne* i rzeźbę *Życiodajna* autorstwa Oleny Glinki.

Lumina Park Lublin jest czynny od wtorku do niedzieli. Godziny otwarcia atrakcji są zależne od zachodu słońca. W listopadzie i grudniu zapraszamy w godz. 16:00–21:00 (ostatnie wejście jest przewidziane na godz. 20:00).

Magdalena Wołoszyn-Mróż

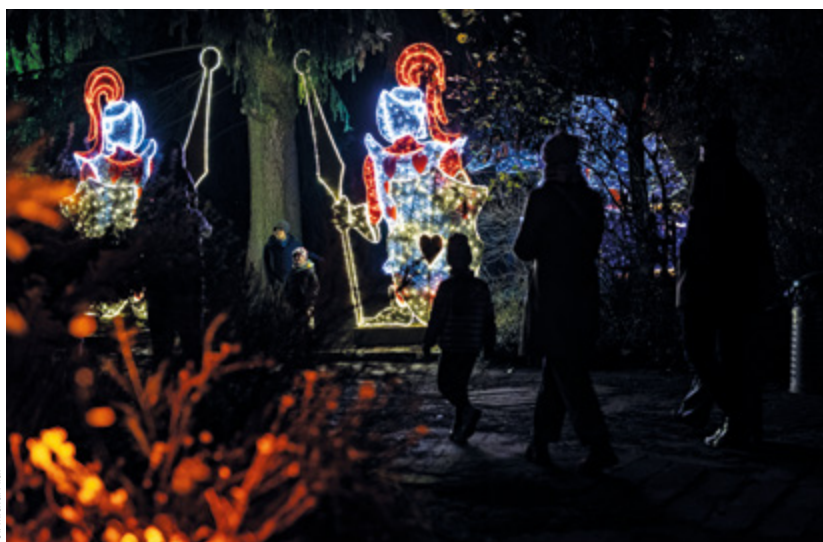
Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

Fot. Bartosz Prohl

UMCS zacieśnia współpracę naukową z Ugandą

Nasza Uczelnia podpisała listy intencyjne z trzema uniwersytetami z Republiki Ugandy: Kable University (KAB), Uganda Christian University (UCU) oraz Clarke International University (CIU).

W oficjalnej ceremonii podpisania dokumentów uczestniczyli: rektor UMCS prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, prorektor ds. studentów i jakości kształcenia prof. dr hab. Dorota Kołodyńska, ambasador Ugandy Stephen Mubiru, prof. Aaron Mushengyezi – prorektor UCU wraz z prof. Elizabeth Balyejusa Kizito – dyrektor ds. badań, współpracy i innowacji oraz Jessicą Namuddu – II sekretarz Ambasady Ugandy w Berlinie. Ze strony UMCS w spotkaniu wzięli również udział dr hab. Katarzyna Marzęda-Młynarska, prof. UMCS – zastępca dyrektora Instytutu Stosunków Międzynarodowych oraz mgr Robert Ainebyona reprezentujący społeczność ugandyjską w Lublinie. Dwa ugandyjskie uniwersytety, reprezentowane przez prof. Joy C. Kwesiga – prorektor KAB oraz prof. Rose Clarke Nanyonga – prorektor CIU wraz z przedstawicielami administracji uczelni uczestniczyły w rozmowach zdalnie.

Podczas spotkania Rektor UMCS podkreślił strategiczną rolę współpracy międzynarodowej pomiędzy uczelniami wyższymi. Zaznaczył, że takie więzi promują doskonałość naukową, innowacyjność badawczą

oraz zrozumienie międzykulturowe. Z kolei Ambasador Ugandy zwrócił uwagę na historyczne związki pomiędzy Ugandą a Polską, podkreślając, że nowo rozpoczęta współpraca powinna zapoczątkować pogłębioną integrację w sferze naukowej, inwestycyjnej i kulturalnej. Wyraził także uznanie dla UMCS i Miasta Lublina za nieustającą gościnność dla studentów i badaczy z Ugandy oraz innych społeczności wschodnioafrykańskich.

Rektorzy ugandyjskich uczelni zadeklarowali chęć wspierania działań na rzecz umiędzynarodawiania oraz podkreślili znaczenie podpisanych dokumentów dla rozbudowywania zaplecza badawczego i stawiania czoła wyzwaniom współczesnego świata. Podziękowali także Instytutowi Stosunków Międzynarodowych UMCS oraz Ambasadzie Ugandy za podjęcie tej inicjatywy i dbanie o więzi akademickie pomiędzy Lublinem a Ugandą.

Porozumienia zakładają szeroko zakrojoną współpracę na poziomie działalności naukowej i wymiany doświadczeń oraz promowania wspólnych celów w badaniach, innowacyjności i kształceniu. Podkreślają również wolę pogłębienia akademickich i kulturowych więzi pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Ugandy.

Popisanie listów intencyjnych stanowi istotny wkład w umiędzynarodawianie procesu kształcenia na UMCS i wzmacnia długoletnie zaangażowanie Uczelni w rozwój współpracy międzynarodowej. Przez podjęte współdziałanie strony porozumień potwierdzają swoje zaangażowanie w budowanie mostów pomiędzy kontynentami, zdobywanie wiedzy i włączanie się w zrównoważony rozwój w obszarze kształcenia.

*Robert Ainebyona
Tłum.: Centrum Nauczania
i Certyfikacji Języków Obcych*

↑ Prof. Tomasz Pospieszny

↑ Prof. Izabela Nowak

„Zakochani w nauce” – spotkanie z okazji 158. rocznicy urodzin Marii Curie-Skłodowskiej

7 listopada społeczność Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej uczciła 158. rocznicę urodzin swojej Patronki. W Auli Uniwersyteckiej na Wydziale Prawa i Administracji odbyło się spotkanie z prof. dr. hab. Tomaszem Pospiesznym i prof. dr. hab. Izabelą Nowak z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – wybitnymi badaczami i popularyzatorami nauki. W wydarzeniu uczestniczyło ponad 360 osób, w tym uczniowie z 11 szkół ponadpodstawowych z całej Polski.

Wydarzenie otworzył rektor prof. dr. hab. Radosław Dobrowolski, który podkreślił wyjątkową więź Uczelni z jej Patronką – kobietą, która inspirowała naukowców na całym świecie. W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na znaczenie popularyzacji nauki oraz na misję Uniwersytetu, która – podobnie jak działalność Patronki – łączy pasję z odpowiedzialnością społeczną.

Pierwszy wykład pt. „Maria Skłodowska-Curie i badanie radioaktywności” wygłosił prof. Tomasz Pospieszny – biograf noblistki, autor książki *Maria Skłodowska-Curie. Zakochana w nauce*. Z pasją opowiedział o początkach badań nad radioaktywnością, przywołując zarówno naukowe fakty, jak i osobiste historie

z życia Uczzonej. Podkreślił, że Maria nie tylko zmieniła oblicze chemii i fizyki – pokazała, że nauka może być wyrazem miłości, odwagi i służby innym.

Następnie uczestnicy wysłuchali wykładu prof. Izabeli Nowak pt. „Rad – od laboratorium Curie do współczesnej medycyny”. W prezentacji badaczka przybliżyła, jak odkrycie radu wpłynęło na rozwój medycyny, szczególnie w terapii onkologicznej. Naukowcy prezentowali również radowe eksponaty.

Integralną częścią wydarzenia była wystawa „Maria Skłodowska-Curie. Zakochana w nauce”, przygotowana przez prof. Pospiesznego i Ewelinę Wajs-Baryłę, założycielkę Wydawnictwa Sophia oraz inicjatorkę projektu „Piękniejsza strona nauki”. Na kilkunastu planszach przedstawiono życie, pasję i dokonania Marii Curie-Skłodowskiej w kontekście jej epoki.

W spotkaniu uczestniczyli także naukowcy z UMCS, w tym m.in. prorektor prof. dr. hab. Dorota Kołodyńska, oraz dr inż. Hanna Koenig z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydarzenie zakończyło się rozmowami kularowymi i podpisywaniem książek przez prof. Tomasza Pospiesznego i Ewelinę Wajs-Baryłę.

Patryk Grzegorzczuk

W centrum wiedzy i innowacji – Biblioteka UMCS dziś

Biblioteka Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej stanowi ważne centrum życia naukowego i kulturalnego Uczelni oraz regionu. Utrzymuje wysoki poziom działalności biblioteczno-informacyjnej, dydaktycznej i cyfryzacyjnej. Biblioteka Główna wraz z 18 bibliotekami specjalistycznymi przy wydziałach, instytutach i jednostkach UMCS tworzy spójny system wspierający rozwój nauki i edukacji.

Od 2024 r. Biblioteka realizuje szeroko zakrojone prace modernizacyjne, dostosowując swoją infrastrukturę do potrzeb użytkowników. Pomimo remontu gmachu przy ul. Radziszewskiego 11 wszystkie kluczowe agendy – Wypożyczalnia, Czytelnie Informacji Naukowej,

Wolnego Dostępu i Zbiorów Specjalnych oraz Wypożyczalnia Międzybiblioteczna – działają nieprzerwanie. Pewnym utrudnieniem jest wyłączenie z systemu zamówień ponad 700 tys. książek i 22 tys. sygnatur czasopism zabezpieczonych w zewnętrznym magazynie.

Na koniec 2024 r. zasoby Biblioteki UMCS liczyły 2 732 137 woluminów i jednostek obliczeniowych. W samych zbiorach Biblioteki Głównnej znalazło się ponad 1,7 mln pozycji, w tym druki zwarte, wydawnictwa ciągłe i zbiory specjalne. W ubiegłym roku sprawozdawczym odnotowano wpływ 22 151 pozycji. W zakresie współpracy ze środowiskiem akademickim realizowany jest m.in. zakup książek polskich i zagranicznych zgłaszanych przez pracowników naukowo-dydaktycznych i studentów Uczelni. Wdrożony przez Bibliotekę system ALMA z wyszukiwarką PRIMO dostarcza użytkownikom kompleksowej informacji o zasobach, a bibliotekarzom umożliwia współpracę metodologiczną oraz merytoryczną z Biblioteką Narodową w zakresie katalogowania materiałów bibliecznych.

Dynamicznie rozwija się również Biblioteka Cyfrowa UMCS (BC UMCS), która udostępnia obecnie 50 737 publikacji. W ramach programu „Społeczna Odpowiedzialność Nauki II” zdigitalizowano 130 tytułów czasopism samorządowych z okresu II RP oraz kalendarzy z XIX i XX w., które są udostępnione w serwisach POLONA i BC UMCS. Czytelnicy UMCS mają dostęp do 38 licencjonowanych baz danych i tysięcy zasobów elektronicznych, w tym do: IBUKLibra, EBSCO, SpringerLink, JSTOR, Wiley Online Library, Web of Science, Reaxys, Lex Gamma czy Scopus. W serwisie e-czasopisma naukowe UMCS dostępna jest wydawa-

Fot. Klaudia Szubik

Fot. Klaudia Stubiak

Fot. Klaudia Stubiak

na przez Bibliotekę „Folia Bibliologica”, prezentująca aktualne badania z zakresu bibliotekoznawstwa. Administrowana przez bibliotekarzy Baza Wiedzy pozwala na kompleksowe zarządzanie informacją o nauce i potencjałem badawczym, wspiera procesy naukowe i ewaluacyjne oraz budowanie wizerunku i rozpoznawalności UMCS.

Z systemu biblioteczno-informacyjnego tylko w ubiegłym roku skorzystało ponad 130 tys. użytkowników, z czego 71 tys. odwiedziło siedzibę główną. Czytelnicy wypożyczyli blisko 83 tys. woluminów. Łącznie zarejestrowano ponad 327 tys. logowań do źródeł cyfrowych, zarówno z kampusu, jak i zdalnie dzięki oprogramowaniu HAN.

Biblioteka UMCS aktywnie wspiera rozwój kompetencji informacyjnych, organizując zarówno obowiązkowe szkolenie biblioteczne dla studentów pierwszego roku, jak i specjalistyczne zajęcia z zakresu wyszukiwania informacji naukowej, zarządzania źródłami oraz korzystania z baz danych. W 2024 r. w szkoleniu online uczestniczyło 4247 studentów pierwszego roku, a bibliotekarze przeprowadzili 29 lekcji grupowych i 110 godzin indywidualnych konsultacji. Pracownicy Biblioteki oferują też szkolenia dotyczące cytowań, bibliografii i narzędzi Open Access. Prowadzone są zajęcia i warsztaty dla naukowców z zakresu korzystania z Bazy Wiedzy UMCS, zarządzania danymi badawczymi i promocji dorobku naukowego.

Biblioteka regularnie organizuje warsztaty, wystawy i wydarzenia popularyzujące naukę i czytelnictwo. Bibliotekarze od lat prowadzą autorskie projekty w ra-

mach Lubelskiego Festiwalu Nauki oraz ogólnopolskich inicjatyw, takich jak Tydzień Bibliotek. Podczas LFN w 2024 r. zrealizowano 20 projektów, w których uczestniczyły 434 zarejestrowane osoby. W bieżącym roku liczba wydarzeń wzrosła do 31, a liczba uczestników do 698. Biblioteka bierze także udział w przedsięwzięciach organizowanych przez Uniwersytet, takich jak „3,2,1... STUDIA START!”, w trakcie których prezentuje swoją ofertę i zasoby. W tym roku oprócz tradycyjnego stoiska z informatorami i ulotkami przygotowano „Czytelnię plenerową”. W mediach społecznościowych – na Facebooku i Instagramie – bibliotekarze prezentują nowości wydawnicze, relacje z wydarzeń, rekomendacje książkowe oraz informacje o szkoleniach prowadzonych przez przedstawicieli wydawnictw i serwisów naukowych.

Biblioteka UMCS konsekwentnie rozwija się jako nowoczesne centrum wiedzy i kultury. W najbliższym czasie kluczowym kierunkiem będzie zakończenie modernizacji gmachu, który stanie się przestrzenią otwartą, komfortową i w pełni dostępną dla wszystkich czytelników. Wdrożenie pełnego systemu RFID oraz książkomaty usprawnią dostęp do księgozbioru i proces wypożyczeń. Połączenie tradycji akademickiej z wdrażaniem nowych usług oraz rozwiązań technologicznych sprawia, że Biblioteka UMCS wychodzi naprzeciw zmieniającym się potrzebom środowiska akademickiego i innych użytkowników.

Monika Jaworska

Ewa Rzeska

Barbara Woźniak

Porozumienie z Samorządowym Kolegium Odwoławczym

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej nawiązał współpracę z Samorządowym Kolegium Odwoławczym w Lublinie. Porozumienie podpisali rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski oraz prezes SKO dr hab. Marzena Świsłak, prof. UMCS.

Celem współpracy jest kształtowanie i propagowanie rzetelnej wiedzy na temat obszarów kognicji samorządowych kolegiów odwoławczych, w tym w szczególności w obszarze rozstrzygania indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej należących do właściwości jednostek samorządu terytorialnego, wzajemnego wsparcia oraz promocji w sferze organizowanych

Fot. Michał Piłat

przez strony przedsięwziąć w wyżej wskazanym zakresie, a także podejmowania wspólnych inicjatyw w sferze naukowej i społecznej.

Obszary współpracy to przede wszystkim interdyscyplinarne badania naukowe, edukacja i dydaktyka, praktyka, wymiana doświadczeń oraz wspólne publikacje.

Sylvia Pawłowska-Jachura

Otwarcie placu zabaw w Albrechtówce

W niedawno wyremontowanym Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym UMCS „Albrechtówka” w Kazimierzu Dolnym został oddany do użytku nowy plac zabaw dla najmłodszych gości. Na zaproszenie kanclerz Małgorzaty Stręciwilk 18 października studenci Uniwersytetu Dziecięcego UMCS z wrodzoną energią po raz pierwszy skorzystali z licznych atrakcji placu.

Ruch wzmacnia apetyt, więc dla wszystkich gości Ośrodek przygotował ognisko z kiełbaskami i drożdżówki. Uniwersytet Dziecięcy zorganizował dodatkowe aktywności – warsztaty paleontologiczne i wykopaliska w kamieniołomie prowadzone przez Grzegorza Bukowskiego z Muzeum minerałów, meteorytów i skamieniałości „Młyn Hipolit”, wyprawę lessowym wąwozem, puszczanie gigantycznych baniek mydlanych, malowanie twarzy. AZS UMCS zaprosił dzieci do koła fortuny. Mali studenci i ich rodzice jednogłośnie stwierdzili,

Fot. Daniel Małysiak

że muszą koniecznie ponownie odwiedzić to wspaniałe miejsce, tym razem na dłużej.

Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy UMCS oferuje 32 miejsca w 1-, 2- i 3-osobowych pokojach z łazienkami, salę konferencyjną i kuchnię, miejsce na grilla, parking i nowy plac zabaw. Do centrum Kazimierza Dolnego można dostać się pieszo promenadą nad Wisłą.

Rezerwacji pobytu można dokonywać, kontaktując się z pracownikami Biura Socjalnego (tel. 81 881 01 81, 519 321 141; e-mail: albrechtówka@mail.umcs.pl).

Anna Bukowska

Biuro Bezpieczeństwa – w trosce o naszą społeczność

Od 1 października na naszej Uczelni działa Biuro Bezpieczeństwa, którego dyrektorem jest Katarzyna Żółkiewska-Malicka. Do jego zadań należy m.in. wdrażanie rozwiązań dotyczących bezpieczeństwa oraz prowadzenie szkoleń.

Biuro Bezpieczeństwa zajmuje się: sprawami obronnymi, informacjami niejawnymi, zarządzaniem kryzysowym, cyberbezpieczeństwem, ochroną danych osobowych oraz koordynacją wszystkich działań związanych z ochroną osób i mienia na terenie UMCS.

Biuro współpracuje ze służbami państwowymi odpowiedzialnymi za utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego w obszarze ratowania życia i zdrowia, pomocy w usuwaniu awarii technicznych oraz skutków klęsk żywiołowych i zagrożeń zaistniałych na terenie Uczelni.

W najbliższym czasie Biuro Bezpieczeństwa zorganizuje szkolenie dla społeczności akademickiej dotyczące zagadnień z zakresu spraw obronnych i zarządzania kryzysowego.

UMCS

Współpraca z Centrum Zdrowia Psychicznego VIAMED

10 października rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski i prezes zarządu NZOZ VIAMED sp. z o.o. dr hab. Marzena Furtak-Niczyporuk, prof. UMLub podpisali porozumienie o współpracy. Data spotkania nie była przypadkowa, ponieważ to właśnie 10 października obchodzimy Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego.

Centrum Zdrowia Psychicznego VIAMED w Lublinie zapewnia bezpłatną kompleksową opiekę zdrowotną nad osobami powyżej 18. roku życia. Oferuje m.in.: psychiatryczne porady lekarskie, pomoc psychologiczną, psychoterapię, stały dyżur psychologa, świadczenia psychiatryczne w formie oddziału dziennego.

Podczas spotkania poruszono m.in. kwestie zintensyfikowania działań na rzecz zdrowia psychicznego osób studiujących i pracujących na Uniwersytecie oraz większej uważności na potrzeby drugiej osoby.

Naszej Uczelni zależy na tym, żeby studenci korzystali ze wsparcia psychologicznego i psychoterapeutycznego w Centrum Zdrowia Psychicznego VIAMED. Będziemy promować tę możliwość jako uzupełnienie wsparcia świadczonego na UMCS dla studentów i doktorantów.

Fot. Bartosz Proń

Osoby studiujące będą mogły skorzystać z nieodpłatnego poradnictwa psychologicznego i psychoterapeutycznego (szczególnie ważny jest stały dyżur psychologa). Dostępny będzie też lekarz psychiatra.

Na naszym Uniwersytecie organizowanych jest wiele akcji, które mają na celu dbałość o zdrowie psychiczne środowiska akademickiego. Jedną z nich jest „Jesienne Wzmocnienie – zadbaj o siebie w Dzień Zdrowia Psychicznego na UMCS”. To warsztaty, które pomagają lepiej zadbać o własne samopoczucie i równowagę w codziennym życiu. Odbywają się właśnie w związku ze Światowym Dniem Zdrowia Psychicznego.

Wojciech Góra

Magdalena Wołoszyn-Mróż

Spotkanie podsumowujące XXI LFN

22 października w Sali Senatu miało miejsce spotkanie podsumowujące XXI Lubelski Festiwal Nauki, który odbył się w dn. 13–19 września pod hasłem „Inżynieria życia”. Funkcję uczelni wiodącej sprawowała Politechnika Lubelska, a wśród głównych organizatorów znaleźli się: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Przyrodniczy, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Uniwersytet Medyczny oraz Miasto Lublin, a współorganizatorami byli Akademia Nauk Społecznych i Medycznych w Lublinie, Akademia Zamojska oraz ponad 30 instytucji z Lublina i Lubelszczyzny.

Fot. Michał Piat

Fot. Michał Piat

Podczas spotkania rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski i prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej prof. dr hab. Wiesław Gruszecki wręczyli dyplomy z podziękowaniami koordynatorom wydziałów i jednostek. Z kolei dr Monika Baczeńska-Ciupak, koordynator główna XXI LFN UMCS, podsumowała tegoroczną edycję Festiwalu i przedstawiła szczegółowe statystyki, podkreślając sukcesy w obszarze popularyzacji nauki lubelskich uczelni publicznych, które działają w ramach Związku Uczelni Lubelskich¹.

W XXI edycji LFN z ramienia UMCS wzięło udział 12 wydziałów i 18 jednostek, zrealizowano 265 projektów popularnonaukowych ze wszystkich dziedzin nauki i sztuki oraz 141 dodatkowych reedycji projektów, w których udział wzięło łącznie prawie 8 tys. osób. W gronie liderów, z największą liczbą uczestników projektu i jego reedycji, znalazły się: „Pokazy Słońca przez teleskopy” z Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki UMCS (689 osób), „Od głębin oceanu po lot na Księżyc – wystawa puzzli przestrzennych” z Biblioteki Wydziału Ekonomicznego UMCS (273 osoby) oraz „Pokazy chemiczne – świat kolorowych i ciekawych eksperymentów” z Wydziału Chemii UMCS. Całkowity czas trwania wszystkich projektów naszej Uczelni wyniósł około 25 dni². Sukces naszego Uniwersytetu wpisuje się w osiągnięcia uczelni publicznych w Lublinie, które dzięki współpracy, zaangażowaniu i pasji w popularyzowaniu nauki po raz kolejny pokazały swój potencjał edukacyjny i umocniły już ugruntowaną pozycję na naukowej mapie Polski.

Podczas konferencji „Razem budujemy przyszłość nauki!”, która odbyła się 10 października w siedzibie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, wiceminister nauki Karolina Ziło-Pużuk ogłosiła rok 2026 rokiem popularyzacji nauki.

XXII LFN odbędzie się w dn. 19–25 września 2026 r. pod hasłem „Ciekawość *vis vitalis* nauki”, a funkcję uczelni wiodącej będzie pełniła nasza Alma Mater. Tę datę warto zapisać w kalendarzu, czeka nas bowiem wyjątkowy tydzień pełen wrażeń, inspirujących spotkań i fantastycznej przygody z nauką.

Monika Baczeńska-Ciupak

¹ Szczegółowe statystyki znajdują się w „Wiadomościach Uniwersyteckich” nr 10/327 (październik 2025), s. 18–20.

² Tamże.

Inauguracja roku akademickiego w Bieckim Uniwersytecie Złotego Wieku

25 października w Bieckim Uniwersytecie Złotego Wieku odbyła się uroczysta inauguracja roku akademickiego 2025/2026. Wydarzenie zgromadziło licznych słuchaczy, wykładowców oraz zaproszonych gości.

Uroczystość rozpoczęła się tradycyjnym odśpiewaniem hymnu *Gaude Mater Polonia*, który wprowadził uczestników w podniosły nastrój. Następnie głos zabraly zaproszone przedstawicielki środowiska naukowego. Wystąpienia wygłosiły: prof. dr hab. Dorota Kołodyńska – prorektor ds. studentów i jakości kształcenia UMCS oraz prof. dr hab. Agnieszka Nosal-Wiercińska – przewodnicząca Rady Naukowej Bieckiego Uniwersytetu Złotego Wieku.

Wysłuchano także przemówień innych zaproszonych gości, którzy podkreślali znaczenie idei uniwersytetów trzeciego wieku w rozwijaniu aktywności edukacyjnej i społecznej osób starszych.

Centralnym punktem wydarzenia był wykład inauguracyjny pt. „Status i rola mediów we współczesnym świecie”, który wygłosiła prof. dr hab. Iwona Hofman,

Archiwum prywatne Agnieszki Nosal-Wiercińskiej

dyrektor Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS. Prelegentka zwróciła uwagę na dynamiczne zmiany w krajobrazie medialnym, ich wpływ na społeczeństwo oraz na konieczność krytycznego odbioru przekazów medialnych.

Uroczystość zakończyło odśpiewanie pieśni *Gaudeamus Igitur*, stanowiącej symbol wspólnoty akademickiej i kontynuacji wielowiekowej tradycji uniwersyteckiej.

Działalność Bieckiego Uniwersytetu Złotego Wieku jest owocem trwającej już 9 lat współpracy pomiędzy Gminą Biecz a naszym Uniwersytetem. W gestii UMCS jako uczelni patronackiej leży troska o wysoki poziom merytoryczny zajęć oraz współtworzenie ich harmonogramu i programu.

Adrian Skubiszewski

Pamiętamy o tych, którzy odeszli

„Człowiek żyje tak długo, jak długo trwa pamięć o nim.

30 października przedstawiciele władz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej: rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski i prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS oraz studenci oddali hołd zmarłym członkom naszej społeczności akademickiej. Delegacja UMCS odwiedziła groby rektorów: prof. Henryka Raabego, prof. Józefa

Szymańskiego, prof. Stanisława Uziaka, prof. Zbigniewa Lorkiewicza, prof. Eugeniusza Gąsiora, prof. Zdzisława Cackowskiego, prof. Grzegorza L. Seidlera, prof. Adama Paszewskiego, prof. Tadeusza Baszyńskiego, prof. Wiesława Skrzydło i prof. Kazimierza Goebła.

Na mogiłach na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie złożono kwiaty i zapalono znicze – symbole pamięci, szacunku i wdzięczności.

Magdalena Wołoszyn-Mróz

Jubileusz 30-lecia Szkoły Podstawowej nr 3 we Włodawie

10 października rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski wziął udział w uroczystych obchodach 30-lecia Szkoły Podstawowej nr 3 im. gen. Franciszka Kleeberga we Włodawie.

W sali kinowej Włodawskiego Domu Kultury zgromadzili się goście, m.in.: samorządowcy, dyrektorzy, rektorzy uczelni, absolwenci szkoły, byli i obecni pracownicy jednostki, uczniowie i rodzice.

Podczas wydarzenia nie zabrakło podziękowań i wyróżnień dla pracowników i dyrekcji szkoły. Rektor prof. Radosław Dobrowolski złożył gratulacje na ręce dyrektora Anny Szczepkowskiej-Kirschner i wręczył jej reprodukcję drzeworytu z wizerunkami najwybitniejszych naukowców XX w., który z okazji 150. rocznicy

Archiwum Urzędu Miasta Włodawa

urodzin Marii Curie-Skłodowskiej przygotowali studenci grafiki pod kierunkiem dr. szt. Karola Pomykały.

W jubileuszu szkoły wziął udział również Wiesław Muszyński – burmistrz Włodawy, który z rąk Rektora otrzymał medal 80-lecia UMCS z podziękowaniem za dotychczasową współpracę ze społecznością akademicką i z nadzieją na kolejne wspólne projekty badawczo-dydaktyczne.

Magdalena Wołoszyn-Mróz

UMCS zwycięzcą Turnieju o Puchar Rektora KUL

19 października drużyna pracowników UMCS nie miała sobie równych w piłkarskich zmaganiach podczas I Turnieju o Puchar Rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

W zawodach udział wzięło 5 drużyn z lubelskich uczelni. Zmagania odbywały się na obiektach KUL. Nasi zawodnicy w pierwszym spotkaniu pokonali Politechnikę Lubelską 1:0. W kolejnych meczach byli górą również w starciach z Uniwersytetem Medycznym (6:0) oraz drugim zespołem KUL (4:0). W najważniejszym spotkaniu turnieju biało-zieloni zremisowali z gospodarzami turnieju 0:0 i jak się okazało, był to zwycięski remis.

Najsukuteczniejszym zawodnikiem w barwach UMCS był Mateusz Sobiech (Instytut Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach), który zdobył 4 bramki. Trzykrotnie bramkarza rywali pokonywał Karol Kasprowicz (Wy-

Archiwum prywatne Mateusza Sobiecha

dział Prawa i Administracji), a po dwa trafienia dołożyli Mateusz Derdak (WPiA) oraz Karol Żyśko (Wydział Filologiczny). Nasza drużyna nie straciła żadnej bramki dzięki dobrej postawie Tomasza Bieleckiego (Centrum Kultury Fizycznej), który otrzymał również wyróżnienie dla najlepszego bramkarza zawodów.

Skład drużyny UMCS: Tomasz Bielecki, Mateusz Derdak, Konrad Żyśko, Karol Kasprowicz i Przemysław Łozowski (Wydział Filologiczny).

Mateusz Sobiech

UMCS w THE World University Rankings 2026

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej po raz kolejny znalazł się w Times Higher Education World University Rankings. W najnowszym zestawieniu zostaliśmy sklasyfikowani w grupie miejsc 1501+.

W zestawieniu dziedzinowym najwyższym wynikiem mogą się poszczycić: prawo (miejsce 301+) oraz nauki humanistyczne i sztuka (miejsce 601+). W rankingu znalazły się także nauki przyrodnicze (miejsce w przedziale 801–1000), nauki społeczne (miejsce 1001+) oraz nauki fizyczne (miejsce 1001+).

THE World University Rankings 2026 sklasyfikował blisko 2200 instytucji ze 115 krajów i terytoriów (w tym 45 uczelni z Polski), które były oceniane w pięciu kategoriach: nauczanie, środowisko badawcze, jakość ba-

dań, przemysł oraz perspektywa międzynarodowa. W czołówce uplasowały się kolejno: University of Oxford, Massachusetts Institute of Technology i Princeton University.

THE World University Rankings cieszy się zaufaniem naukowców, rad zarządzających uczelni, partnerów z sektora gospodarki oraz branżowych ekspertów. Zestawienie to jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych i cenionych rankingów na świecie – od 2004 r. przygotowuje je brytyjskie czasopismo „Times Higher Education”.

Więcej informacji można znaleźć na stronie: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/latest/world-ranking>.

Lukasz Wiechetek

Lubelscy filmowcy triumfują w Warszawie

Ekipa Studio System, złożona z twórców z Lublina i studentów Warszawskiej Szkoły Filmowej, zdobyła Grand Prix – Najlepszy Film warszawskiej edycji międzynarodowego konkursu 48 Hour Film Project (48HFP) za film „Djabo!”. W tegorocznej edycji wzięło udział 51 ekip z całej Polski. Film zdobył również nagrody za reżyserię, muzykę, zdjęcia, za najlepszego aktora (Andrzej Walden), nagrodę publiczności oraz 13 nominacji w innych kategoriach.

Kierowniczką produkcji była Katarzyna Kalenkiewicz – absolwentka Wydziału Politologii i Dziennikarstwa UMCS na kierunku produkcja medialna, od lat związana z kinem niezależnym. Rozwija się zawodowo, współtworząc ambitne projekty filmowe o wysokiej wartości artystycznej i organizacyjnej.

„Djabo!” powstał w ramach konkursu, w którym zespoły losują gatunek filmowy i wprowadzają obowiązkowe elementy. W tym roku wylosowano film o superbohaterze, a wymagane elementy to: postać Michała/Michaliny – e-sportowca, szminka oraz tekst „Jeszcze tylko rok i znów będą wakacje”. Film opowiada o dziadku i wnukach, którzy muszą stawić czoła własnym lę-

Fot. Katarzyna Kowal

kom i „potworom” czającym się w cieniu. Produkcja łączy elementy fantastyki z emocjonalną narracją o odwadze, współpracy i więziach między pokoleniami.

48 Hour Film Project to międzynarodowy konkurs, w którym zespoły tworzą krótkometrażowy film w 48 godzin. Zwycięzcy lokalnych edycji reprezentują Polskę podczas światowego finału Filmapalooza, gdzie walczą o szansę prezentacji filmu na Festiwalu Filmowym w Cannes. Sukces ekipy otwiera realną drogę do międzynarodowego etapu konkursu i potencjalnego udziału w przyszłorocznej edycji Cannes Short Film Corner.

Katarzyna Kalenkiewicz

↑ Backstage filmu „Djabo!”

Sukces UMCS i Netrix S.A. – ponad 7 mln zł na innowacyjny projekt

Interdyscyplinarny projekt badawczo-rozwojowy Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej oraz firmy Netrix S.A. pn. „System USG do monitorowania pracy języka w terapii ortodontycznej i logopedycznej z wykorzystaniem inteligencji obliczeniowej” otrzymał dofinansowanie w wysokości ponad 7 mln zł (wartość całego projektu to ponad 8,8 mln zł) z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

W ramach konsorcjum Netrix S.A. wspólnie z UMCS opracuje innowacyjne urządzenie diagnostyczne do wykrywania wad wymowy poprzez bezinwazyjną analizę kształtu i położenia języka w spoczynku oraz podczas połykania i mówienia. Urządzenie będzie jednocześnie rejestrować obraz i dźwięk oraz automatycznie je synchronizować. Zastosowanie specjalistycznej głowicy ultradźwiękowej umożliwi czterowymiarowe (3D + czas) obrazowanie języka i jego interakcji z innymi strukturami jamy ustnej. Integracja zaawansowanej technologii ultradźwiękowej z analizą AI zapewni szybkie i precyzyjne diagnozowanie, obniżając jednocześnie koszty badań. Dzięki mobilności i prostej obsłudze narzędzie będzie

mogło być stosowane w poradniach logopedycznych, gabinetach ortodontycznych, a także w ośrodkach edukacyjnych.

„W naszym Uniwersytecie stawiamy na interdyscyplinarność oraz współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, dlatego bardzo cieszy nas to, że będziemy realizować projekt w ramach programu „FENG – Ścieżka SMART” (Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki). Współpraca naszych naukowców z firmą Netrix, znaną nie tylko na polskim rynku, na pewno pozwoli na powstanie dodatkowych efektów synergetycznych.

Interdyscyplinarność tej współpracy polega m.in. na tym, że w zespole projektowym znajdują się przedstawiciele różnych obszarów wiedzy: logopedii, socjologii, ekonomii, informatyki, sztucznej inteligencji, a także wspierający ich działania pracownicy administracji.

Mam nadzieję, że wyniki podjętych działań będą przydatne dla wszystkich, którzy chcą wykorzystywać efekty prac badawczo-rozwojowych i powstające na ich bazie narzędzia do korekty wad wymowy i poprawy jakości życia pacjentów

– wyjaśnia prof. dr hab. Zbigniew Pastuszak, prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką UMCS.

O tym, skąd się wziął pomysł opracowania takiego urządzenia, opowiedział dr Dariusz Wójcik z Netrix Group sp. z o.o.:

„Pomysł pojawił się podczas rozmów z naukowcami z UMCS. Dr Monika Łuszczuk w swoich badaniach korzysta z aparatu USG do obrazowania języka. Zauważyła, że nie jest on dostosowany do tego rodzaju badań, ponieważ nie widać całego języka. Pojawiła się więc sugestia, żeby stworzyć dedykowane urządzenie, o specyficznym kształcie głowicy, przeznaczone do pomiaru pracy języka w trakcie wymawiania słów.

Firma Netrix od wielu lat zajmuje się tomografią elektryczną oraz ultradźwiękową, dlatego zdecydowaliśmy się zaprojektować oraz wykonać takie urządzenie. Będzie ono korzystało z techniki *beamforming* (pol. formowanie wiązki), która umożliwia obrazowanie z wykorzystaniem pojedynczej głowicy, stworzonej z wielu mikroskopijnych przetworników piezoelektrycznych, dzięki czemu można wykonywać pełne obrazowanie. W projekcie zakładamy nie tylko obrazowanie dwuwymiarowe, ale także trój- i czterowymiarowe, co pozwoli dokładnie zobaczyć, jak język pracuje w jamie ustnej.

Ze strony UMCS w działania projektowe zaangażowani są naukowcy reprezentujący różne dyscypliny: dr Kamil Filipek (socjologia, data science), dr Monika Łuszczuk (językoznawstwo), dr Anna Tatarczak (nauki o zarządzaniu i jakości), dr Michał Chromiak i mgr Konrad Łyda (informatyka).

Natomiast po stronie lidera projektu – firmy Netrix S.A. kierownikiem prac badawczo-rozwojowych jest dr hab. inż. Tomasz Rymarczyk, wyróżniony w prestiżowym rankingu *World's Top 2% Scientists 2025* w dyscyplinach sztuczna inteligencja i przetwarzanie obrazów oraz inżynieria elektryczna i elektroniczna.

Dr Kamil Filipek, dyrektor Centrum Sztucznej Inteligencji i Modelowania Komputerowego UMCS, wyjaśnia, jaką rolę w tym przedsięwzięciu odegra jednostka, którą kieruje:

„Centrum zapewni nie tylko dostęp do infrastruktury badawczej, ale także ekspertów. Zajmą się oni analizą danych dźwiękowych i obrazowych pozyskanych w trakcie eksperymentów. Największym wyzwaniem będzie nałożenie na siebie tych dwóch typów danych, w celu „wyciągnięcia” informacji dla logopedów oraz ortodontów, pozwalających optymalizować im codzienne prace.

Warto podkreślić, że metody sztucznej inteligencji rozwijają się bardzo szybko i obecnie dysponujemy szeroką gamą specjalistycznych modeli, które będą wykorzystywane w naszym projekcie. Badaniom zostanie poddanych 150 uczestników. Dzięki przeprowadzonym ana-

lizom będziemy w stanie dopracować i odpowiednio przygotować algorytmy, a także urządzenie końcowe.

Logopeda i stomatolog dr Monika Łuszczuk z Katedry Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS uzupełnia:

„Moim zadaniem będzie z kolei dostarczenie danych do tworzenia modeli oraz koordynowanie działań od strony merytorycznej, tak aby projektowane rozwiązanie było jak najbardziej użyteczne w procesie diagnostyczno-terapeutycznym.

Język jest najważniejszym narządem człowieka, wykorzystywanym podczas mówienia, ale niestety nie możemy zobaczyć jego pracy wewnątrz jamy ustnej. Urządzenie, o którym rozmawiamy, pozwoli nam zaobserwować, w jaki sposób język pracuje w czasie rzeczywistym i zobaczyć go z perspektywy trójwymiarowej. Takiego innowacyjnego podejścia do tej pory nie było.

Projekt stanowi ważny krok w kierunku wykorzystania inteligencji obliczeniowej w medycynie i terapii mowy, a jego interdyscyplinarny charakter podkreśla potencjał współpracy nauki i biznesu w tworzeniu nowoczesnych technologii o wysokiej wartości społecznej. To przykład skutecznej współpracy środowiska akademickiego z sektorem przedsiębiorstw, którą na naszym Uniwersytecie koordynuje Centrum Transferu Wiedzy i Technologii.

„Naszą rolą przy projektach badawczo-rozwojowych, takich jak ten z firmą Netrix S.A., jest m.in. współpraca z przedsiębiorstwem i naukowcami w celu wypracowania wspólnego rozwiązania. Dbamy o to, aby odciążyć naukowców administracyjnie i formalno-prawnie.

Centrum już od pewnego czasu współpracuje z firmą Netrix S.A. Mamy kilka wspólnych inicjatyw, ale projekt „System USG do monitorowania pracy języka w terapii ortodontycznej i logopedycznej z wykorzystaniem inteligencji obliczeniowej” jest pierwszym tak dużym przedsięwzięciem, które udało się razem przygotować

– dodaje Anna Grzegorzczuk, dyrektor CTWiT UMCS.

Projekt otrzymał dofinansowanie w ramach programu „FENG.01.01-IP.01-003/24 – Ścieżka SMART (projekty realizowane w konsorcjach)”. Całkowita wartość projektu: 8 845 448,16 zł, dofinansowanie NCBR: 7 142 669,08 zł, część przypadająca dla UMCS: 3 074 400,00 zł.

Centrum Prasowe

Rektor UMCS z Medalem „Pro Scientia et Humanitate”

9 października odbyła się uroczysta inauguracja roku akademickiego 2025/2026 na Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie. W Centrum Kongresowym zbrali się m.in. przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, rektorzy Związku Uczelni Lubelskich, reprezentanci instytucji naukowych, przedsiębiorcy oraz studenci i doktoranci.

Uniwersytet Przyrodniczy obchodzi 70-lecie swojego istnienia jako samodzielna jednostka naukowa. Z tej okazji podczas wydarzenia wręczone zostały Medale „Pro Scientia et Humanitate” i medale Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

Fot. Bartłomiej Dąbrowski

Medal „Pro Scientia et Humanitate” z rąk rektora UP prof. dr. hab. Krzysztofa Kowalczyka otrzymał rektor UMCS prof. dr. hab. Radosław Dobrowolski. Wyróżnienie przyznano w dowód wdzięczności i uznania za zaangażowanie i wkład w rozwój nauki oraz kreowania postępu badawczego, a także promocję UP. Odznaczenie to otrzymali również rektorzy innych lubelskich uczelni za wkład w naukę i badania oraz wieloletnią współpracę.

Magdalena Wołoszyn-Mróż

Wręczono Angelusy Lubelskie 2024

24 października w Trybunale Koronnym odbyła się uroczysta gala, podczas której po raz 20. wręczono Angelusy Lubelskie. Wśród laureatów znalazły się osoby związane z naszym Uniwersytetem: kierownik Katedry Mediów Audiowizualnych prof. szt. film. Natasza Ziółkowska-Kurczuk oraz dyrektor Instytutu Muzyki dr hab. Piotr Wijatkowski, prof. UMCS. Władze Uczelni podczas wydarzenia reprezentował prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką prof. dr. hab. Zbigniew Pastuszak.

Nagroda jest przyznawana od 2005 r. w siedmiu kategoriach ludziom twórczym, aktywnym i odważnym, działającym na rzecz innych. Jej celem jest uhonorowanie osób oraz instytucji, które swoją postawą wyrażają szacunek do drugiego człowieka.

Laureatów wybiera kapituła. Od 2023 r. przewodniczy jej ks. dr hab. Rafał Jakub Pastwa. W tym roku ka-

Źródło: Radio Lublin / Fot. Krzysztof Reański

pitula postanowiła nagrodzić: prof. Nataszę Ziółkowską-Kurczuk – Angelus Kultury Medialnej; prof. Piotra Wijatkowskiego – Angelus Artystyczny; prof. dr. hab. Agnieszkę Kijewską – Angelus Służby Publicznej; Marcina Rechulicza – Angelus Animacji Życia Kulturalnego; firmę WolCar – Angelus Dobroczynności oraz Marię Pietruszę-Budzyńską – Angelus za Całokształt Dorobku.

Wydarzenie, którego partnerem był UMCS, uświetnił recital fortepianowy.

Magdalena Cichońska

Wydział Artystyczny

Sukcesy

Prof. dr hab. Elżbieta Krzemińska z Katedry Chóralistyki i Kształcenia Wokalnego została odznaczona przez papieża Leona XIV Krzyżem „Pro Ecclesia et Pontifice”. Jest to jedno z najwyższych wyróżnień przyznawanych osobom zasłużonym dla Kościoła i Stolicy Apostolskiej. Uroczystego wręczenia odznaczenia dokonał abp Stanisław Budzik, który wystąpił z wnioskiem o jego przyznanie.

W dn. 15–19 października we Frankfurcie nad Menem odbywały się najważniejsze światowe targi książki – Frankfurter Buchmesse. Największy polski wystawca – Polskie Towarzystwo Wydawców Książek – prezentował międzynarodowej publiczności publikacje nagrodzone i wyróżnione w konkursie „Najpiękniejsze Polskie Książki 2024 roku”, a wśród nich książkę zaprojektowaną przez dr. hab. Krzysztofa Rumowskiego, prof. UMCS pt. *Wenecja w kulturze europejskiej / Venice dans la culture européenne*.

Do 8. Piotrkowskiego Biennale Sztuki zakwalifikowały się osoby związane z naszą Uczelnią: dr hab. Małgorzata Gorzelewska-Namiota, prof. UMCS, dr hab. Kamil Stańczak, Iwona Teodorczuk-Możdżyńska (doktorantka) i Maks Cieślak (doktorant). Do konkursu zgłosiło się 766 osób, a na wystawę finałową zakwalifikowano 82 artystów. Wernisaż odbył się 18 października w Ośrodku Działań Artystycznych w Piotrkowie Trybunalskim.

26 października w Zespole Szkół nr 12 w Lublinie odbył się koncert pt. „Sławin zjednoczony w muzyce”, podczas którego wystąpił Piotr Selim i połączone chóry programu „Śpiewająca Polska” 2024/2025, które poprowadziła prof. dr hab. Małgorzata Nowak. Towarzyszyli im soliści i zespół instrumentalny. Podczas koncertu prezydent Lublina dr Krzysztof Żuk uhonorował prof. Małgorzatę Nowak Medalem „Gloria Lublinensi” za wieloletnią działalność na rzecz edukacji muzycznej. Okazją do podsumowań było zakończenie przez Panią Profesor po 19 latach pracy na stanowisku kuratora ogólnopolskiego programu „Śpiewająca Polska” w regionie lubelskim.

Wystawy

9 października w Galerii Głównej ACKiM UMCS Chatka Żaka odbył się wernisaż pt. „3 x wystawa”. Projekt obejmował trzy prezentacje artystyczne: Miłosz Mazurek – „Coś pomiędzy” (opieka artystyczna: dr hab. Piotr Korol); Anastasiia Mikhno – „quadro XZ”; „Na pierwszy rzut oka” (uczestnicy: Yevheniia Dychok, Kacper Gaczkowski, Julia Gajos, Anna Galgan, Polina Kolodina, Tomasz Komsta, Alicja Kosmala, Łucja Kotwica, Anastasiia Krystynska, Joanna Michalska, Aleksandra Poleszak, Szymon Rejmak, Anita Rekiel, Sandra Staręga, Maria Tworek, Vladyslava Voitovych, Daria Wielgos, opieka artystyczna: dr Mikołaj Kowalski). Prezentacje ukazują różnorodne podejścia młodych twórców do tematu niejednoznaczności, emocji i poszukiwania sensu. Kuratorem wydarzenia była Agnieszka Dudek.

18 października w Galerii KONT odbyło się otwarcie drugiej edycji wydarzenia pt. „Projekt ZANA 11. NEGOCJACJE”. Pierwsza edycja miała miejsce w listopadzie 2024 r. w Akademiku „Z”, gdzie od 1978 r. działa Galeria KONT, przestrzeń sztuki funkcjonująca w budynku zaprojektowanym przez Oskara Hansena. Druga odsłona projektu kontynuuje ideę twórczego dialogu z przestrzenią i historią miejsca, podejmując refleksję nad współczesnym znaczeniem sztuki oraz jej relacją z rzeczywistością społeczną.

Wydarzenia

Dr hab. Marcin Maron, prof. UMCS był jednym z gości Literackiego Festiwalu Filmowego „FILMATURA. HAS 2025”, który odbył się w dn. 29 września – 5 października w Kinie Luna w Warszawie. Na festiwalu zaprezentowano wszystkie dzieła reżysera Wojciecha Hasa. Wśród gości byli współpracownicy Hasa, m.in.: scenograf Andrzej Haliński, autor zdjęć Grzegorz Kędzierski, scenarzysta Michał Komar, aktorzy – Wojciech Wysocki i Zdzisław Wardejn, współcześni artyści teatru zainspirowani twórczością Hasa – Agnieszka Glińska i Grzegorz Jarzyna, jego uczniowie, reżyserzy filmowi – Dorota Kędzierzawska i Adek Drabiński, podsekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, twórca filmu dokumentalnego o Hasie – Sławomir Rogowski oraz wdowa po reżyserze Wanda Ziembicka-Has. Pokazom filmowym towarzyszyły prelekcje i dyskusje prowadzone m.in. przez prof. M. Marona i literaturozawcę Bogdana Rudnickiego.

Wydział Biologii i Biotechnologii

Sukcesy

W dn. 16–18 października studenci z Koła Naukowego Animal-Plant Interaction Students' Group (APIS) wzięli udział w III Konferencji Naukowej „Zrównoważony rozwój i ochrona środowiska”, która odbyła się w Dusznikach-Zdroju. Podczas wydarzenia zespół zaprezentował poster pt. „Cyfrowa baza dendroflory Kampusu Akademickiego UMCS w Lublinie”, za który otrzymał wyróżnienie. Projekt o tej samej nazwie realizuje we współpracy z Kołem Naukowym Geoinformatyków GeoIT z Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej.

Wydarzenia

21 października odbyło się spotkanie skierowane do studentów UMCS, poświęcone rozwijaniu przedsiębiorczości i innowacyjnych pomysłów. Wydarzenie zostało zorganizowane przez StartUp Academy z Warszawy oraz Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, a partnerem był WBiB. Spotkanie prowadził prezes StartUp Academy Michał Misztal, który podzielił się doświadczeniem w zakresie wspierania młodych przedsiębiorców. Prelegentów i uczestników przywitała prof. dr hab. Monika Janczarek, prodziekan ds. studenckich. Wśród zaproszonych gości znaleźli się również przedstawiciele OIC Poland Fundacji Akademii WSEI oraz Puławskiego Parku Naukowo-Technologicznego, którzy przedstawili możliwości współpracy i formy wsparcia dla osób chcących przemieniać swoje pomysły w rzeczywistość. Ważnym punktem programu były prezentacje młodych przedsiębiorców: Przemysław Kobylasa i Kornela Smolińskiego (HOTABLE sp. z o.o.) oraz Pawła Maciąga i Jakuba Rzeczkowskiego (WaveFlow System Sp. z o.o.).

Wydział Chemii

Wyjazdy

W dn. 27 września – 31 października prof. dr hab. Patryk Oleszczuk realizował badania w ramach projek-

tu „Trwałe wolne rodniki w kompostowaniu osadów ściekowych: klucz do uwolnienia potencjału biowęgla” w programie NAWA Bakker w Kunming University of Science & Technology (Chiny).

W dn. 6–11 października prof. dr hab. Małgorzata Grabarczyk uczestniczyła w The 24th Biennial Conference EcoBalt2025 w Wilnie (Litwa).

Współpraca ze szkołami

W październiku na Wydziale odbyło się wiele warsztatów dla uczniów szkół podstawowych oraz młodzieży ze szkół ponadpodstawowych z województwa lubelskiego:

- 17 października dr hab. Grzegorz Wójcik, prof. UMCS, dr Paweł Sadowski i mgr Marzena Gęc przeprowadzili warsztaty „Chemia chromu i manganu” w ramach programu Szkoły Partnerskie UMCS dla uczniów Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Puławach;
- 22 października dr Andrzej Puszcza, dr hab. Małgorzata Maciejewska, dr hab. Magdalena Rogulska, prof. UMCS, dr hab. Magdalena Sobiesiak, prof. UMCS (obsługa laboratoryjna: dr Joanna Osypiuk-Tomasik, mgr Monika Parcheta, mgr Patrycja Banaszek) przeprowadzili warsztaty „Podstawowe reakcje w chemii organicznej” w ramach programu Szkoły Partnerskie UMCS dla uczniów Szkoły Podstawowej w Nierdrzwicy Kościelnej;
- 28 października dr Monika Pańczyk i dr Elżbieta Olszewska przeprowadziły warsztaty „Kolorowa chemia” dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 3 w Krasnymstawie oraz II Liceum Ogólnokształcącego im. C.K. Norwida w Krasnymstawie w ramach warsztatów chemicznych dla szkół organizowanych przez Wydział Chemii.

Wydział Ekonomiczny

Doktoraty

25 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. Jakuba Mrocza pt. „Spółki kontrolowane przez państwo na światowych giełdach papierów

wartościowych w latach 2010–2022 – analiza porównawcza”. Promotor: prof. dr hab. Maciej Bałtowski, promotor pomocniczy: dr Grzegorz Kwiatkowski, recenzenci: dr hab. Andrzej Buszko, prof. UP (Uniwersytet Pomorski w Słupsku), dr hab. Bartosz Jóźwik, prof. KUL (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) i dr hab. Dawid Piątek, prof. UEP (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu). Rada Naukowa Instytutu Ekonomii i Finansów tego samego dnia podjęła decyzję o nadaniu mgr. Jakubowi Mroczkowi stopnia doktora nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Sukcesy

7 października, podczas XXVI Dorocznej Konferencji Audytu, ogłoszono wyniki I edycji Konkursu Polskiej Izby Biegłych Rewidentów na najlepszą pracę maderską. Konkurs miał na celu popularyzację zawodu biegłego rewidenta w środowisku akademickim oraz zachęcenie studentów do podejmowania tematów związanych z audytem, etyką zawodową i odpowiedzialnością w świecie finansów. Wśród nagrodzonych autorek znalazły się absolwentki UMCS: Milena Marlica („Ocena skuteczności modeli analizy dyskryminacyjnej w przewidywaniu upadłości przedsiębiorstw na przykładzie spółek z branży odzieżowej i telekomunikacyjnej”; promotor: dr Małgorzata Kamieniecka, prof. UMCS) oraz Martyna Nowosad („Raportowanie zintegrowane jako narzędzie komunikacji z otoczeniem – wykorzystanie do oceny przedsiębiorstwa jako pracodawcy na przykładzie wybranych spółek giełdowych”; promotor: dr Bożena Oleszko-Kurzyna). Obie absolwentki zdobyły III miejsce *ex aequo*, otrzymały nagrodę finansową oraz upominki książkowe.

Współpraca

21 października odbyło się oficjalne podpisanie umowy o patronacie firmy Sii Polska nad kierunkiem Business Analytics & Data Science (studia I i II stopnia). Wydarzenie miało miejsce w lubelskim biurze firmy, gdzie przedstawiciele UMCS mogli zapoznać się z jej funkcjonowaniem. Umowę podpisali Artur Palac – dyrektor regionalny Oddziału Sii Polska w Lublinie oraz dziekan dr hab. Marcin Lipowski, prof. UMCS. W ramach porozumienia firma Sii objęła kierunek Business Analytics & Data Science patronatem, deklarując współpracę w zakresie: rozwoju programu studiów

i zapewnienia najwyższej jakości kształcenia, realizacji wspólnych zajęć dydaktycznych, projektów badawczych i doradczych oraz wsparcia merytorycznego w obszarach innowacyjności, przedsiębiorczości i transformacji cyfrowej.

Goście

16 października na Wydziale odbyło się Instytutowe Seminarium Naukowe, zorganizowane przez pracowników Katedry Bankowości i Rynków Finansowych. Gościem specjalnym był prof. Thomas Brunner-Kirschmair z Johannes Kepler University w Linz, który wygłosił wykład pt. „Behavioural Insights into M&A Decisions: On the Limits of Rationality”. W seminarium uczestniczyli pracownicy Instytutu Ekonomii i Finansów, którzy wzięli aktywny udział w dyskusji po wykładzie, dzieląc się spostrzeżeniami dotyczącymi behawioralnych uwarunkowań decyzji w procesach fuzji i przejęć. Po seminarium gość spotkał się z dziekanem dr hab. Marcinem Lipowskim, prof. UMCS.

W dn. 23–25 października wizytę na Wydziale złożyła dr Silvi Asna Prestianawati z Faculty of Economics and Business Uniwersytetu Brawijaya oraz dwoje studentów tego wydziału. Podczas spotkania z władzami wydziału, instytutów i pracownikami naukowczyni zaprosiła zainteresowanych nauczycieli akademickich do udziału w oferowanych programach współpracy dydaktycznej i badawczej. O doświadczeniach i perspektywach współpracy rozmawiała także podczas spotkania z prorektorem ds. nauki i współpracy międzynarodowej prof. dr hab. Wiesławem Gruszeckim. Z Uniwersytetem Brawijaya aktywnie współpracują już dr hab. Elżbieta Bukalska, prof. UMCS, dr hab. Anna Wawryszuk-Misztal, prof. UMCS, dr hab. Tomasz Kijek, prof. UMCS oraz dr hab. Mariusz Kicia, prof. UMCS.

Publikacje

W październikowym numerze prestiżowego czasopisma „Science of the Total Environment”, wydawanego przez Elsevier, ukazał się artykuł dr hab. Aleksandry Kowalskiej, prof. UMCS pt. *A new measure of food system sustainability for use in European Union policy-making*. Zgodnie z aktualną listą ministerialną czasopismo ma 200 punktów.

Wydział Filologiczny

Konferencje

W dn. 16–17 października odbyła się Międzynarodowa Konferencja „100 lat José Cardoso Piresa”, zorganizowana przez Katedrę Portugalistyki im. Luisa Lindleya Cintry UMCS przy wsparciu Międzynarodowego Stowarzyszenia Luzytanistów. Udział w niej wzięli naukowcy m.in. z Lizbony, Porto, Nottingham, Rio de Janeiro, Wenecji i Warszawy. Współorganizatorem konferencji był dr Ricardo Rato Rodrigues z Katedry Portugalistyki.

Spotkania

24 października w Ośrodku „Brama Grodzka – Teatr NN” odbyło się spotkanie autorskie z Bellą Szwarcmann-Czarnotą, prowadzone przez prof. dr hab. Monikę Adamczyk-Garbowską z Katedry Lingwistyki Stosowanej. Tematem była książka *Mam dla was historię* – antologia opowiadań tłumaczonych przez B. Szwarcmann-Czarnotę z jidysz, z jej autorskim komentarzem.

29 października dr Edyta Frelik z Katedry Anglistyki i Amerykanistyki oraz dr Bartosz Wójcik z Katedry Lingwistyki Stosowanej poprowadzili spotkanie autorskie z dr. hab. Michałem Choińskim, prof. UJ, autorem wydanej w 2024 r. książki *The New Yorker. Biografia pisma, które zmieniło Amerykę*. Spotkanie odbyło się w Księgarni Dosłowna w Centrum Kultury w Lublinie.

Wydział Filozofii i Socjologii

Sukcesy

18 września dr hab. Teresa Zbyrad, prof. UMCS została powołana przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej w skład Sektorowej Rady ds. Kompetencji – Sektor Opieka nad Osobami Zależnymi i Seniorami. Pani Profesor będzie reprezentować w Radzie zarówno UMCS, jak i Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej. Rada pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą przy

Prezesa Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości. Jej zadaniem jest m.in. monitorowanie i prognozowanie zapotrzebowania na kompetencje w sektorze opieki nad osobami starszymi, zależnymi oraz dziećmi do lat trzech. Rada formułuje rekomendacje dotyczące dostosowania kadr do potrzeb rynku pracy, w tym w zakresie kompetencji cyfrowych, zielonych i społecznych, inicjuje współpracę między przedsiębiorcami a instytucjami edukacyjnymi, identyfikuje potrzeby tworzenia nowych kwalifikacji oraz upowszechnia wiedzę o potrzebach kompetencyjnych sektora.

Wydział Historii i Archeologii

Sukcesy

3 października w Lubelskim Centrum Konferencyjnym odbyły się obchody 50-lecia Sekcji Rugby w Klubie Sportowym Budowlani Lublin. Wśród uhonorowanych znalazło się działające od 2013 r. przy Instytucie Historii Lubelskie Centrum Dokumentacji Historii Sportu (historiasportu.umcs.lublin.pl/). Okolicznościowy medal przekazano na ręce inicjatora i prowadzącego LCDHS dr. hab. Dariusza Słapka, prof. UMCS.

Wydarzenia

Koło Naukowe Amatorów Antyku oraz oddział lubelski Stowarzyszenia Miłośników Dawnej Broni i Barwy zorganizowali prelekcję Kacpra Kuszaja pt. „O formacjach armii rzymskiej i jej skuteczności wobec plemion barbarzyńskich” połączoną z pokazem rekonstruktorskim. Wydarzenie odbyło się 27 października w czytelni Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej UMCS.

Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki

Wydarzenia

7 września mogliśmy obserwować całkowite zaćmienie Księżyca. Było to najbardziej efektowne wydarzenie

astronomiczne w Polsce w 2025 r. W Lublinie maksimum zaćmienia przypadło na godzinę 20:13 CEST. Wtedy Księżyc całkowicie zanurzył się w cieniu Ziemi i przybrał ciemnoczerwone zabarwienie – efekt światła słonecznego rozproszonego przez ziemską atmosferę i docierającego w sposób pośredni na jego tarczę. Grupa pasjonatów astronomii z Instytutu Fizyki (dr Marek Gorgol, dr hab. Tomasz Kwapiński, prof. UMCS, dr Agnieszka Stępnia-Dybala), wspólnie ze studentami z Koła Naukowego Studentów Fizyki, przeprowadziła obserwacje nieba na dachu wieżowca Wydziału.

W dn. 16–18 września na placu przy pomniku Marii Curie-Skłodowskiej odbyły się „Pokazy Słońca przez teleskopy” – projekt w ramach XXI Lubelskiego Festiwalu Nauki. Zorganizowali je pasjonaci astronomii, pracownicy Wydziału oraz studenci z Koła Naukowego Studentów Fizyki. Obserwacje przybliżyły uczestnikom tajemnice zjawisk zachodzących na Słońcu oraz ich wpływ na atmosferę i pole magnetyczne Ziemi. Wydarzenie spotkało się z dużym zainteresowaniem – pokazy odwiedziło około 700 osób.

Przedstawiciele Studenckich Kół Naukowych Wydziału brali udział w wydarzeniu „3,2,1... STUDIA START!”. Koło Dydaktyków MaFiI, Koło Naukowe Studentów Fizyki oraz Studenckie Koło Naukowe Informatyki przedstawiły nowym studentom UMCS doświadczenia oraz projekty zachęcające oglądających do wstąpienia w szeregi organizacji.

W dn. 7 i 15 października Rada Wydziałowa Samorządu Studentów Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki zorganizowała dwa wydarzenia – „Dobry Początek” oraz „Jesienne Planszówki”. Spotkania te miały na celu przedstawienie pracy RWSS MFI, zachęcenie do dołączenia do tej organizacji oraz pomoc nowym studentom we wdrożeniu się w środowisko uczelniane.

20 października odbyły się eliminacje do Akademickich Mistrzostw Polski w Programowaniu Zespołowym (AMPPZ). Ich celem było wyłonienie drużyny, która będzie reprezentowała UMCS na tym prestiżowym wydarzeniu. Wybrano dwie drużyny, w których skład weszli: Jakub Gadowski, Aleksander Ignaczak, Paweł Borowiecki, Dmytro Vasylchuk, Wojciech Kazi-

mirowicz oraz Krystian Wasil. Dodatkowo J. Gadowski, A. Ignaczak, P. Borowiecki pojadą na Central European Regional Contest.

Goście

20 października gościem Instytutu Informatyki i Matematyki był mgr inż. Mateusz Grużewski, doktorant z Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Podczas pobytu wygłosił referat pt. „Zastosowanie nowych technik w kompilatorach opartych na modelu wielościennym do generowania wydajnego i wieloplatformowego kodu dla procesorów wielordzeniowych” oraz odbył konsultacje naukowe z pracownikami Instytutu.

22 października w Auli Instytutu Informatyki i Matematyki odbyło się spotkanie ze studentami dotyczące II edycji projektu „Uczelnie Przyszłości”. Miało na celu przedstawienie zalet Modelu Edukacji Spersonalizowanej, w ramach którego student realizuje indywidualną ścieżkę edukacyjną poprzez innowacyjne projekty, uczestnictwo w mikrokursach i warsztatach grupowych.

27 października odbyło się seminarium Instytutu Informatyki i Matematyki. Gościem był mgr inż. Piotr Biernacki z referatem „Metody wspomagające precyzję dokowania systemów AGV do stanowiska montażowego”, stanowiącym przygotowanie do obrony pracy doktorskiej z dziedziny informatyki technicznej i telekomunikacji.

W październiku Koło Naukowe Studentów Fizyki, Koło Dydaktyków MaFiI oraz Studenckie Koło Naukowe Matematyków „Akademia Platońska” odbyły walne zebrania rozpoczynające rok akademicki 2025/2026. Podsumowały dotychczasową działalność, zaplanowały dalsze działania oraz przyjmowały nowych członków.

Współpraca ze szkołami

4 października wystartowało Koło Olimpijskie dla uczniów szkół podstawowych (klasy V–VIII). Zajęcia są bezpłatne i mają na celu pomoc w przygotowaniach do konkursów matematycznych i olimpiady przedmiotowej. Uczestnicy są podzieleni na dwie grupy zajęciowe (klasy V–VI oraz klasy VII–VIII). Każdą grupę

czeka 10 spotkań po dwie godziny lekcyjne, organizowanych w salach Instytutu Informatyki i Matematyki.

21 października na Wydziale odbyły się zajęcia z ozobotami dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 38 im. H. Sienkiewicza w Lublinie, przygotowane i poprowadzone przez Koło Dydaktyków MaFiI pod kierownictwem dr Anny Gąsior.

23 października w Bibliotece Wydziału odbyły się zajęcia pt. „Matemagia Mnożenia”, poprowadzone przez dr Annę Gąsior i dr Annę Bednarską dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 57 im. J. Kochanowskiego w Lublinie. W czasie warsztatów dzieci odkryły, że mnożenie nie musi być trudne ani nudne, a odrobina ruchu i wyobraźni pozwala czerpać radość z nauki.

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej

Sukcesy

Dr hab. Monika Wesołowska, prof. UMCS (Katedra Geografii Społeczno-Ekonomicznej) została wybrana na przewodniczącą Komisji Obszarów Wiejskich Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

W ostatnim czasie pracownicy Wydziału zostali powołani do rad naukowych instytucji zajmujących się ochroną przyrody w województwie lubelskim. Do Rady Naukowej Poleskiego Parku Narodowego wybrano: dr. hab. Stanisława Chmiela, prof. UMCS, prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego oraz prof. dr. hab. Zdzisława Michalczyka (*professor emeritus*), zaś w skład Rady Naukowej Rostoczańskiego Parku Narodowego weszli: dr. hab. Teresa Brzezińska-Wójcik, prof. UMCS, prof. Stanisław Chmiel oraz prof. Radosław Dobrowolski.

Mgr Tomasz Szafran, doktorant w Katedrze Geologii, Gleboznawstwa i Geoinformacji, uczestnik Szkoły Doktorskiej Nauk Ścisłych i Przyrodniczych, został laureatem Konkursu Mapa Roku im. Krzysztofa Buczkowskiego, zorganizowanego przez Stowarzyszenie Kartografów Polskich. Mapa opracowana przez

mgr. T. Szafrana pt. „Carte géologique de la France” została doceniona w kategorii publikacji drukowanych i do druku (praca indywidualna).

Wydarzenia

7 października w Arktisk Kultursenter w norweskim Hammerfest odbył się wernisaż wystawy fotografii dr. inż. Miłosza Hubera (Katedra Geologii, Gleboznawstwa i Geoinformacji) pt. „Miłosz Huber – Stein under føttene”. Ekspozycja zgłębia niezwykle historię geologiczną północnych części kontynentu europejskiego, sięgającą 4 mld lat. W północnej Skandynawii znajdują się skały będące świadkami ważnych momentów w historii Ziemi, a wystawa ma na celu pokazanie ich w makroskopowym wyglądzie, a także jako obrazy pod mikroskopem optycznym.

23 października odbył się pierwszy w tym roku akademickim odczyt Oddziału Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Prelekcję „Z Lolką dookoła Bałtyku” wygłosiła dr Małgorzata Telecka. Zaprezentowała kulisy rowerowej wyprawy wokół Morza Bałtyckiego, na którą wyruszyła ze swoim psem. Spotkanie było połączone z promocją książki prelegentki pod tym samym tytułem.

Publikacje

Nakładem wydawnictwa Routledge ukazała się książka pt. *Cross-Border Mobility in Eastern European Union Countries: External Shocks and Regional Resilience*. W gronie współautorów znaleźli się pracownicy Wydziału – prof. dr. hab. Tomasz Komornicki oraz dr Andrzej Jakubowski (Katedra Geografii Społeczno-Ekonomicznej). Publikacja podejmuje aktualne problemy związane z mobilnością ludności w kontekście globalnych kryzysów.

Naukowcy w mediach

25 września na antenie TVP3 Lublin odbyła się premiera specjalnego reportażu na temat Kongresu Geografii Polskiej 2025. Program jest dostępny na stronie TVP.

Współpraca ze szkołami

W Rostoczańskiej Stacji Naukowej w Guciowie odbyły się dwie edycje warsztatów z geografii w ramach programu Szkół Partnerskich UMCS. Stację dwa razy (29 września i 7 października) odwiedzili uczniowie Technikum

Ekonomicznego z ZSE im. A. i J. Vetterów w Lublinie. Goście uczestniczyli w zajęciach „Poznajemy środowisko przyrodnicze Roztocza Środkowego na przykładzie Guciowa”, które prowadził mgr Krzysztof Stępniewski.

W ramach projektu „EduBus – Mobilny Demonstrator Nauki”, prowadzonego przez Związek Uczelni Lubelskich, odbyły się dwa wyjazdy, w których uczestniczyli pracownicy Wydziału. 9 października przedstawiciele ZUL, w tym dr Renata Krukowska (Katedra Geografii Regionalnej i Turyzmu), udali się do Zespołu Szkół nr 2 w Nałęczowie. 16 października w wyjeździe do Zespołu Szkół im. W. Witosa w Janowie Lubelskim uczestniczył dr Piotr Demczuk z Katedry Geomorfologii i Paleogeografii.

Wydział Pedagogiki i Psychologii

Sukcesy

Dr hab. Marta Czechowska-Bieluga, prof. UMCS z Katedry Pedagogiki Społecznej została laureatką Programu Zawacka NAWA i odbędzie miesięczny staż naukowy na Uniwersytecie w Pekinie na Wydziale Edukacji i Rozwoju Człowieka. Pobyt badawczy będzie okazją do realizacji międzynarodowego projektu porównawczego, który wpisuje się w globalne badania nad jakością życia i dobrostanem studentów studiów doktoranckich. Projekt podejmuje istotne zagadnienia dotyczące wyzwań edukacyjnych, społecznych i psychologicznych, przed którymi stają młodzi naukowcy w różnych systemach szkolnictwa wyższego. Inicjatywa ma na celu pogłębienie wiedzy na temat zróżnicowanych doświadczeń akademickich w kontekście międzynarodowym oraz wspieranie rozwoju bardziej efektywnych i wrażliwych kulturowo strategii wsparcia doktorantów.

Wydarzenia

15 października na Wydziale odbyły się warsztaty pt. „Uważność i otwartość w pracy z uczniami”, skierowane do studentów kierunków pedagogicznych oraz animacji kultury. Uczestnicy poznali podstawy mindfulness rozumianego jako praktyka świadomej obecności – zauważania myśli, emocji i reakcji bez ocenia-

nia. Zajęcia poprowadziła dr Alicja Lisiecka. Warsztaty zostały zorganizowane w ramach #ErasmusDays oraz międzynarodowego projektu „INCLUSIVE-UNI – Promowanie inkluzyjnych kampusów na rzecz równości i różnorodności”, realizowanego w programie Erasmus+ (2024-1-TR01-KA220-HED-000254836).

Współpraca ze szkołami

6 października zostało podpisane porozumienie o współpracy między Wydziałem Pedagogiki i Psychologii a Szkołą Podstawową nr 29 w Lublinie. W spotkaniu wzięli udział: dyrektor Szkoły mgr Ewelina Zakrzewska, dziekan Wydziału dr hab. Andrzej Różański, prof. UMCS oraz dr Ewa Sosnowska-Bielicz z Katedry Dydaktyki. Porozumienie obejmuje realizację wspólnych prac badawczo-rozwojowych ukierunkowanych na doskonalenie istniejących oraz opracowywanie nowych programów kształcenia i rozwiązań metodycznych.

Wydział Politologii i Dziennikarstwa

Doktoraty

8 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Anny Yezhovej pt. „Wielka Wojna Ojczyzniana w propagandzie »Komsomolskiej Prawdy« i »Argumentów i Faktów« w latach 2014–2022”. Promotor: dr hab. Bogdan Borowik, prof. UMCS, recenzenci: dr hab. Olga Dąbrowska-Cendrowska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), dr hab. Paulina Olechowska (Uniwersytet Szczeciński) i dr hab. Jacek Wojsław (Uniwersytet Gdański). Na posiedzeniu 12 września Rada Naukowa Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach podjęła uchwałę o nadaniu mgr Annie Yezhovej stopnia naukowego doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.

Sukcesy

Czasopismo „Anuario Latinoamericano – Ciencias Políticas y Relaciones Internacionales” pozytywnie przeszło proces oceny przeprowadzonej przez Index Copernicus International Journals Master List za rok 2024 i uzyskało ponownie wskaźnik Index Copernicus Value

(ICV): 100.00. Przedmiotem przeprowadzonej oceny był tom 16/2024 pt. *América Latina: género y crimen organizado*, pod red. nauk. prof. Marcosa Pablo Moloeznika i prof. Marii Eugenie Suárez de Garay z Uniwersytetu Guadalajary (Meksyk) oraz dr hab. Katarzyny Krzywickiej, prof. UMCS z Instytutu Stosunków Międzynarodowych.

Dr Ewelina Kancik-Końtun z Katedry Administracji Publicznej otrzymała grant w ramach Programu Zawacka NAWA – oferta wyjazdowa 2025/2026 na realizację projektu badawczego pt. „Wpływ populizmu na stabilność polityczną Czech”. Projekt będzie realizowany w 2026 r. na Uniwersytecie Mendla w Brnie, pod opieką naukową doc. Josefa Smolika. Wyjazd będzie obejmował zarówno prowadzenie badań empirycznych, jak i powiększenie doświadczenia dydaktycznego poprzez realizację zajęć ze studentami.

Prof. dr hab. Lidia Pokrzycka z ISM została powołana na stanowisko współkoordynatorki Klubu PR dla nauki – nauka o PR przy Polskim Stowarzyszeniu Public Relations. Klub to inicjatywa ekspercka, której celem jest integracja środowiska akademickiego i praktyków public relations oraz wspieranie rozwoju badań i dobrych praktyk w zakresie komunikacji naukowej. Pani Profesor została też członkinią Kolegium Arbitrów Komisji Etyki Public Relations, składającego się z 19 ekspertów – praktyków PR, przedstawicieli środowisk naukowych, prawniczych, medialnych oraz biznesowych.

Dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS, kierownik Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej, została powołana w skład Rady Naukowo-Programowej Wydawnictwa Naukowego i Edukacyjnego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w kadencji 2025–2029. Wydawnictwo to jest największą oficyną skupioną na środowisku bibliotekarskim w Polsce, funkcjonującą w ramach Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – organizacji pożytku publicznego o ponad stuletniej tradycji, zrzeszającej ponad 4 tys. członków związanych z bibliotekoznawstwem i informacją naukową.

28 października na Wydziale odbyły się wybory Zarządu Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych Oddział Lublin. W jego skład w kadencji 2025–2028 weszły pracow-

nice Instytutu Nauk o Polityce i Administracji: dr hab. Krystyna Leszczyńska-Wichmanowska, prof. UMCS – prezes; dr hab. Katarzyna Kuć-Czajkowska, prof. UMCS – wiceprezes; dr hab. Ewa Godlewska, prof. UMCS – sekretarz; dr hab. Anna Moraczewska, prof. UMCS – skarbnik oraz Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach: dr Anna Szwed-Walczak – członek. Towarzystwo zajmuje się wspieraniem rozwoju nauk politycznych oraz upowszechnianiem wiedzy z tego zakresu, dążąc do kształtowania kultury politycznej społeczeństwa.

Konferencje

3 października dziekan dr hab. Ewelina Podgajna, prof. UMCS uczestniczyła w ogólnopolskim seminarium edukacyjnym dla nauczycielek i nauczycieli pt. „Kobiety oblicza historii”, podczas którego wygłosiła referat pt. „Między szkołą a sejmem – Irena Kosmowska, prekursorka edukacji kobiet wiejskich i politycznej świadomości ludu”. Organizatorem wydarzenia było Muzeum Ziemi Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej.

W dn. 16–18 października w Opolu/Niwkach odbyła się IX ogólnopolska konferencja biblioterapeutyczna, XI edycja opolska pt. „Biblioterapia w kształtowaniu wrażliwości”, w której uczestniczyła dr Grażyna Piechota z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej z referatem pt. „Wrażliwość w biblioterapii. Biblioterapia w literaturze staropolskiej i jej odniesienia do współczesności”. Konferencja miała charakter warsztatowo-szkoleniowy i została zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Biblioterapeutyczne oraz Opolskie Centrum Edukacji.

W dn. 16–17 października na Uniwersytecie Gdańskim odbyła się 10. edycja międzynarodowej konferencji naukowej „Media – Biznes – Kultura. Pomorze 2025”. W tym roku wydarzenie koncentrowało się na tematyce inkluzywności w mediach i komunikacji. Podczas obrad plenarnych referaty wygłosiły pracownice INoKSIM: dyrektor prof. dr hab. Iwona Hofman („Inkluzywność dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach”) oraz dr hab. Katarzyna Kopecka-Piech, prof. UMCS („Kotrainkluzywność, czyli cyfrowe rozłączenie nastoletnich użytkowników internetu”). W ramach konferencji po raz pierwszy zdecydowano się na wprowadzenie formuły tzw. podstolików medialnych,

umożliwiających prowadzenie pogłębionych, eksperckich dyskusji oraz inicjowanie badań i rekomendacji w wybranych obszarach. W podstoliku pn. „Edukacja medialna jako narzędzie przeciwdziałania wykluczeniu” wystąpiły z referatami problemowymi oraz fachowymi rekomendacjami badaczki z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej: dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS („Włączająca edukacja medialna: [potencjalny] udział instytucji kultury w Polsce i na świecie”) i dr hab. Anna Granat („Rola edukacji medialnej w bezpieczeństwie medialnym”). Dodatkowo mgr Natalia Firek, doktorantka w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych, zaprezentowała wystąpienie pt. „Program »News Wise« The Guardian Foundation jako przykład realizacji założeń edukacji medialnej”.

17 października na Uniwersytecie Gdańskim przedstawiciele INoKSIM wzięli udział w VII Seminarium Młodych Medioznawców i Komunikologów Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. Tegoroczne wydarzenie uroczystie zainaugurowała prof. dr hab. Iwona Hofman, a swoje badania zaprezentowali dr Mateusz Sobiech oraz doktorantka mgr Natalia Firek. Z uczestnikami łączyła się zdalnie również dr Anna Yezhova. Inicjatywa ta jest skierowana do młodych badaczy – doktorantów i studentów, którzy chcą otrzymać rzetelny feedback i wsparcie merytoryczne od doświadczonych naukowców.

W dn. 20–21 października w Muzeum Narodowym w Kielcach pracownicy Katedry Komunikacji Politycznej: prof. dr hab. Ewa Maj (kierownik), dr Anna Szwed-Walczak i dr Łukasz Jędrzejski uczestniczyli w seminarium naukowym „Zygmunt Wasilewski – konteksty biografii nieoczywistej”. Wygłosili referaty: „Uwzniosłone znaki pamięci w publicystyce Zygmunta Wasilewskiego” (prof. E. Maj); „Obraz elity narodowej w publicystyce Zygmunta Wasilewskiego na łamach »Myśli Narodowej«” (dr A. Szwed-Walczak); „Niemcy w publicystyce Zygmunta Wasilewskiego na łamach »Myśli Narodowej«” (dr Ł. Jędrzejski).

Wydarzenia

9 października w bibliotece wydziałowej odbyło się spotkanie Akademickiego Dyskusyjnego Klubu Książki poświęcone książkom biograficznym. Organizatorem spotkań jest Katedra Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej.

11 października odbyła się uroczysta inauguracja nowego kierunku studiów podyplomowych Ochrona ludności, obrona cywilna i zarządzanie kryzysowe, który jest realizowany przez Wydział Politologii i Dziennikarstwa wspólnie z Wydziałem Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej. Program studiów został przygotowany z myślą o pracownikach administracji publicznej, służb oraz instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i zarządzanie kryzysowe. Spotkanie zwińczył wykład inauguracyjny pt. „Ochrona i zabezpieczenie medyczne ludności czasu kryzysu i wojny – doświadczenia ukraińskie”, który wygłosił kpt. rez. Damian Duda – wykładowca WPiD, medyk pola walki, działacz proobronny i były szef Wydziału Polityki Informacyjnej Rządowego Centrum Bezpieczeństwa.

17 października w Puławskim Ośrodku Kultury „Dom Chemika” odbył się recital „Ona i on” w wykonaniu dr Doroty Furtak-Masicy – pracownicy Katedry Mediów Audiowizualnych, aktorki dubbingowej i pasjonatki dobrej piosenki. Publiczność usłyszała utwory najwybitniejszych autorów i kompozytorów piosenki literackiej. Wspólnie z dr Furtak-Masicą wystąpili Michał Matras (fortepian) i Marta Jaworska (skrzypce).

23 października odbył się jubileusz 75-lecia Biblioteki Pedagogicznej w Chełmie. Uroczystość połączono z nadaniem placówce imienia Nauczycieli Tajnego Nauczania. W wydarzeniu udział wzięła dr Renata Malesa z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej, która w części seminaryjnej wygłosiła wykład pt. „Biblioteki Pedagogiczne wobec wyzwań współczesnego społeczeństwa”. Dr Malesa przekazała na ręce dyrektora Biblioteki list gratulacyjny od zespołu Katedry.

29 października odbyło się pierwsze spotkanie w ramach nowego cyklu „Agora Akademicka”, który – nawiązując do idei starożytnej agory – ma na celu tworzenie forum dyskusji między nauką a praktyką życia publicznego, gdzie głos należy do przedstawicieli środowisk akademickich, politycznych i społecznych. Gośćmi wydarzenia były Marta Wcisło – posłanka do Parlamentu Europejskiego oraz dr Tetiana Melnyk – akredytowana asystentka europosłanki. Spotkanie poprowadziły dziekan dr hab. Ewelina Podgajna, prof. UMCS oraz studentka administracji publicznej Wiktoria Stolarczyk.

Publikacje

Nakładem prestiżowego wydawnictwa Peter Lang ukazała się monografia pt. *The Internal Security in the Visegrad Group*, której współautorką jest dr Ewelina Kancik-Kołtun z Katedry Administracji Publicznej. Publikacja została przygotowana we współpracy z doc. Josefem Smolíkiem (Czechy), doc. Radosławem Štefančíkiem (Słowacja) oraz dr. Sándorem Fekete (Węgry). Zaprezentowano w niej kompleksową analizę systemów bezpieczeństwa wewnętrznego w państwach Grupy Wyszehradzkiej. Autorzy omawiają kluczowe instytucje odpowiedzialne za ochronę obywateli i infrastruktury. Publikacja ukazuje różnorodne podejścia do współczesnych zagrożeń, w tym migracji, terroryzmu i cyberbezpieczeństwa.

W renomowanym czasopiśmie „International Journal of Adolescence and Youth” (wydawnictwo Routledge/Taylor & Francis) ukazał się artykuł współautorstwa dr hab. Katarzyny Radzik-Maruszak, prof. UMCS oraz dr Elżbiety Szulc-Wałeckiej z Katedry Administracji Publicznej pt. *Youth empowered or just involved? Exploring youth participatory budgeting in Finland and Poland*. Dokonano w nim analizy funkcjonowania młodzieżowych budżetów obywatelskich w Polsce i Finlandii, pokazując różnice w stopniu realnego wpływu młodych ludzi na decyzje publiczne. Badania zaprezentowane w publikacji stanowią część projektu finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki pt. „Silent witnesses or active participants? Patterns of children’s and youth engagement in local governance in Poland and Finland”, którym kieruje prof. K. Radzik-Maruszak.

Nakładem Wydawnictwa UMCS ukazała się książka pt. *Bezpieczeństwo ekonomiczne. Bezpieczeństwo informacyjne. Polska i Lubelszczyzna w 2022 roku* pod redakcją prof. dr hab. Ewy Maj oraz dr. hab. Piotra Witkowskiego, prof. UMCS. Publikacja jest rezultatem współpracy pracowników i doktorantów Katedry Komunikacji Politycznej z pracownikami Instytutu Ekonomii i Finansów. Dwudzielną strukturą książki umożliwiła ukazanie sytuacji państwa i regionu w 2022 r. w kontekście zabezpieczenia przed zagrożeniami wynikającymi ze stanu ekonomii Polski oraz wybranych problemów przygotowania Polski i Lubelszczyzny do walki informacyjnej.

Artykuł pt. *Media propaganda in the Polish People’s Republic. The case of Joseph Stalin’s funeral celebrations in the Polska Kronika Filmowa (PKF [Polish Film Chronicle] and in the Periodical „Nasza Praca”*, autorstwa dr. Łukasza Jędrzejskiego (Katedra Komunikacji Politycznej) ukazał się w monografii zbiorowej *Word and emotion in everyday propaganda messages* wydanej w Harrassowitz Verlag (wydawnictwo II poziomu).

Naukowcy w mediach

Dr hab. Margaret Ohia-Nowak z Katedry Dziennikarstwa i Mediolingwistyki wystąpiła 12 października w programie Piotra Jaconia „Bez polityki” w portalu informacyjnym TVN24+. Rozmowa dotyczyła jej książki pt. *Antyczarny rasizm. Język – dyskurs – komunikacja* (Wydawnictwo UMCS 2025), a także innych form działalności naukowej i aktywistycznej na rzecz grup społecznie wykluczonych.

Współpraca ze szkołami

23 października dr Grażyna Piechota z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej gościła w III Liceum Ogólnokształcącym im. Unii Lubelskiej w Lublinie, gdzie wygłosiła prelekcję pt. „Jakie korzyści może mieć z czytania pokolenie usieciowionych?” dla rodziców uczniów klas 1–3 oraz rady pedagogicznej. Prelegentka mówiła o roli książki w życiu młodzieży oraz znaczeniu czytania dla młodych ludzi urodzonych i dorastających w erze cyfrowej.

Wydział Prawa
i Administracji

Doktoraty

26 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Barbary Pietrzyk-Tobiasz. Temat pracy: „Ochrona wartości o znaczeniu powszechnym jako przeszkoda rejestracji znaku towarowego”. Promotor: dr hab. Jerzy Szczotka, prof. UMCS. Recenzenci: dr hab. Joanna Jowita Sitko, prof. PL (Politechnika Lubelska), dr hab. Grzegorz Tylec, prof. KUL (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) i dr hab. Joanna Pawlikowska (Uniwersytet w Białymstoku). 15 października Rada

Naukowa Instytutu Nauk Prawnych podjęła uchwałę o nadaniu mgr Barbarze Pietrzyk-Tobiasz stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Współpraca

30 września odbyło się spotkanie władz Wydziału oraz Instytutu Nauk Prawnych UMCS z delegacją z Wydziału Prawa Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego im. Łesi Ukrainki w Łucku. W rozmowach ze strony polskiej udział wzięli: dziekan dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. UMCS, dyrektor Instytutu prof. dr hab. Marek Kulik, dr Agata Przylepa-Lewak i dr Paweł Kłos z Katedry Teorii i Filozofii Prawa oraz Akademickiego Centrum Mediacji. Ze strony ukraińskiej w spotkaniu uczestniczyli: prof. Anton Demchuk – dziekan Wydziału Prawa, prof. Yuriy Hofman – prodekan Wydziału Prawa, prof. Yulia Fidria – kierownik Katedry Wymiaru Sprawiedliwości w Sprawach Karnych oraz Działalności Organów Ścigania. Rozmowy dotyczyły rozszerzenia współpracy w obszarze nauki i dydaktyki, czemu sprzyja zarówno profil działalności jednostek, jak i bliskość geograficzna.

2 października zostały podpisane umowy o współpracy pomiędzy Wydziałem Prawa i Administracji UMCS a: PKF Tax&Legal, kancelarią LTCA Zarzycki Niebudek Kubicz Sp. k. oraz Kancelarią Jasna 3 sp.k.a. w związku z nowym kierunkiem studiów doradztwo podatkowe i administracja skarbową.

Wyjazdy

W dn. 6–12 września pracownicy Katedry Doktryn Polityczno-Prawnych i Prawa Rzymskiego dr Andrzej Chmiel i dr Bartosz Zalewski przebywali w Wielkiej Brytanii w ramach wyjazdu naukowego, podczas którego uczestniczyli w Konferencji Naukowej pt. „Bohdan Winiarski and his views against the background of international law of the 20th century”, która miała miejsce w Lauterpacht Centre for International Law (University of Cambridge). Dr A. Chmiel wygłosił referat na temat oddziaływania prawa rzymskiego na poglądy Bohdana Winiarskiego dotyczące arbitrażu międzynarodowego. Z kolei wystąpienie dr. B. Zalewskiego poświęcone było poglądom Bohdana Winiarskiego na kształtowanie się doktryny *ius gentium* w XV i XVI w. Naukowcy odbyli także kwerendy biblioteczne w Bri-

tish Library w Londynie oraz w bibliotekach University of Cambridge: Squire Law Library oraz Faculty of Classics Library and Archives.

Wydarzenia

7 października dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. UMCS, dr hab. Bartosz Liżewski, prof. UMCS i dr hab. Wojciech Mojski, prof. UMCS uczestniczyli w gali jubileuszowej z okazji 40-lecia Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego i złożyli serdeczne gratulacje dziekan dr hab. Ewelinie Całej-Wacinkiewicz, prof. USz. Uroczystość, która odbyła się w Filharmonii im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie, stała się wyjątkową okazją do spotkania przedstawicieli środowiska prawniczego oraz uhonorowania dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego jednostki.

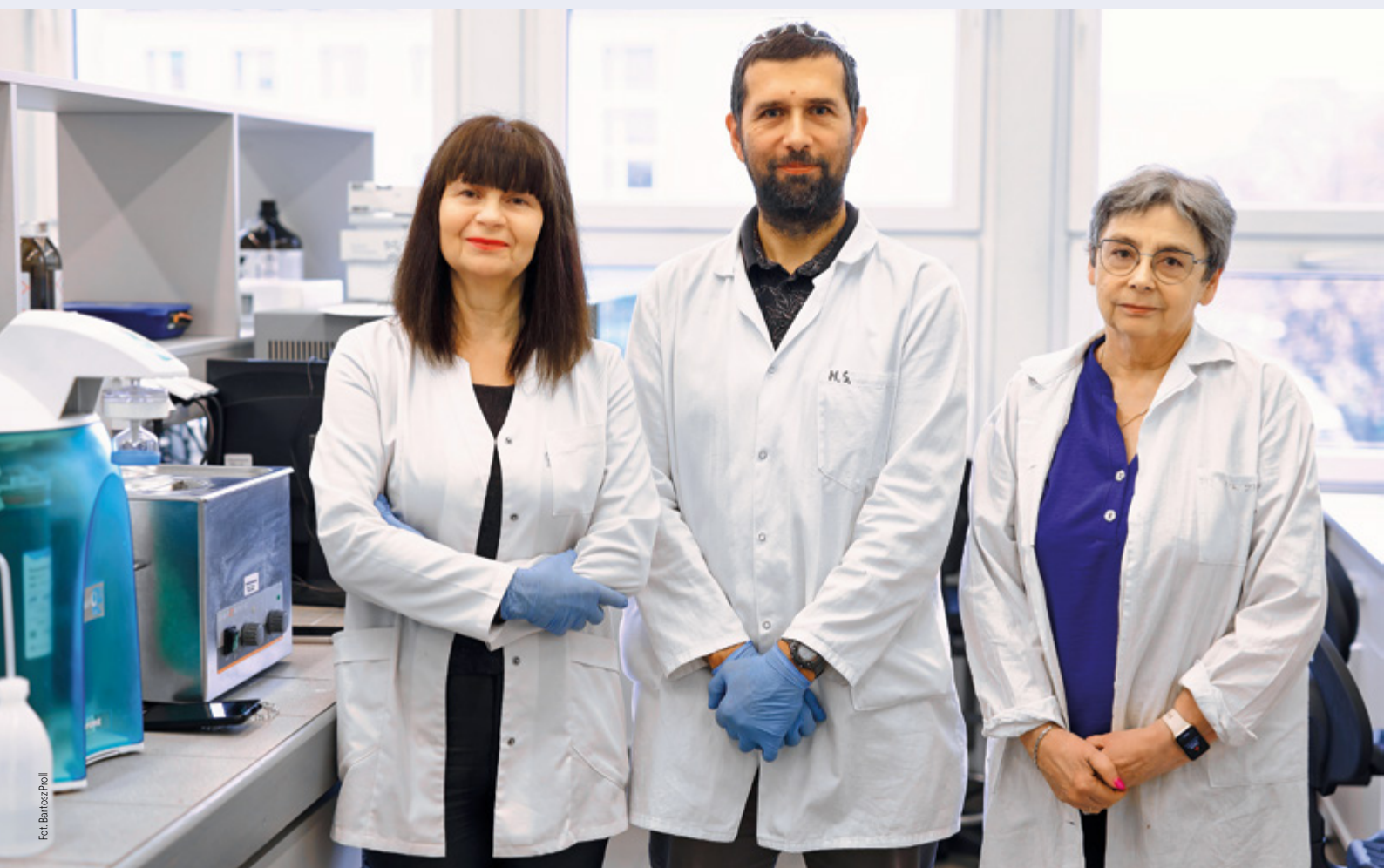
9 października odbyło się Walne Zebranie Członków Studenckiego Koła Naukowego Prawników. Prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS oraz mecenas Piotr Sendek zostali wyróżnieni tytułem honorowego członka Koła. Zarząd i Prezydium przedstawili sprawozdania oraz omówili projekty zrealizowane w minionym roku akademickim. Następnie w wyniku głosowania wybrano nowe władze Koła.

16 października na Wydziale odbyło się wyjazdowe posiedzenie Krajowej Komisji Etycznej ds. Doświadczeń na Zwierzętach (KKE). Członków Komisji przywitał prodekan dr hab. Kamil Sikora, prof. UMCS. W spotkaniu uczestniczył także dr Emil Kruk z Katedry Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji, który jest członkiem Lokalnej Komisji Etycznej ds. Doświadczeń na Zwierzętach w Lublinie.

Współpraca ze szkołami

3 października uczniowie I Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Lublinie uczestniczyli w nietypowej lekcji prawa, która odbyła się w sali rozpraw Wydziału. Młodzież obejrzała symulację procesu karnego, przygotowaną przez studentów prawa. Tematem był stalking i dramatyczne skutki presji rówieśniczej. Studenci wcielili się w role sędziego, obrońcy, oskarżyciela i świadków, prezentując przebieg całego procesu. Nad prawidłową realizacją wydarzenia czuwała adw. dr Marta Mozgawa-Saj z Katedry Postępowania Karnego.

LABORATORIA: CHROMATOGRAFII PLANARNEJ ORAZ BIOANALIZ CHROMATOGRAFICZNYCH

Fot. Bartosz Proń

↑ Od lewej:
dr hab. Małgo-
rzata Janicka,
prof. UMCS,
dr Marek Stu-
dziński i prof.
dr hab. Irena
Malinowska

Zespół Laboratoriów: Chromatografii Planarnej oraz Bioanaliz Chromatograficznych tworzą pracownicy naukowcy: prof. dr hab. Irena Malinowska, dr hab. Małgorzata Janicka, prof. UMCS, dr hab. Katarzyna Stępnik oraz dr Marek Studziński.

Prowadzone badania dotyczą zastosowania metod chromatograficznych (głównie chromatografii RP i NP) w analityce, w analizach fizykochemicznych oraz biomedycznych.

Dysponujemy nowoczesną aparaturą do chromatografii cieczowej i planarnej oraz unikalną aparaturą do badania wpływu zewnętr-

nych pól na retencję, aktywność biologiczną substancji, sprawność, rozdzielczość układów chromatograficznych.

W chromatograficznych układach biomimetycznych wyznaczamy: lipofilowość, wiązanie z białkami osocza, toksyczność, przenikanie przez błony biologiczne itp.

Badamy wpływ pola magnetycznego na retencję związków kompleksowych oraz powiązanie go z ich magnetycznymi właściwościami.

Dysponujemy oprogramowaniem do tworzenia teoretycznych modeli aktywności biologicznych substancji (QRAR, QSAR) oraz badań *in silico*.

Oferta

1. Opracowanie metod oraz przeprowadzenie na skalę analityczną rozdziałów składników mieszanin oraz oznaczeń ilościowych przy pomocy wysokosprawnej chromatografii cienkowarstwowej (HPTLC) z detekcją densytometryczną w zakresie UV/Vis (Camag) oraz wysokosprawnej chromatografii cieczowej (HPLC, Shimadzu).
2. Ocena właściwości lipofilowych i biologicznych związków chemicznych z wykorzystaniem różnorodnych technik chromatograficznych oraz obliczeń w oparciu o różnorodne modele QSAR i QSRR.
3. Opracowanie metod oraz przeprowadzenie na skalę analityczną rozdziałów mieszanin i oznaczeń ilościowych z wykorzystaniem unikalnych technik chromatograficznych takich jak ciśnieniowa chromatografia cienkowarstwowa (OPLC), elektrochromatografia cienkowarstwowa (ETLC, PEC) lub magnetochromatografia.
4. Wyznaczanie średniej masy polimerów za pomocą wysokosprawnej chromatografii cieczowej (HPLC) i z wykorzystaniem chromatografii żelowej (GPC).
5. Rozdzielanie mieszanin na skalę semipreparatywną metodą wysokosprawnej chromatografii cieczowej (HPLC) w odwróconym układzie faz (maksymalna jednorazowa objętość dozowana na kolumnę – 500 µL).

Możliwości współpracy

Pracownicy obu Laboratoriów współpracują z wieloma jednostkami naukowymi i badawczymi. Współpraca ta obejmuje m.in.:

- badania mechanizmu działania substancji aktywnych biologicznie, wyizolowanych z materiału biologicznego, wspólnie z Uniwersytetem Medycznym w Lublinie oraz w ramach systemu BioArena Uniwersytetu Loránda Eötvösa w Budapeszcie;
- izolację i badanie aktywności biologicznej substancji naturalnych wspólnie z Instytutem Katalizy i Fizykochemii Powierzchni im. Jerzego Habera Polskiej Akademii Nauk, Wydziałem Nauk Ścisłych i Technicznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Uniwersytetem Medycznym w Poznaniu;
- badanie, w ramach wspólnych projektów międzynarodowych i krajowych, aktywności biologicznych

nowo zsyntetyzowanych związków – potencjalnych pestycydów (współpraca z Uniwersytetem Przyrodniczym w Lublinie i Uniwersytetem w Nowym Sadzie, Serbia) oraz potencjalnych leków (wspólnie z UMLub);

- poszukiwanie nowych chromatograficznych układów biomimetycznych, nowych technik i układów chromatograficznych (wspólnie z UMLub i Zjednoczonym Instytutem Badań Jądrowych w Dubnej, Rosja).

Chętnie nawiążemy współpracę z takimi podmiotami jak: przedsiębiorstwa państwowe i prywatne, instytucje i agencje rządowe, organizacje samorządowe i pozarządowe w zakresie wykonywania prac zleconych, współudziału w projektach, prowadzenia działalności związanej z oświatą, popularyzowaniem nauki i kształceniem nowych kadr.

Centrum Transferu Wiedzy i Technologii UMCS

pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin

tel. 81 537 55 40/81 537 57 50

e-mail: biznes@umcs.pl

Opracowanie materiałów: Centrum Prasowe UMCS

Fot. Barbara Proń

Szacunek dla historii jest inwestycją w przyszłość

Rozmowa z prof. dr hab. Małgorzatą Karwatowską – kierownik Katedry Edukacji Polonistycznej, przewodniczącą Komisji ds. Tradycji Uniwersyteckich UMCS

W 2025 r. Rektor UMCS powołał Komisję ds. Tradycji Uniwersyteckich. Czym się zajmuje? Jakie zadania przed nią stoją?

Główne zadania naszej Komisji właściwie sprowadzają się do trzech podstawowych, a mianowicie: kultywowania oraz pielęgnowania tradycji i dziedzictwa UMCS; formowania przekazów dotyczących tradycji i dorobku kulturowego Uczelni; wspierania działań promujących dobre imię naszego Uniwersytetu. Zamierzamy osiągnąć naszą misję poprzez: prezentowanie symboli przyczyniających się do budowania poczucia przynależności do wspólnoty akademickiej, a także upowszechnianie wiedzy o historii i tradycjach Uczelni; przybliżanie wizerunku Patronki; utrzymywanie i promowanie współpracy z krewnymi Patronki oraz placówkami naukowymi, edukacyjnymi i kulturalnymi, których profil działalności również odwołuje się do dorobku Marii Curie-Skłodowskiej; promowanie Uczelni na zewnątrz.

Mamy głęboką nadzieję, że wszystkie te poczynania będą służyły budowaniu tożsamości i jednocześnie wyrazistości Uczelni, co z kolei wzmocni integra-

cję studentów i pracowników. Budowanie marki UMCS w ścisłym powiązaniu z postacią Patronki pozwoli na prezentowanie naszej Alma Mater jako uczelni nowoczesnej, zaangażowanej w rozwój nauki.

W działaniach Komisji uczestniczą wspaniali, oddani pracownicy naszego Uniwersytetu: dr hab. Małgorzata Latoch-Zielińska, prof. UMCS, dr hab. Ewa Głażewska, prof. UMCS, dr hab. Tomisław Giergiel, prof. UMCS, dr Karol Kasprowicz, dr Jacek Chobotow, mgr Anna Wielgus, mgr Ewa Kawałko-Marczuk i sekretarz Komisji mgr Anna Dubis.

Czy w dzisiejszym, bardzo nowoczesnym i szybko zmieniającym się świecie jest miejsce na mówienie o tradycjach akademickich? Dlaczego istotne jest ich dokumentowanie i pielęgnowanie?

Odpowiem krótko: tak! Proszę pamiętać, że tradycje akademickie nie są reliktem przeszłości, ale żywym elementem tożsamości Uczelni. We współczesnym, niebywale dynamicznie zmieniającym się świecie nie tylko należy pamiętać o tradycjach akademickich, ale – co chcę mocno podkreślić – trzeba mieć świadomość, że są

one ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej. To właśnie tradycje akademickie budują tożsamość i ciągłość, stanowią punkt odniesienia, przypominają o wielowiekowej misji uniwersytetów – kształceniu, poszukiwaniu prawdy, rozwijaniu nauki i służeniu społeczeństwu.

Sądzę, że niezwykle ważne jest także to, iż różnego rodzaju ceremonie, symbole, rytuały czy zwyczaje akademickie integrują środowisko naukowe. To one zwiększają poczucie przynależności do wspólnoty, która ma swoje korzenie, wartości i cele. Innymi słowy, wzmacniają one wspólnotę akademicką. To jednak nie wszystko – tradycje akademickie przypominają o wartościach nauki i etosie naukowca, co wydaje się szczególnie istotne w czasach dezinformacji.

Wszystko to, o czym powiedziałam, dowodzi *explicit*e, że bez odpowiedniego dokumentowania tradycji mogą zaniknąć, a wraz z nimi część dziedzictwa Uczelni, dlatego archiwizacja, publikacje, kroniki czy cyfrowe repozytoria pozwalają na ich zachowanie i udostępnianie kolejnym pokoleniom. Tradycja i nowoczesność nie muszą się wykluczać, wręcz przeciwnie – doskonale się łączą. Szacunek dla historii jest inwestycją w przyszłość.

Jak możemy zainteresować kandydatów na studia, studentów i młodszych pracowników historią Uczelni i budować ich więź z tym miejscem?

Moim zdaniem, aby młodzi ludzie zainteresowali się historią Uczelni, trzeba zastąpić tradycyjne podejście nowoczesnymi formami przekazu, np. na stronie naszej Komisji zamieszczamy m.in. ciekawostki oraz memy dotyczące naszej Patronki. Nie ma to nic wspólnego z podważaniem jej autorytetu, ale chcemy odejść od suchego podawania faktów i dat na rzecz angażujących, nowoczesnych i osobistych form przekazu. Zamiast nudnych chronologii, chcemy opowiadać inspirujące opowieści, jak ta o francuskim chemiku André-Louis Debiernie, który odkrył w 1899 r. aktyn (nieotrwały pierwiastek chemiczny zaliczany do aktynowców lub skandowców; jego nazwa pochodzi od greckiego słowa *aktinos* oznaczającego promień) dzięki przesączom otrzymanym od Pierre'a i Marii Curie. Okazuje się zatem, że nasza Patronka i jej mąż byli o krok od odkrycia trzeciego pierwiastka.

Należy również pamiętać, że historia Uczelni to nie tylko przeszłość – to także element tożsamości, któ-

Fot. Bartosz Proń

ry może być silnym fundamentem więzi i dumy z bycia częścią wspólnoty akademickiej. Bardzo ważne są jednak współczesne formy przekazu, takie jak: krótkie filmy, podcasty czy wpisy w mediach społecznościowych, które mogą trafić do młodego odbiorcy. Chcielibyśmy angażować studentów i doktorantów w prace naszej Komisji. Pragniemy pokazać, że Uczelnia od lat promuje wartości niebywale ważne także dziś, do których z pewnością zaliczyć należy poszukiwanie prawdy, rzetelność naukową, szacunek, otwartość, innowacyjność i rozwój, wolność myśli oraz tradycję i tożsamość.

Fot. Michał Piłat

↑ Łańcuch
rektorski

Pragniemy, aby studenci, doktoranci i młodzi pracownicy razem z nami współtworzyli i odkrywali historię Uczelni. Planujemy m.in. quizy, konkursy, interaktywne wystawy.

Jak już Pani wspomniała, ważnym obszarem zainteresowania i prac Komisji ma być patronka Uniwersytetu – Maria Curie-Skłodowska oraz jej rodzina. Jakie znaczenie w historii i teraźniejszym funkcjonowaniu instytucji mają patroni?

Patroni instytucji to osoby wybitne, najczęściej są to uczeni, pisarze, myśliciele, działacze społeczni, ale również święci i przywódcy narodowi. Mają oni głębokie znaczenie zarówno symboliczne, jak i tożsamościowe. Patron przypomina, że są wartości ponadczasowe, a instytucje, także uczelnie – w tym niezwykle dynamicznie zmieniającym się świecie – opierają się, a przynajmniej opierać się powinny, na trwałych fundamentach. Znajomość postaci patrona może stać się źródłem inspiracji i motywacji do działania.

Czy wokół postaci historycznej, takiej właśnie jak Maria, jest możliwe budowanie narracji, która zainteresuje młodsze pokolenie? Kim dla nas, studentów, pracowników i absolwentów oraz innych osób związanych z Uniwersytetem, może być Patronka?

Budowanie ciekawej narracji wokół postaci historycznej jest możliwe. Ważne jest jednak to, jak się o niej opowiada. Nie chcemy mówić o Marii Curie-Skłodowskiej jak o pomniku z kart historii, lecz jak o człowieku z krwi i kości: kobiecie, która była żoną, matką i naukowczynią; osobie, która kochała, cierpiała, doświadczała trudności, ale przeżywała także chwile radości i triumfu. Nasza Patronka to kobieta silna, niezależna, pełna pasji i determinacji. Sądzę, że dla młodych ludzi – nie tylko kobiet – może być prawdziwą inspiracją i dowodem na to, że ciężka praca połączona z wytrwałością, ambicją, odwagą i ogromnym zapałem prowadzi do sukcesu.

Maria Curie-Skłodowska to postać, która wspaniale łączy przeszłość z przyszłością. Może być dla nas, studentów, pracowników i absolwentów oraz innych osób związanych z Uniwersytetem, wzorem odwagi intelektualnej, symbolem przełamywania barier, stereotypów i wytrwałości w dążeniu do zdobywania wiedzy pomimo przeszkód. Nasza Patronka uosabia również bardzo ważne wartości akademickie, takie jak: prawda, uczciwość, niezależność myślenia, pracowitość, ale i pokora wobec nauki.

Osobiście podziwiam Marię Curie-Skłodowską za to, że potrafiła udowodnić, iż możliwe jest bycie jednocześnie prawdziwą kobietą i wybitną naukowczynią – zwłaszcza że nawet dziś pogodzenie życia osobistego, rodzinnego i zawodowego nie należy do najłatwiejszych. Jej się to udało!

Rozmawiała Ewa Kawałko-Marczuk

Madame Curie – od marzeń do Nagrody Nobla

Rozmowa z prof. dr. hab. Tomaszem Pospiesznym z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, biografem Marii Curie-Skłodowskiej

Na początku naszej rozmowy zadam pytanie, które zapewne słyszał już Pan wiele razy – w jakich okolicznościach zainteresował się Pan postacią Marii Curie-Skłodowskiej?

Rzeczywiście, to pytanie jest mi bardzo często zadawane, ale przyznam, że lubię na nie odpowiadać, bo to dosyć ciekawa historia. Kiedy chodziłem do szkoły podstawowej w Poznaniu, dzieci z klas jeden–trzy uczyły się w jednym budynku, a starsze dzieci w drugim. Pewnego dnia sala, w której miałem lekcje, została zalana. Nauczyciele nie chcieli tracić zajęć, dlatego przeniesiono nas do pracowni chemicznej mieszczącej się w drugim budynku. Drzwi od tej sali otwierały się na prawo, a za nimi na ścianie wisiał olbrzymi portret w sepii przedstawiający kobietę, która patrzyła w fiolet. Wtedy nie wiedziałem, kim ona jest, ale bardzo mi się spodobał ten obraz. Po powrocie do domu opowiedziałem rodzicom o „dziwnej pani z portretu”. Domyślili się, że chodzi o Marię Skłodowską-Curie, więc trochę mi o niej opowiedzieli. To był pierwszy impuls, który sprawił, że ujęła mnie za serce.

A później napisał Pan kilka książek na jej temat. Jakie wyzwania pojawiały się podczas tworzenia tych publikacji?

Żyjemy w czasach, w których dostęp do źródeł jest praktycznie nieograniczony, właściwie nie musimy wychodzić z domu, żeby zdobyć fascynujące materiały. Gorzej z tymi, które nigdzie nie zostały opublikowane, wówczas trzeba pojechać do odpowiedniego archiwum lub biblioteki. Bardzo często wygląda to tak, że badacz nie ma zielonego pojęcia, na co natrafi i do wielu odkryć dochodzi zupełnie przez przypadek, kiedy otrzymuje od archiwisty komplet dokumentów i przegląda je strona po stronie z drżeniem rąk i szybkim biciem serca.

W moim przypadku takich odkryć dotyczących życia Marii Skłodowskiej-Curie, stawiających ją w nowym świetle, rzeczywiście trochę było. Na przykład z książki Ewy Curie wiemy, że po śmierci matki Maria odsunęła się od wiary w Boga. Ale z dokumentów, które znalazłem w Musée Curie w Paryżu, wynika, że kiedy przebywała w Szczukach jako guwernantka i była zakochana w Kazimierzu Żurawskim, chcąc przypodobać się jego rodzinie, przystąpiła do bierzmowania. Kolejny

przykład – w wielu materiałach pojawia się informacja, że Maria przed Ewą urodziła jeszcze córeczkę, która zmarła po porodzie. Natomiast w notatkach Ewy Curie, zachowanych we wspomnianym wyżej archiwum, udało mi się wyczytać, że poronień Maria miała kilka. Nie wiemy dokładnie ile, bo o tym Ewa nie pisze.

Być może jeszcze wiele innych faktów z życia Marii jest nadal do odkrycia.

Jest Pan profesorem nauk chemicznych. Czy postać dwukrotnej Noblistki wpłynęła na Pana wybór ścieżki zawodowej?

Zdecydowanie, kiedy poznałem dobrze jej biografię i dokonania, to moim drugim wielkim marzeniem było zostać chemikiem jądrowym i pracować w elektrowni jądrowej. Jednak w związku z tym, że w Polsce takich elektrowni nie było i nadal nie ma, wybrałem chemię organiczną. Obecnie zajmuję się badaniem produktów naturalnych, w szczególności steroidów. Natomiast pierwszą moją wielką fascynacją, jeszcze przed Marią Skłodowską-Curie, była Dian Fossey, która zajmowała się goryłami górskimi. Swego czasu marzyłem, żeby prowadzić badania nad małpami naczelnymi. Ale jednak pasja do chemii zwyciężyła.

Mimo wielkiego geniuszu w czasach sobie współczesnych nasza Patronka nie była doceniana. Dlaczego?

Do początku XX w. paniom było bardzo trudno zaistnieć w nauce. Chociażby Clara Immerwahr (po mężu Haber), pierwsza kobieta, która zrobiła doktorat z nauk chemicznych na Uniwersytecie Wrocławskim, kiedy chciała ściąć włosy, żeby nie zwracano uwagi na jej kobiecość, tylko na intelekt, musiała prosić braci o zgodę. Mówiono, że kobiety, które chcą się kształcić, są dotknięte chorobą psychiczną *anorexia scholastica*. Takie opinie były nawet publikowane w prestiżowym czasopiśmie medycznym. Uważano poza tym, że kobiety nie mają predyspozycji do nauk ścisłych. Panie nie tylko musiały zdobywać wiedzę, ale też mierzyć się z niechęcią ze strony mężczyzn. A należy pamiętać, że w większości przypadków po prostu były od nich zdecydowanie lepsze.

Marię od dziecka interesowały fizyka, matematyka i chemia. W rodzinnym domu jej ojciec Władysław miał szafę, na której znajdowała się tabliczka z napisem „Przyrządy fizyczne”. Ona jako małe dziecko przeliterowała tę nazwę i – jak wspomina Ewa Curie w swo-

jej książce – to był ten moment, kiedy uległa fascynacji naukami ścisłymi.

Z biegiem lat odkrywała piękno świata, przyrody i to ją determinowało do wyjazdu na studia. Kobiety mieszkające na ziemiach polskich nie mogły wtedy studiować, więc musiała wyjechać za granicę. Ze starszą siostrą Bronisławą myślały o dwóch kierunkach: Petersburgu i Paryżu. I mimo że wyjazd do tego drugiego miasta wiązał się z wyższymi kosztami i większym poświęceniem, ze względów światopoglądowych wybrały Paryż. We Francji Maria odkryła, że laboratorium to magiczna świątynia, w której może poznawać tajemnice wszechświata i matki natury. Tam też zaczęła używać francuskiej formy imienia – Marie, a gdy poślubiła Piotra Curie, podpisywała się jako Marie Curie albo Madame Curie.

W jaki sposób odkrycia tej wielkiej Uczzonej zmieniły świat?

O tym mógłbym opowiadać godzinami. W 1898 r. małżonkowie Curie odkryli polon i rad. To dwa cudowne pierwiastki (przede wszystkim rad, polon może mniej), które są wykorzystywane w każdej dziedzinie nauki. Rad już poprzez fakt, że wydzieliał ciepło i świecił w ciemności, wzbudzał niesamowite emocje. A gdy okazało się, że ma właściwości lecznicze, doszło do rewolucji w medycynie. Rad można było m.in. stosować do walki z chorobami nowotworowymi, chorobami skóry, zacięma, chorobami wenerycznymi, gruźlicą.

Ernest Rutherford w porozumieniu z Bertramem Boltwoodem, bazując na pracach Marii Skłodowskiej-Curie i swoich, odkrył, że rad można wykorzystywać do szacowania wieku skał. Zmieniła się również koncepcja budowy atomu. To Maria podczas wykładów w Sorbonie mówiła otwarcie, że atom, mimo iż jego nazwa pochodzi od słowa *atomos* – niepodzielny, składa się z pewnych części, które dopiero poznamy. I tak też się stało, kiedy w 1911 r. Rutherford odkrył jądro atomowe. Dwie dekady później, w 1932 r., James Chadwick odkrył z kolei neutron, a więc element wchodzący w skład jądra atomowego.

Przed odkryciem radu i polonu nie mieliśmy do czynienia z tak potężnymi pierwiastkami. Ale są też tego ciemne strony. Małżonkowie Curie stworzyli furtkę do stworzenia bomby atomowej. Zresztą Piotr Curie podczas mowy noblowskiej wspominał, że odkrycie pro-

mieniotwórczości będzie miało zapewne takie same konsekwencje jak odkrycie dynamitu. Ideą nauki jest ulepszanie życia społeczeństwa, naukowcy nie pracują po to, żeby świat niszczyć, tylko aby czynić go piękniejszym. Ale niestety czasami nasze wynalazki i odkrycia trafiają w nieodpowiednie ręce.

Dużo mówimy o zasługach Marii dla nauki, ale nie możemy zapominać o jej ludzkiej stronie. Jakim była człowiekiem?

Jestem przekonany, że Maria Skłodowska-Curie poza tym, że była genialną uczoną, mającą świetny warsztat techniczny, była też wspaniałym człowiekiem.

Jedna z jej przyjaciółek mówiła, że kiedy Maria jest zakochana, potrafi dla miłości wejść w ogień. I to rzeczywiście była prawda. Kochała, z tego co wiemy, trzy razy. Najpierw była zakochana w Kazimierzu Żurawskim. Potem wyszła za mąż za Piotra Curie, który w 1906 r. zginął tragicznie. Przez rok po śmierci męża prowadziła dziennik żałobny, w którym widać wielkie cierpienie i tęsknotę za ukochanym. Wtedy też zrezygnowała na pewien czas z podpisu Skłodowska na rzecz Madame Pierre Curie, czyli pani Piotrowa Curie. Zresztą miała nawet taką wizytówkę, tak też podpisywała się na książkach swojego autorstwa. Ale już w listach do rodziny i znajomych często stosowała inicjały, np. M, MSC albo MS. Curie. Jak widać używała różnych form zapisu swojego nazwiska, dzisiaj jednak nie powinniśmy przykładać do tego wielkiej wagi, bo najważniejsze jest to, że była wspaniałą uczoną, która zostawiła nam olbrzymie dziedzictwo.

Później była zakochana w Paulu Langevinie, uczniu Piotra, który miał żonę i dzieci, co skutkowało głośnym skandalem. Wielu ludzi uważa, że Maria zawsze chodziła ubrana na czarno, ale to właśnie dla tego mężczyzny zaczęła nosić białe sukienki.

Bardzo często zapominamy, że naukowcy to ludzie z krwi i kości. Kiedy kolejny raz nie wychodzi nam doświadczenie, potrafimy soczyście wyrazić swoje emocje. Maria też się złościła, np. kiedy pewien niemiecki fizyk napisał, że wcale nie odkryła polonu. Wówczas wyniki swoich prac opublikowała celowo nie tylko po francusku i angielsku, ale również po niemiecku.

To wszystko pokazuje, że Maria była kobietą, która potrafiła się śmiać, płakać, cierpieć i że była takim samym człowiekiem jak każdy z nas.

Fot. Adrian Wykret / UAM

Na koniec powiedzmy, jakie przesłanie – według Pana – nam pozostawiła?

Myślę, że przede wszystkim takie proste zdanie: mogła ona, możemy i my. Dzisiaj jest nam zdecydowanie łatwiej, chociażby dostać się na studia. Należy pamiętać, że kiedy Maria w XIX w. opuszczała Polskę po to, żeby studiować w Paryżu, musiała mierzyć się z wieloma trudnościami, m.in. ze względu na wysokie koszty życia wynajmowała maleńki pokój w kamienicy na poddaszu i jadła rzodkiewki z suchym chlebem. Obecnie studia za granicą są na wyciągnięcie ręki. To właśnie marzyło się tej wielkiej Uczonej, ona bardzo chciała, żeby ludzie mieli otwarty dostęp do wiedzy, sama nawet przyjmowała do swojego laboratorium stypendystów niemal z całego świata. Uważam, że byłaby bardzo szczęśliwa, widząc, jak wielu młodych ludzi może wyjeżdżać do innych krajów, aby się kształcić, wymieniać doświadczenia i poznawać inne kultury. Każdy taki wyjazd sprawia, że wracamy odmienieni, inaczej patrzymy na świat, a tam, gdzie byliśmy, zostawiamy część siebie.

Rozmawiała Magdalena Cichocka

Mowa to niezwykły dar

Rozmowa z dr Moniką Łuszczuk
z Katedry Logopedii i Językoznawstwa
Stosowanego UMCS

Głos nauki

W swojej pracy łączy Pani wiedzę z zakresu logopedii i stomatologii. Od razu nasuwa się pytanie: czy wady wymowy mogą wynikać z nieprawidłowości ortodontycznych?

Odpowiedziałabym na to pytanie – to zależy. Kiedyś ortodontaści uważali, że wady zgryzu mogą wynikać z wad wymowy. Natomiast logopedzi byli zdania, że wady wymowy wynikają z wad zgryzu. Obecnie wiemy, że wady wymowy i zgryzu często mają podobne tło przyczynowe, czyli istnieje pewna część wspólna pracy logopedy i ortodonta.

Kiedy najlepiej udać się z dzieckiem na pierwszą konsultację do logopedy lub ortodonta? Jakie błędy najczęściej popełniają rodzice w dbaniu o rozwój mowy i zgryzu u dzieci?

Trudno jednoznacznie wskazać jeden przedział czasowy. Jeśli chodzi o badanie ortodontyczne, to jako minimum uznałabym wizytę u ortodonta w momencie początku wymiany uzębienia, czyli około szóstego roku życia. Jeżeli dziecko chodzi na regularne wizyty do stomatologa, które powinny odbywać się co najmniej co pół roku, to stomatolog jest w stanie „wyłapać” problem i skierować pacjenta do ortodonta od razu, kiedy jest taka potrzeba.

Natomiast jeżeli chodzi o wizytę u logopedy, to powinniśmy udać się z dzieckiem na takie badanie, gdy coś nas zaniepokoi. Problemem jest to, że czasem nie widzimy albo nie słyszymy rzeczy, które powinny nas skłonić do wizyty u specjalisty. Obecnie w przedszkolach i w większości żłobków pracują logopedzi. Dlatego w pierwszej kolejności radziłabym udać się na wizytę do osoby, która jest w danej placówce zatrudniona, i zapytać ją, jaki jest stan mowy u naszego dziecka.

Kiedy właściwie zaczyna się rozwój mowy dziecka? Co może być pierwszym sygnałem, że przebiega on z opóźnieniem?

Można powiedzieć – trochę żartobliwie – że rozwój mowy zaczyna się od poczęcia albo nawet wcześniej. Prawda jest taka, że wiele z czynników biologicznych, które mają wpływ na późniejszy rozwój człowieka, w tym rozwój mowy (bo tego nie da się oddzielić), ma miejsce już w okresie ciąży, a czasem nawet wcześniej (w momencie działań prozdrowotnych, które podejmuje się jeszcze przed zajściem w ciążę). Tym, co na pewno powinno zaniepokoić w rozwoju mowy, jest np. to, że dziecko nie utrzymuje kontaktu wzrokowego, w jego rozwoju nie pojawiają się dźwięki i słowa, mówi „po swojemu”, czyli tak, że jest to trudne do zrozumienia.

Jakie są najczęstsze przyczyny opóźnionego rozwoju mowy i najpowszechniejszych wad wymowy? Jakie nawyki z wczesnego dzieciństwa (np. ssanie smoczka, długie picie z butelki, oddychanie przez usta) mogą utrudniać naukę mówienia?

Przede wszystkim należałoby oddzielić akwizycję języka od wymowy. To dwa odrębne obszary. W badaniach i pracy zawodowej zajmuję się raczej wymową niż językiem rozumianym jako system, dzięki któremu możemy się porozumiewać. I na pewno wszystkie czynniki, które zostały wymienione, mogą mieć znaczenie dla jakości wymowy, czyli dla tzw. technicznej strony związanej z mową. Natomiast dla opóźnień rozwoju mowy mają znaczenie czynniki, które w ogóle wpływają na rozwój, bo tak jak powiedziałam – rozwoju mowy nie da się oddzielić od rozwoju całościowego. Im jesteśmy młodszy, tym to powiązanie jest wyraźniejsze.

Fot. Bartosz Proń

Takie nawyki jak długotrwałe ssanie smoczka, ssanie palców, zbyt długie użytkowanie butelki lub oddychanie torem ustnym mogą zaburzać model ruchowy, na którym budowana jest artykulacja. Nie ma jednak jednoznacznych badań, które wskazywałyby na to, że długie użytkowanie smoczka lub butelki zawsze będzie powodowało nieprawidłowości. Z obserwacji moich pacjentów wynika, że jeśli np. równolegle wspiera się rozwój czynności żucia, to znaczenie tych czynników, nazwijmy je patologicznymi, jest mniejsze, ale na pewno nie jest zero-jedynkowe.

Jak nowoczesne metody lub technologie pomagają w diagnozowaniu i leczeniu wad wymowy i zgryzu? Jest Pani zaangażowana w projekt pn. „System USG do monitorowania pracy języka w terapii ortodontycznej i logopedycznej z wykorzystaniem inteligencji obliczeniowej”, który otrzymał dofinansowanie w wysokości ponad 7 mln zł z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. W ramach konsorcjum firma Netrix S.A. będzie współpracowała z UMCS. Proszę opowiedzieć o tym projekcie.

Logopedzi są grupą zawodową, która czerpie z wielu innych dziedzin i dyscyplin, m.in. z nauk medycznych, językoznawstwa, pedagogiki, psychologii. Wykorzystują wiele narzędzi i metod, a wszystko po to, aby efektywnie wspierać pacjentów. Ten projekt jest z pogranicza nauk o zdrowiu i językoznawstwa, wykorzystuje

także inteligencję obliczeniową. Jego celem jest wytworzenie urządzenia pomocnego w pracy osób, które potrzebują monitorować pracę języka. Myślimy tu przede wszystkim o logopedach, ortodontach, ale również o rehabilitantach i osobach, które zawodowo pracują głosem, chcą uczyć się języków obcych i z innej przyczyny potrzebują „podejrzeć” język wewnątrz jamy ustnej.

Moją rolą jest dostarczenie danych dla specjalistów, którzy będą wykorzystywać sztuczną inteligencję, aby stworzyć (niejako automatycznie) pewną możliwość detekcji wad wymowy. Oczywiście nie oznacza to, że tym projektem chcemy w jakikolwiek sposób wyeliminować logopedów czy ortodontów z pracy. Wręcz przeciwnie. Chodzi o to, żeby dać im narzędzie, które pozwoli pełniej diagnozować wady wymowy i dzięki temu lepiej programować terapię, aby była ona jak najbardziej skuteczna.

Na koniec proszę zdradzić receptę na to, jak pozytywnie wpłynąć na rozwój mowy dziecka. W jaki sposób wspierać go na co dzień?

Oprócz biologicznych podstaw mowy, o których mówiłam, bardzo ważne jest środowisko, w którym dziecko wzrasta. Takie, które będzie wspierać jego rozwój – przede wszystkim przez kontakt bezpośredni. Trzeba być obecnym i uważnym. Myślę, że to najlepsza recepta.

Rozmawiała Magdalena Wołoszyn-Mróz

Materiał pierwotnie ukazał się w formie podcastu „Głos nauki”. Pełna wersja jest dostępna na stronie: <https://www.umcs.pl/pl/odcinki,20240,1.htm>.

Twórczość Żeromskiego jest wciąż aktualna

Rozmowa z dr hab. Moniką Gabryś-Sławińską, prof. Uczelni z Katedry Historii Literatury Polskiej UMCS, kierownik Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie

Naukowo zajmuje się Pani m.in. literaturą polską drugiej połowy XIX i początku XX w. Jednak szczególne miejsce w Pani zainteresowaniach badawczych zajmuje twórczość Stefana Żeromskiego. Skąd fascynacja akurat tym autorem?

Moja przygoda z Żeromskim zaczęła się, kiedy byłam dzieckiem. Na półce w bibliotece wśród innych książek stały *Szyzofowe prace*, po które z ciekawości sięgnęłam, skuszona niewielkim formatem tomu. Powieść mnie wzruszyła – w pamięci utkwiła mi zwłaszcza scena, w której Marcin Borowicz zrywa bez, żeby podarować pachnący bukiet mamie, która niedługo potem umiera. Gdy po latach wróciłam do *Szyzofowych prac*, okazało się, że utwór znów, choć tym razem z innych powodów, przykuł moją uwagę.

Później zafascynowały mnie *Popioły*, które nadal czytam z ogromną przyjemnością i odkrywam w nich rzeczy wcześniej pominięte lub przeoczone. Z czasem zaczęłam sięgać po teksty mniej znane, takie jak np. nowela *Aryman mści się*, dramaty, a nawet scenariusz filmowy pt. *Wieczna fala*. Teksty Żeromskiego nie są takie proste i jednoznaczne, jak to czasami jest przed-

stawiane w szkole; a jego styl pogardliwie nazywany „żeromszczyną”, mimo że bywa skomplikowany i w swojej strukturze barokowy, charakteryzuje się pięknem i niesamowitą głębią.

Myślę, że każdy czytelnik znajdzie w twórczości tego pisarza coś, co go zachwyci. Miłośnikom historii zdecydowanie polecam *Popioły*. Jeżeli kogoś ciekawi dynamika relacji uczuciowych, powinien przeczytać *Dzieje grzechu*. Osobom chcącym poznać wspomnienia Żeromskiego z dzieciństwa i miejsca, które wtedy były bliskie jego sercu, spodoba się *Puszcza jodłowa*.

Jednym z patronów roku 2025 ustanowionych przez Sejm RP jest właśnie Stefan Żeromski. Co sprawia, że jego twórczość jest dziś uważana za wyjątkową?

Miejsce Żeromskiego w polskiej literaturze wyznacza zarówno to, co stworzył, jak i sposób jego oddziaływania na literaturę, kulturę, a także na kolejne pokolenia.

Żeromski przez współczesnych był nazywany „sumieniem narodu”. Funkcję tę niewątpliwie pełnił, ponieważ w twórczości literackiej i publicystycznej poruszał problemy dotyczące miejsca człowieka w świecie,

Fot. Michał Piat

funkcjonowania polskiego społeczeństwa, przyszłości naszego kraju. I wydawać by się mogło, że po odzyskaniu przez Polskę niepodległości ta jego misja społeczna się zakończy, ale tak się nie stało. Kolejne pokolenia sięgają po dzieła Żeromskiego, dlatego że również dziś określa on naszą tożsamość, pokazuje, jak myślimy, funkcjonujemy. I w tym sensie jego twórczość się nie starzeje.

Żeromski jest różnorodny. Jednak kiedy słyszymy jego nazwisko, najczęściej myślimy o trzech tekstach, czyli o *Syzyfowych pracach*, *Ludziach bezdomnych* i *Przedwiośniu*. Czasami jeszcze w tym zestawie pojawiają się opowiadania i nowele, np. *Siłaczka*, *Doktor Piotr* albo *Rozdzióbią nas kruki, wrony*. Tymczasem lista dzieł Żeromskiego jest znacznie dłuższa, są wśród nich również teksty, które dzisiaj na nowo odkrywamy, np. pozostawione przez niego *Listy* i niezwykle interesujące *Dzienniki*, pokazujące, jak wyglądało życie pod koniec XIX w. i jak kształtowała się polska tożsamość narodowa.

Żeromski w latach 1921–1924 był czterokrotnie nominowany do literackiej Nagrody Nobla, jednak nigdy jej nie otrzymał. Dlaczego?

Sytuacja była dość skomplikowana, ale rzeczywiście aż czterokrotnie otrzymał nominację do Nagrody Nobla – jego kandydatura była zgłaszana przez Polską Akademię Umiejętności, a także przez zagraniczne autorytety. Utwory Żeromskiego tłumaczono na języki obce, również na szwedzki, gdy więc pojawiła się pierwsza informacja o jego kandydaturze do Nagrody, krytycy szwedzcy mieli możliwość przeczytania m.in. *Wiernej rzeki*. Warto podkreślić, że prasa szwedzka bardzo pozytywnie oceniła dokonania Żeromskiego. Doskonale rekomendację wydał mu ceniony wówczas krytyk i duński sławista Adolf Stender-Petersen. W 1922 r. tak napisał o powieści *Wiatr od morza*: „Nikt nie może zaprzeczyć, że Polska bez dostępu do morza jest skazana na śmierć; wielu wątpi, czy Polska jest w stanie utrzymać i obronić swoją pozycję obrońcy wokół Gdańska. Nic nie może być zatem bardziej obrazowe niż zobaczyć, jak przedstawiciel narodu polskiego w sposób czysto poetycki, mocą żarliwego uczucia i niezwykłą sztuką języka włącza pomorskie wybrzeże w życie narodu i czyni jego florę i faunę, jego ludzi i zwierzęta, jego rzeki, jeziora i morza integralną częścią własnej duszy, a tym samym duszy swojego ludu”.

Fot. Dorota Awiorko

↑ Chata Stefana Żeromskiego

Niestety właśnie ta dusza, zamknięta w *Wietrze od morza*, stała się przedmiotem ataku ze strony prasy niemieckiej, co prawdopodobnie doprowadziło do odsunięcia kandydatury Żeromskiego i późniejszych oskarżeń, że jest on pesymistą o trudnym stylu, że propaguje myśli antygermańskie oraz koncentruje się tylko na krzywdzie i cierpieniu. To, w połączeniu z wcześniejszą działalnością polityczną pisarza, czyli udziałem w akcji plebiscytowej na Warmii i Mazurach, przekreśliło szansę Żeromskiego na Nagrodę Nobla.

W jaki sposób wydarzenia z życia Żeromskiego wpłynęły na jego poglądy i twórczość?

Żeromski jest typem pisarza, który w pracy twórczej wykorzystuje własne przeżycia, a nawiązania biograficzne są widoczne w różnej postaci w całej jego twórczości. Na przykład lata spędzone w kieleckim gimnazjum, gdzie doświadczał rusyfikacji, stały się dla niego inspiracją do

Fot. Dorota Awiorko

↑ Pas do sygnaturki wyszywany przez matkę pisarza

napisania *Szyfów prac*. Tytułowy Judym z *Ludzi bezdomnych* ma w sobie trochę cech Żeromskiego, ale także jego szwagra doktora Rafała Radziwiłowicza oraz nałęczowskiego społecznika doktora Kazimierza Sacewicza. W trylogii *Walka z szatanem* pojawia się opis wieży ariańskiej z Wojciechowa. Szczegółowych danych na temat tej budowli dostarczył pisarzowi przyszywany zięć, Jan Koszczyk Witkiewicz, który przyjechał do Nałęczowa jako architekt i... został mężem pasierbicy Żeromskiego.

Pracę *stricto* naukową łączy Pani z pełnieniem funkcji kierownika Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie. Co to za miejsce i jakie eksponaty może w nim znaleźć?

Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie, nazywane Chatą, jest miejscem niezwykłym. Powstało przed prawie stu laty (w 1928 r.) z inicjatywy żony pisarza Oktawii z Radziwiłowiczów, która przekazała jego letnią

Portret Stefana Żeromskiego, wykonany przez
Eligiusza Niewiadomskiego →

pracownię wraz z wyposażeniem narodowi polskiemu z przeznaczeniem na muzeum. Na terenie podarowanej przez wdowę działki, którą Żeromski zakupił dzięki honorarium za *Popioły* (stąd pojawiająca się w odniesieniu do tego miejsca nazwa „Popiołówka”), znajduje się też ogród oraz mauzoleum Adama Żeromskiego.

Pracownia to jednoizbowa drewniana chata zaprojektowana w 1905 r. przez wówczas bardzo młodego architekta Jana Koszczyc Witkiewicza. Łączyła dwie funkcje: domu oraz pracowni artysty. Miała zapewnić schronienie, ale także być przestrzenią twórczej pracy, miejscem inspirującym do działania. To tutaj Żeromski spotykał się z przyjaciółmi, napisał niektóre teksty literackie, spędził najszcześniejsze lata swojego życia. Ale to również tutaj doświadczył osobistej tragedii – w nałęczowskiej Chacie w 1918 r. zmarł jego syn Adam.

Muzeum jest absolutnie niezwykle. Znajdują się w nim przedmioty stanowiące pierwotne wyposażenie Chaty, z których Żeromski na co dzień korzystał. Wymienię kilka pokazujących rangę tej przestrzeni. Mamy m.in.: biurko, przy którym pisarz tworzył; komplet mebli wykonanych z orzecha włoskiego w 1858 r. w Petersburgu, które przyjechały do Polski razem z rodziną jego żony; biblioteczkę z autentycznym wyposażeniem, a także prawdziwe skarby, czyli przedmioty pochodzące z domu rodzinnego Stefana, tj. pas do dzwonka wyszywany przez Franciszkę Józefę Żeromską, makatkę przez nią wykonaną i działający do dziś zegar należący do ojca pisarza Wincentego Żeromskiego. W Muzeum możemy również podziwiać obrazy malowane przez wybitnych artystów epoki, prywatnie często przyjaciół i znajomych Żeromskiego. Wśród nich znajdziemy np. namalowane na jego prośbę portrety syna wykonane przez Leona Wyczółkowskiego i Michajłę Bojczuka oraz portrety samego pisarza pędzla Tadeusza Pruszkowskiego, Eligiusza Niewiadomskiego i Stanisława Ignacego Witkiewicza.

Gdy przekraczamy próg Chaty, przenosimy się do świata Żeromskiego. Mamy możliwość wejścia w przestrzeń, którą pisarz sam stworzył. Odwiedzający przyjeżdżają z całej Polski, a nawet z zagranicy, aby poczuć atmosferę tego miejsca.

W ramach podsumowania naszej rozmowy powiedzmy, co w twórczości Żeromskiego pozostaje aktualne dla współczesnego czytelnika?

Fot. Dorota Awarko

Żeromski zadawał trudne, niewygodne, bolesne, a czasami nawet kontrowersyjne pytania. Ale jednocześnie udzielał na nie realistycznych i bezkompromisowych odpowiedzi. To jest nadal aktualne. Niewątpliwie do współczesnego odbiorcy przemówią również niezwykle opisy przyrody, świadczące o dobrej znajomości natury człowieka analizy relacji międzyludzkich czy sposoby prezentowania dylematów jednostki.

Powinniśmy spróbować spojrzeć na Żeromskiego nie tylko jak na pisarza, ale również jak na człowieka. Zachęcam do lektury jego *Dzienników* oraz *Listów*. Dzięki tym dokumentom możemy poznać niedoskonałego człowieka próbującego stworzyć najlepszą literaturę, jaką potrafił.

Rozmawiała Magdalena Cichocka

Eksponaty zaprezentowane na fotografiach pochodzą ze zbiorów Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie.

Na falach wspomnień. Radio Centrum oczami redaktorów naczelných

21 października 1995 r. na częstotliwości 98,2 FM zaczęło nadawać Radio Centrum. Jego historia jest jednak zdecydowanie dłuższa. Od 1953 r. funkcjonowało bowiem jako radiowęzeł w akademiach. Dziś Radio Centrum to jedna z najbardziej znanych akademickich rozgłośni w Polsce o charakterze muzyczno-informacyjnym.

Przez 30 lat obecności w eterze w Radiu dokonała się technologiczna i cyfrowa rewolucja. Zmieniło się niemal wszystko, łącznie z samym sposobem uprawiania dziennikarstwa. Nie zmieniło się jednak to, że w Radiu nadal najważniejsza jest muzyka i najważniejsi są ludzie – słuchacze i twórcy. W ciągu tych lat przez Radio Centrum przewinęło się tysiące dziennikarzy. Dla wielu praca tutaj nie była tylko studencką przygodą, ponieważ pracują w zawodzie do dzisiaj. Poprzez opowieść ludzi, którzy kierowali Radiem Centrum przez ostatnie trzy dekady, chcemy pokazać historię rozgłośni.

Radio Centrum 98,2 FM. Najwięcej rocka w mieście! Zapraszamy do lektury.

Piotr Jałowiec, redaktor naczelny w latach 1995–2001

Do Radia Centrum przyszedłem w 1989 r., kiedy był to jeszcze radiowęzeł. We wszystkich akademikach rozlokowane były tzw. kołchoźniki. W 1995 r., kiedy zostałem redaktorem naczelnym, Radio wchodziło już na fale. To była duża rewolucja.

Przygotowania do uruchomienia rozgłośni radiowej zaczęły się jeszcze w 1994 r. wraz z naborami. Na trzydniowe przesłuchania przyszło 300–400 osób, z których przyjęliśmy około 60. Fajne było to, że wielu studentów, którzy chcieli robić publicystykę, przychodziło z gotowymi projektami programów, nad którymi potem wspólnie pracowaliśmy. Przez kilka miesięcy graliśmy „na sucho” dwudziestoczterogodzinny program. Mieliśmy ambicje, ja i studenci, żeby to nie było tylko radio studenckie. To miało być normalne, profesjonalne radio akademickie.

Wszyscy uczyliśmy się wtedy Radia. Nie było selektorów, zegarów i wielu innych mądrych rzeczy, które pojawiły się po 2000 r. w komercyjnym radiu. Każdy grał taką muzykę, jaką miał, musiał sobie w głowie ustawić to, co ma powiedzieć. Taka była rzeczywistość w czasach przed internetem.

Ważne było moje zaufanie do załogi. Nie siedziałem i nie słuchałem cały czas naszego Radia, by wyłapywać pomyłki. To najgorsza rzecz, jaką może robić naczelny lub szef programowy.

Kiedy pracowaliśmy jeszcze w starej siedzibie, od rana do nocy siedziały tam tłumy ludzi. Nieważne, czy ktoś miał program, czy nie – oni żyli ze sobą, zostały zawarte przyjaźnie na całe życie. I na tym polega radio.

A o poziomie Radia Centrum może świadczyć to, że to zawsze było łowisko talentów dla innych rozgłośni radiowych lokalnych i ogólnopolskich.

Jerzy Piekarczyk, redaktor naczelny w latach 2001–2004

Przyszedłem do Radia Centrum z ciekawości. Był 1995 r. Wtedy nie funkcjonowało dużo takich rozgłośni. Każdy chciał spróbować, zobaczyć, jak to działa.

Idąc na studia politologiczne, na specjalizację społeczno-ustrojową, nie myślałem w ogóle o dziennikarstwie. Ale to właśnie radio dało mi szansę na rozwój, pozwoliło znaleźć życiową ścieżkę, o której wcześniej nie myślałem.

W naborze, prowadzonym przez Piotra Jałowca, wzięło udział około 300 osób, a wybranych zostało około 60. Mnie się udało dostać, bo – przynajmniej tak myślę – w trakcie rozmowy kwalifikacyjnej nie dałem się zbić z przysłowiowego pantałyku. Nie bez znaczenia był też mój upór w dążeniu do celu.

To był okres cyfrowej rewolucji. Zaczynaliśmy od montażu na mechlaborach, czyli węgierskich sprzętach, dużych magnetofonach szpulowych, nagrywaliśmy na kasetach. Co ważne, mieliśmy dostęp do komputerów, a nawet pocztę elektroniczną.

Gdy zostałem redaktorem naczelnym, musiałem podjąć decyzję, w którym kierunku chcemy Radio prowadzić. Do wyboru były dwie opcje: kierunek publicystyczno-informacyjny, który w założeniu miał tworzyć stację dostępną dla wszystkich, lub kierunek muzyczny. Powoli jednak kształtowała się koncepcja radia rockowego z pewnymi elementami radia open. To był też czas, kiedy kończyła się pierwsza koncesja – sami napisaliśmy wniosek o kolejną. Dodatkowo w 2003 r. nad Radiem zawisła groźba zamknięcia. Ale z tym też sobie poradziliśmy.

Moją przygodę z Radiem Centrum mogę podsumować słowami: było warto. Nauczyłem się zupełnie inaczej postrzegać świat, ludzi i wszystko, co się wokół mnie dzieje.

Krzysztof Łątko, redaktor naczelny w latach 2004–2005

Moja praca w roli redaktora naczelnego wiązała się z dużym wyzwaniem dotyczącym funkcjonowania Radia. W 2003 r. władze rektorskie zastanawiały się nad zamknięciem rozgłośni z powodów finansowych. Spotkało się to z licznymi protestami najwierniejszych słuchaczy. Ówczesny przewodniczący samorządu studenckiego Marcin Kowalewski zlecił mi przygotowa-

nie programu naprawczego, a rektor prof. Marian Harasimiuk po akceptacji planu poprosił mnie o jego wdrożenie. W pierwszych miesiącach pracy miałem niewdzięczne zadanie cięcia kosztów, w tym głównie osobowych, co niestety wiązało się z naturalnym procesem odchodzenia niektórych współpracowników, szczególnie z redakcji muzycznej.

Przekształciliśmy Radio Centrum w miejsce, w którym było więcej dydaktyki – praktycznego uczenia bycia radiowcem. Nasze Radio miało być pierwszym etapem przygody z dziennikarstwem, a nie miejscem docelowego zatrudnienia. Rozdzieliliśmy redakcję informacji od publicystyki. W przestrzeniach Radia rozpoczęliśmy realizację pierwszych zajęć dla studentów z Wydziału Humanistycznego, a później Politologii. Odmłodziliśmy zespół i wizerunek Radia. Zmieniliśmy też format muzyczny. Wprowadziliśmy inne gatunki muzyczne, których słuchała młodzież, takie jak hip-hop czy house, oczywiście przy zachowaniu elementów rockowych.

Moja strategia była prosta – zmieścić się w dwa razy mniejszych kosztach i uratować dziedzictwo Radia jako miejsca wolnej twórczości.

Fot. Maciej Pryszycki / Archiwum ACKM UMCS Chwała Żołn

↑ Radio Centrum w latach 80.

Archiwum ACDM UMCS Chatka Żaka

Fot. Maciej Przysucha / Archiwum ACDM UMCS Chatka Żaka

Katarzyna Mieczkowska, redaktor naczelna w latach 2006–2009

Szeregi Radia Centrum zasiliałam na pierwszym roku studiów, gdy szefem był Piotr Jałowiec. Zaczynałam od redakcji informacji i przesłam chyba przez wszystkie szczeble kariery radiowej. W 2006 r. zostałam szefem Akademickiej Grupy Medialnej, w skład której wchodziło Radio Centrum, portal internetowy i gazeta. Stanowiły one zaplecze medialne Uniwersytetu. Wspólnie z ówczesnym prorektorem prof. Stanisła-

← Przeprowadzka do Chatki Żaka. Redaktor Jakub Wolańczyk i współpracownicy (1975 r.)

→ Ekipa Radia Centrum (1995 r.)

wem Michałowskim zainicjowaliśmy prace nad zmianą siedziby i pracowaliśmy nad stworzeniem inkubatora medialnego. Przeszliśmy od radia analogowego do internetowego. Ze względu na pojawienie się nowych stacji radiowych musieliśmy na nowo odnaleźć swoje miejsce na rynku. Przeprowadziliśmy po raz pierwszy badania fokusowe z prawdziwego zdarzenia na grupach studentów, ale także pod kątem innej funkcjonalności, jaką ma radio w rozumieniu towarzysza codzienności.

Zarządzanie zespołem ludzi, dużym i bardzo skomplikowanym (liczącym ponad 100 osób), było fajne i wymagające jednocześnie. To byli ludzie bardzo młodzi, często na bakier z odpowiedzialnością za to, co robią, ale jednocześnie fascynaci, nietuzinkowe osobowości, mający swoje zdanie i własną wizję rzeczywistości. Nauczyłam się wówczas wykorzystywać ten ich potencjał intelektualny i indywidualizm, a jednocześnie czasem przysmykać oko na pewien brak dyscypliny.

Radio Centrum to doskonała kuźnia talentów. Cudowne jest to, że kształci młodych dziennikarzy, jest sprofilowane na akademickość i jednocześnie staje w konkurencji o udział w rynku.

Agnieszka Furtak-Bilnik, redaktor naczelna w latach 2007–2008

Do Radia Centrum trafiłam na pierwszym roku studiów w tradycyjny sposób, czyli poprzez nabór. Od początku wiedziałam, że to nie będzie przypadkowa przygoda, a raczej mój cel. Intuicja podpowiadała mi, że zaczyna się coś ważnego i szybko się nie skończy. Już wtedy było widać, kto poradzi sobie w tym zawodzie, a kto nie. W tym Radiu nauczyłam się wszystkiego, co było mi potrzebne do zostania pełnoprawną dziennikarką.

Trafiłam najpierw do redakcji informacji, prowadziłam też audycje kulturalne, później zostałam szefową redakcji informacji, a następnie redaktor naczelną. Największe wyzwanie stanowiło dla mnie okiełznanie całej ekipy radiowych indywidualności, np. żeby ktoś, kto miał prowadzić poranną audycję, na pewno przyszedł do studia i faktycznie to zrobił. To była odpowiedzialność za całą stację.

Lata spędzone w Radiu Centrum wspominam jako najlepsze w swoim życiu. Wyjątkowość tego miejsca polega m.in. na tym, że ta antena pomieści wszystkich, którzy chcą na niej być.

Jakub Czerniak (redakcja muzyczna), prowadzący audycje „Nieaktualna Lista Przebojów” i „Centrum w Mroku” (2000 r.) ➔

Mateusz Żydek, redaktor naczelny w latach 2008–2011

Od dziecka chciałem być dziennikarzem, ale dopiero później zrozumiałem, że moim miejscem jest radio, ponieważ to właśnie tutaj za pomocą tworzywa, jakim jest słowo, można kształtować odbiór informacji. W dodatku to takie medium, które wprawia w dobry nastrój i na bieżąco relacjonuje ważne lokalne wydarzenia. Ogromną wartością Radia Centrum od zawsze było to, że jest osadzone właśnie w kontekście lokalnym, nie tylko akademickim, ale też lubelskim.

Funkcję redaktora naczelnego objąłem na zasadzie – myślę, że można tak powiedzieć – sukcesji. Przycho-dząc pierwszy raz do tej rozgłośni, bodajże w 2004 r., miałem już pewne doświadczenie dziennikarskie. Poza tym byłem bardzo zaangażowany, spędzałem tutaj dużo czasu. Najpierw zostałem szefem zespołu news roomu, a później redaktorem naczelnym. To był dla mnie skok na głęboką wodę, jeśli chodzi o zarządzanie zespołem. Musiałem w pewnym stopniu przełączyć się na tryb „edukatora”, co nie było proste, zwłaszcza że nie róż-niliśmy się aż tak bardzo wiekiem.

Dzisiaj zmierzamy w kierunku praktycznych stu-diów. To dobrze, bo nie wyobrażam sobie nauki dzien-nikarstwa tylko w teorii. Radio Centrum zapewniało możliwość praktykowania. Pozwalało sprawdzić, czy rzeczywiście nadajemy się do tej pracy. Zdobyłem tu-taj ogromną wiedzę, różne umiejętności (dużą część z nich wykorzystuję do tej pory) oraz wielu przyjaciół. To jest miejsce, gdzie nawiązuje się przyjaźnie mogące trwać nawet całe życie.

Maciej Lachowicz, redaktor naczelny w latach 2011–2013

Praca w radiu to jest niesamowity teatr wyobraźni w naszej głowie, to magia i odbiór pewnej rzeczywistości, której nie możemy dostrzec, a którą musimy so-bie wyobrazić.

Do Radia Centrum przyszedłem w 2006 r. Kolega Ma-teusz Żydek, który tu pracował, powiedział mi, że radio poszukuje realizatora, więc pomyślałem, że spróbuję.

W czasach, kiedy zaczynałem tutaj pracę, radio nie grało z automatu, tylko wszystko „graliśmy z ręki”. Re-alizator siedział za konsolą przez przynajmniej pół doby i odpowiadał za całą technikę i oprawę dźwiękową. Dzięki pracy realizatorskiej znałem każdą audycję,

Archiwum prywatne

Fot. Michał Puła

↑ Nowe studio Radia Centrum (2024 r.)

wszystkie niuanse. Miałem styczność ze wszystkimi radiowcami, ale także z całym zapleczem technicz-nym. Przez jakiś czas zajmowałem się reklamą – od-powiadałem za produkcję spotów reklamowych i kon-takty z klientami. Te doświadczenia i umiejętności na pewno pomogły mi, gdy na krótki czas zostałem naczelnym.

Radio Centrum jest ważnym epizodem w moim ży-ciu prywatnym i zawodowym. Dużo się tu nauczyłem i poznałem wiele wspólnych osób.

Małgorzata Piasecka, redaktor naczelna w latach 2013–2016

Pracę w tym miejscu rozpoczęłam, ponieważ chciałam spróbować czegoś nowego. Byłam już wtedy bardzo długo dziennikarką, więc stwierdziłam, że czas wreszcie odpowiadać za całość. I akurat tak się zdarzyło, że ogłoszono konkurs na redaktora naczelnego Radia Centrum.

Miałam zespół ludzi z ogromną fantazją, co stwarzało czasami pewne problemy w zarządzaniu, ale wspominam ich znakomicie, bo potrafili mnie zaskoczyć. Bycie dziennikarzem w tej stacji różni się od pracy w stacji komercyjnej. Tam najpierw robisz bardzo małe rzeczy, trwa to dość długo, dopiero potem zaczynasz robić coś poważnego. Tutaj okres terminowania jest skrócony do minimum. To daje osobom, które naprawdę chcą się rozwijać, ogromną szansę, od razu mogą wypłynąć na szerokie wody, jest też dużo mniejsza rywalizacja, co powoduje, że ta praca przypomina trochę zabawę. Chociaż kiedy byłam naczelną, starałam się uświadomić młodym ludziom, że najważniejsza w zawodzie dziennikarza radiowego jest odpowiedzialność za wypowiadane słowa, które mogą np. kogoś zranić lub wprowadzać słuchaczy w błąd.

Ta praca wiele mnie nauczyła. Po pewnym czasie zrozumiałam, że nie mogę rozmawiać z kimś tylko wtedy, kiedy mam jakieś uwagi, ale także w momencie, gdy zrobił coś dobrego. Po prostu musiałam nauczyć się być naczelną. W Radiu Centrum przekonałam się, jak kierować zespołem. To była dla mnie ogromna lekcja wyrozumiałości, ale w pewnym sensie też pole doświadczalne, bo chyba nigdzie nie spotyka się takiego nieprzewidywalnego zespołu, pełnego fantazji. Poza tym poznałam naprawdę świetnych ludzi, takich, dla których pasja jest bardzo ważna.

Marek Skowronek, redaktor naczelny od 2016 r.

Przygodę z Radiem Centrum zacząłem w czasie studiów na UMCS w latach 80., kiedy był to jeszcze radiowęzeł. Od tego czasu zmieniła się przede wszystkim technologia, np. kiedyś była taśma, na której się montowało, i sklejka do montowania, której w Polsce nie było, tylko trzeba było ją przywieźć z Węgier albo z NRD. Nie było też zapisu cyfrowego, więc jeżeli ktoś nagrał np. 40 minut dźwięku, to musiał w czasie rzeczywistym czekać te 40 minut aż on się przeegra. Przygodę radiową zaczynałem w czasach wielkiej kreatywności, wielkiego entuzjazmu dziennikarskiego, chęci

bycia przy mikrofonie. Czekaliśmy, żeby dostać swoją możliwość zrobienia audycji. Nikt nie mógł się przy mikrofonie i mówić na żywo, jeżeli nie miał karty mikrofonowej, a egzamin był bardzo trudny.

Redaktorem naczelnym Radia Centrum zostałem w 2016 r. Spotkałem się z przychylnym przyjęciem ze strony ówczesnego rektora prof. Stanisława Michałowskiego i prorektora prof. Urszuli Bobryk. Był to dobry czas dla Radia, choć musieliśmy się zmagać ze zmianą pokoleniową i niedoborem kadrowym.

Największe wyzwanie dla Radia Centrum w ostatnich latach stanowiła pandemia. Nadajemy w ramach koncesji Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, więc nie mogliśmy przerwać programu, choć Chatka Żaka była zamknięta. Mogliśmy go jedynie ograniczyć. Kolejnym ważnym wydarzeniem był początek wojny na Ukrainie. Na korytarzach radiowych panowało zamieszanie, ale muszę pochwalić cały zespół za mobilizację. Korzystając z obecności studentów z Ukrainy i polskich studentów z Wydziału Politologii i Dziennikarstwa, zaczęliśmy przygotowywać serwisy informacyjne w dwóch językach, polskim i ukraińskim, już w południe w dniu rozpoczęcia konfliktu. Byliśmy chyba jedną z pierwszych rozgłośni, która to zrobiła.

Istotną sprawą była też gruntowna wymiana sprzętu w 2023 r. dzięki przychylności i efektywnemu działaniu ówczesnej kanclerz Grażyny Fioł i rektora prof. Radosława Dobrowolskiego. Jesteśmy obecnie jedną z najlepiej wyposażonych stacji radia akademickiego w Polsce działających na koncesji. Dajemy młodemu pokoleniu dziennikarzy możliwość uczenia się zawodu na dobrym sprzęcie, w nowoczesnych warunkach.

*Opracowały Magdalena Cichocka
i Ewa Kawałko-Marczuk*

Materiał został przygotowany na podstawie rozmów dziennikarzy Radia Centrum z redaktorami naczelnymi, przeprowadzonych w 2020 oraz 2025 r.

Heinz-Dieter Rheinländer

15 października 2025 r. po ciężkiej chorobie odszedł od nas Heinz-Dieter Rheinländer – Amicis Universitatis Mariae Curie Skłodowska¹, a dla wielu po prostu Dieter. Technik i technolog chemiczny w koncernie Haarmann & Reimer / Symrise w Holzminden, właściciel rewolucyjnych patentów w zakresie produkcji mentolu. Był klasycznym człowiekiem renesansu. Pilot szybowcowy, dyrektor Heimatmuseum, w którym stworzył od podstaw dział geologiczny – pełnił tę funkcję przez kilkadziesiąt lat społecznie. Członek towarzystw geologicznych i historycznych; twórca Muzeum Szybownictwa na wzgórzach Ith; historyk lotnictwa szybowcowego. Zaangażowany w pielęgnowanie przyjaźni niemiecko-francuskiej, za cel swojego życia postawił sobie jednak promowanie wszystkiego, co polskie.

Z jego inicjatywy ówczesny Zakład Archeologii UMCS nawiązał kontakt z Kulturzentrum Weserrenaissance Schloss-Bevern, co zaowocowało realizacją trzech najważniejszych projektów naukowo-wystawienniczych lubelskiej archeologii: „Schätze der Ostgoten” (pol. „Skarby wschodnich Gotów”); „Die Vandalen, die Könige, die Eliten, die Krieger, die Handwerker” (pol. „Wandalowie – strażnicy bursztynowego szlaku”) oraz „Silberne Pferd” (pol. „Na srebrnym koniu – skarby z południowej Rosji i Kaukazu”).

Przez kilkadziesiąt lat jego dom był nieformalną polską ambasadą – przyjazd Polaków sygnalizowała zawsze wielka biało-czerwona flaga. W trakcie wielomiesięcznych pobytów grup realizujących powyższe projekty organizował noclegi, wyżywienie, dbał, byśmy poznawali kraj, budował kontakty, zapewniał środki, radził i pomagał, nie szczędząc sił i czasu. Dzięki niemu stereotypowy, niedobry wizerunek Polaka „złodzieja samochodów i pijaka” uległ radykalnej zmianie. Przekonał swoich rodaków, że jako naród mamy cechy i walory godne najwyższego szacunku; że w wielu obszarach stanowimy wzór trudny do osiągnięcia. Gdyby nie jego zapobiegliwość, to w trudnych czasach lat 90. prowadzenie wykopalisk w Masłomęczu i Gródku byłoby niezwykle trudne. Dzięki jego stara-

Fot. Ewa Kokowska

niom przeprowadzono w laboratoriach macierzystej firmy kosztowne i żmudne badania, które ujawniły najstarsze perfumy poza limesem rzymskim znalezione w trakcie naszych wykopalisk w Kotlinie Hrubieszowskiej. To on zwrócił uwagę genetyków z Uniwersytetu w Getyndze na wyjątkowość gockich materiałów ze wschodniej Lubelszczyzny, dzięki czemu wykonano pierwszą w dziejach ekstrakcję antycznego DNA².

Nie sposób wymienić wszystkich zasług Dietera Rheinländera, gdyż bezinteresowna życzliwość była tak wkomponowana w jego osobowość, jak ciekawość otaczającego go świata. Docenił to nie tylko nasz Uniwersytet, wpisując go (wraz z małżonką Helgą) na listę Amicis UMCS. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej odznaczył D. Rheinländera Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej³, a Towarzystwo Regionalne Hrubieszowskie nadało mu w podzięcie za promowanie hrubieszowskiej archeologii swoje najważniejsze odznaczenie – Wielki Medal Stanisława Staszica⁴.

Żegnamy przyjaciela Polski i lubelskiej archeologii – naszego przyjaciela. Będzie nam go brakowało. Pozostanie jednak na zawsze w dobrej pamięci. Wierzymy, że z wysokości bytów doskonałych nadal będzie obdarzał nas swoją życzliwością i kibicował naszym projektom z charakterystycznym zawołaniem: „unglaublich, was Ihr macht!”.

Cześć jego pamięci!

Andrzej Kokowski

↑ Od lewej: prof. Andrzej Kokowski i Heinz Dieter Rheinländer przed wejściem do kopalni kamienia piaszczystego w Górach Elzas (Alzacja)

¹ A. Kokowski, *Wandalowie – strażnicy bursztynowego szlaku*, „Wiadomości Uniwersyteckie”, nr 2/108 (2004), s. 14–15.

² S. Hummel, H. Baron, *PCR-gestützte DNA-Analyse an Knochenfragmenten (Zwischenbericht)*, [w:] A. Kokowski, *Schätze der Ostgoten*, Stuttgart 1995, s. 111–114.

³ A. Kokowski, ... dla archeologii, dla UMCS, dla Polski, „Wiadomości Uniwersyteckie”, nr 9/218 (2015), s. 32–33.

⁴ A. Kokowski, *Wielki Medal Stanisława Staszica dla Niemców*, „Wiadomości Uniwersyteckie”, nr 7/137 (2006), s. 16; tenże – *Wielki Medal Stanisława Staszica dla Niemców*, „Biuletyn TRH”, nr 1–4 /148–151 (2006), s. 29–30.

Między laboratorium a biznesem

Rozmowa z Jakubem Knurkiem – ekspertem z zakresu biofarmacji i absolwentem UMCS

Jest Pan absolwentem biologii na UMCS. Dlaczego wybrał Pan ten kierunek i naszą Uczelnię?

Historia, jakich wiele. Podczas ostatniego roku nauki w liceum wybrałem się na targi edukacyjne w Rzeszowie, gdzie trafiłem na stoisko UMCS. Przedstawicielki Uczelni świetnie zaprezentowały możliwości, jakie daje studiowanie na UMCS. Z kolei jeśli chodzi o kierunek studiów, zawsze ciągnęło mnie do nauk przyrodniczych i lubiłem spędzać czas na łonie natury, więc biologia wydawała mi się naturalnym wyborem. Chciałem też studiować w dużym ośrodku akademickim, ale niezbyt oddalonym od rodzinnego domu – Lublin spełniał ten warunek, bo z Podkarpacia miałem tu stosunkowo blisko. Mimo usilnych prośb mojej mamy świadomie zrezygnowałem z medycyny, bo zawód lekarza wydawał mi się zbyt obciążający psychicznie. Nie czułem się gotów dźwigać odpowiedzialności za ludzkie życie. Biologia na UMCS pozwoliła mi rozwijać pasje oraz stworzyć grono przyjaciół w środowisku akademickim, które szybko stało się moim drugim domem.

Był Pan bardzo aktywnym studentem. Należał Pan do kilku kół naukowych, m.in. SK Fotografii Przyrodniczej, SKN Biochemików i Politologicznego Koła Naukowego, oraz Chóru Akademickiego UMCS im. Jądwigi Czerwińskiej, wielokrotnie był Pan nagradzany różnymi stypendiami, m.in. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Rektora UMCS. Skąd pomysł na taką wielotorową działalność?

Od początku studiów starałem się wykorzystać czas jak najpełniej, stąd moja aktywność na wielu polach. Z natury

byłem bardzo ciekawy świata i miałem szerokie zainteresowania. Nie chciałem ograniczać się wyłącznie do zajęć obowiązkowych, dlatego angażowałem się zarówno w działalność kół naukowych Wydziału Biologii i Biotechnologii, jak i w zupełnie innych obszarach, choćby Politologicznego Koła Naukowego. Dołączyłem też do Chóru Akademickiego, bo śpiew od dziecka był moim sposobem na stres. Z tego miejsca chcę podziękować ówczesnej prorektor prof. Urszuli Bobryk, która jest dyrygentką i kierownikiem artystycznym Chóru, ponieważ dzięki niej zrozumiałem, jak ważna jest umiejętność pracy zespołowej.

Oczywiście taka dodatkowa aktywność wymagała dyscypliny. W tym zakresie wspierała mnie inna mentorka – prodziekan WBiB i promotorka mojej pracy magisterskiej prof. Magdalena Staszczak. Dzięki częstym spotkaniom z Panią Profesor zrozumiałem, że aktywność naukowa może iść w parze z rozwojem własnym i czasem dla siebie. Często to właśnie dodatkowe inicjatywy były dla mnie formą odpoczynku, a wyjazdy na konferencje naukowe, zagraniczne występy chóralne czy plenery fotograficzne pozwalały łączyć przyjemne z pożytecznym. Sukcesy odniesione po drodze dawały mi energię do dalszego działania.

Ortzymanie prestiżowych stypendiów (Ministra Nauki, Santander Universidades i Rektora UMCS) oraz tytułu Najaktywniejszego Studenta UMCS utwierdziło mnie w przekonaniu, że warto angażować się na wielu polach. Jeszcze cenniejsze okazały się doświadczenia i przyjaźnie zdobyte dzięki takiej aktywności. Z perspektywy czasu nie żałuję uczestnictwa w żadnej z tych inicjatyw. To one sprawiły, że okres studiów był tak bogaty i rozwijający.

Jak potoczyły się Pana losy zawodowe po ukończeniu studiów? Czym zajmuje się Pan obecnie?

Moja kariera po studiach nie przebiegała po prostej linii, ale każde doświadczenie wniosło coś cennego. Jeszcze podczas studiów założyłem start-up zajmujący się produkcją suplementów diety. Dzięki programom akceleryacyjnym zdobyliśmy pierwsze szlify w biznesie.

Po otrzymaniu tytułu magistra rozpocząłem studia doktoranckie na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie, jednak z przyczyn zdrowotnych musiałem przerwać karierę akademicką. Był to dla mnie trudny okres – podjąłem pracę fizyczną poza branżą, a plany zawodowe za granicą przerwała pandemia COVID-19. Po powrocie do Polski pokierowałem swoją karierą na nowo.

Przełom nastąpił pod koniec 2020 r., gdy odezwał się do mnie Mabion. Przyjąłem propozycję pracy w Łodzi. Od stycznia 2021 r. pracowałem jako biotechnolog w Dziale Badań i Rozwoju Mabionu, gdzie zajmowałem się transferem technologii szczepionki przeciw COVID-19 Novavax oraz badaniami analitycznymi nad lekami biopodobnymi. W kwietniu 2023 r., w związku z transformacją firmy na CDMO (ang. *Contract Development and Manufacturing Organization*, czyli przedsiębiorstwo zajmujące się kontraktowym rozwojem i wytwarzaniem, w przypadku Mabionu leków biologicznych), przeszedłem do działu rozwoju biznesu, a od listopada 2024 r. pracuję jako specjalista ds. marketingu – tworzę strategię marketingową, dbam o wizerunek marki oraz mam kontakt z klientami.

Praca wspomaga mój rozwój. Dzięki niej publikuję nowe artykuły i czynnie uczestniczę w życiu branży. Na CPHI 2024 w Mediolanie jako jedyny prelegent z Pol-

ski wystąpiłem w panelu dyskusyjnym „Building the Future Pharma Workforce”. To doświadczenie utwierdziło mnie w przekonaniu, że to, co robię, ma sens.

W tym roku otrzymał Pan nominację do nagrody CPHI Pharma Awards 2025 w kategorii „Future Leader”. Proszę opowiedzieć, co to za konkurs i za co otrzymał Pan tę nominację?

CPHI Pharma Awards to prestiżowe nagrody branżowe wręczane podczas największych targów farmaceutycznych CPHI, honorujące osiągnięcia oraz wpływ na rozwój branży. Kategoria „Future Leader” wyróżnia młodych profesjonalistów (poniżej 35. roku życia, z co najmniej pięcioletnim doświadczeniem), którzy wykazują się potencjałem przywódczym i innowacyjnością.

Znalezienie się w finale tej kategorii było dla mnie wyróżnieniem. Do nagrody Future Leader nominowano czterech ekspertów z całego świata. Myślę, że doceniono u mnie połączenie zaplecza naukowego z umiejętnościami komunikacyjnymi. Staram się przekładać język nauki na język biznesu tak, by nasze technologie trafiały do szerokiego grona odbiorców. Z pewnością zauważono także współorganizację konkursu biznesowego podczas BIO International 2025 z pulą 500 tys. euro na przełomowe badania onkologiczne.

Ta nominacja to dla mnie nie tylko osobiste osiągnięcie, ale i dowód uznania dla zespołu Mabionu. Znalezienie się wśród TOP4 nominowanych na świecie pokazało, że obrany przeze mnie kierunek jest słuszny i daje mi motywację, by dalej się rozwijać i wprowadzać kolejne innowacje do branży.

Rozmawiała Ewa Kawałko-Marczuk

Oddech wolności. „Kultura” paryska w Lublinie

Od lewej: dr Jędrzej Piekara, dr hab. Paweł Panas, dr Agata Janiak, dr Agata Tatarenko

W dn. 21–23 października 2025 r. odbył się cykl wydarzeń pt. „Oddech wolności. »Kultura« paryska w Lublinie”. Zostały zorganizowane w 25. rocznicę śmierci Jerzego Giedroycia i zakończenia działalności „Kultury” paryskiej, w 25-lecie ustanowienia Nagrody im. Jerzego Giedroycia oraz 15. rocznicę powstania Pracowni Badań nad Instytutem Literackim

w Paryżu UMCS. Obchody odbywały się pod honorowymi patronatami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Prezydenta Miasta Lublin oraz Rektora UMCS. Organizatorami byli: Pracownia Badań nad Instytutem Literackim w Paryżu UMCS, Muzeum Józefa Czechowicza, Muzeum Ziemi Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej, Instytut Europy Środkowej, Teatr Stary w Lublinie oraz Instytut Literacki Kultura.

21 października w Muzeum Józefa Czechowicza odbył się wernisaż wystawy pt. „Oddech wolności. »Kultura« paryska w Lublinie”. Uczestnicy mogli zobaczyć rzadkie wydania książek drukowanych w podziemiu i archiwalia pochodzące m.in. ze zbiorów Jerzego Giedroycia i Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, a także obejrzeć obrazy Józefa Czapskiego i Jana Lebensteina oraz nagrania dokumentujące współpracę Instytutu Literackiego ze środowiskiem lubelskim. Przedstawiono również publikacje wydawane od lat 90. oraz współcześnie odnoszące się do historii i działalności Giedroycia.

W katalogu wystawy, w tekście prof. dr hab. Iwony Hofman czytamy m.in.: „dorobek Giedroycia i »Kultury« podlega ocenie w dwóch płaszczyznach: literackiej i politycznej. Zdaniem wielu badaczy walor niezaprzeczalnych osiągnięć zachowały inicjatywy wydawnicze umożliwiające przyswojenie kanonu literatury niepodległościowej (emigracyjnej) czytelnikom za żelazną kurtyną oraz włączenie w obieg literatury światowej dzieł tak ważnych, jak chociażby *Archipelag Gułag* Aleksandra Sołżenicyna. [...] Dzięki przenikliwej publicystyce politycznej na łamach »Kultury« wykształciły się koncepcje opisujące priorytety polskiej polityki powojennej, do których odwołujemy się współcześnie”. Te wątki zostały rozwinięte w dyskusjach naukowych, które miały miejsce podczas kolejnego dnia obchodów.

22 października w Teatrze Starym w Lublinie odbyły się trzy sesje naukowe. W pierwszej pt. „»Kultura« paryska w perspektywie młodych badaczy” udział wzięli: dr Agata Janiak, dr hab. Paweł Panas, dr Jędrzej Piekara oraz dr Agata Tatarenko – prowadząca dyskusję. Zwrócono uwagę m.in. na dzisiejsze badania, które są prowadzone w odniesieniu do „Kultury”, prace ze źródłami archiwalnymi oraz kwestię ich digitalizacji. Dyskutanci podjęli również próbę wskazania potencjalnych nowych kierunków badawczych.

Podczas kolejnej sesji pt. „Oddech wolności – polityka” w dyskusji udział wzięli: Bogumiła Berdychowska,

Fot. Bartosz Prohl

Fot. Bartosz Prohl

↑ Od lewej: prof. Iwona Hofman, Bogumiła Berdychowska, prof. Robert Traba, Basil Kerski, prof. Rafał Habielski

prof. dr hab. Rafał Habielski, dyr. Basil Kerski oraz prof. dr hab. Robert Traba. W tej części mówiono, jak realizowana była ta problematyka w wydawnictwach Instytutu Literackiego: „Kulturze”, „Zeszytach Historycznych” i serii „Biblioteka Kultury”. Zwrócono uwagę na takie ważne pojęcia jak: obywatelskość, prawa człowieka i odpowiedzialność.

W trzeciej sesji pt. „Oddech wolności – literatura, sztuka” udział wzięli: prof. Iwona Hofman, Birutė Jonuškaitė, dr hab. Paweł Rodak, prof. UW oraz prof. dr hab. Wioletta Wejs-Milewska. W rozmowie podjęto tematy dotyczące docierania „Kultury” do Polski i jej ważnej roli oraz wybranych pisarzy, których utwory drukował Jerzy Giedroyc. W tym kontekście odniesiono się do kanonu literatury, który stworzył Redaktor, i roli inteligencji. Podczas spotkania odbyła się również prezentacja publikacji Pracowni Badań nad Instytutem Literackim

w Paryżu UMCS oraz Instytutu Europy Środkowej, którą poprowadzili prof. Iwona Hofman, dr hab. Mirosław Filipowicz oraz red. Andrzej Peciak.

23 października, podczas inauguracji roku akademickiego, wręczono Nagrodę im. Jerzego Giedroycia. Została ustanowiona przez Senat UMCS i jest przyznawana od 2001 r. za badania nad dziedzictwem paryskiej „Kultury” lub za twórczą kontynuację przesłania Jerzego Giedroycia w dziedzinie nauki. W jubileuszowej 25. edycji nagrodę otrzymała dr hab. Emilia Kledzik za książkę pt. *Perspektywa poety. Cyganologia Jerzego Ficowskiego*. Podczas uroczystości wręczono również Nagrodę Specjalną Basilewskiemu, dyrektorowi Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku, za książkę pt. *Europejczycy z kantonu Polska*.

Ewelina Górka

Współpraca UMCS i NIK

20 października rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS, kanclerz Małgorzata Stręciwilk i dziekan Wydziału Prawa i Administracji dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. UMCS gościli prezesa Najwyższej Izby Kontroli Mariusza Haładyja. W spotkaniu uczestniczył również pełnomocnik dziekana WPiA ds. współpracy i rozwoju dr Mateusz Chrzanowski.

Spotkanie dotyczyło nawiązania współpracy pomiędzy NIK a naszym Uniwersytetem, w szczególności w przedmiocie projektów badawczych z zakresu kontroli państwowej. Ponadto Prezes NIK zadeklarował wsparcie partnerskie w ramach Rady Współpracy i Rozwoju Wydziału Prawa i Administracji UMCS. Koopeacja ta prowadzona będzie w celu budowania płaszczyzny do prowadzenia debaty i inicjowania działań wspierających rozwój różnych obszarów szeroko pojętych nauk prawnych zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym.

Fot. Bartosz Pol

↑ Od lewej: Małgorzata Stręciwilk, prof. Radosław Dobrowolski, Mariusz Haładyj i prof. Arkadiusz Bereza

Najwyższa Izba Kontroli to naczelny i niezależny organ kontroli państwowej, który od 100 lat ocenia funkcjonowanie państwa i gospodarowanie środkami publicznymi.

Jarosław Kostrubiec

XXXIV Zjazd Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej

W dn. 15–17 października 2025 r. w Instytucie Pedagogiki odbył się XXXIV Zjazd Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej, któremu towarzyszyła konferencja naukowa pt. „Współczesne wyzwania stojące przed pomocą społeczną i pracą socjalną. Badania – Kształcenie – Rozwiązania praktyczne”. Wydarzenie współorganizowali: Polskie Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej oraz Akademia Nauk Stosowanych Wincentego Pola w Lublinie.

Komitetowi naukowemu i programowo-organizacyjnemu przewodniczyła prof. dr hab. Anna Kanios, kierownik Katedry Pedagogiki Społecznej oraz prezes Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej. Zastępcą przewodniczącej był prof. dr hab. Ryszard Bera.

Wydarzenie zostało objęte patronatem honorowym: Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, marszałka województwa lubelskiego Jarosława Stawiarskiego, prezydenta Lublina dr. Krzysztofa Żuka, rektora UMCS prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego. Patronat medialny nad konferencją objęli: TVP3 Lublin, TV UMCS, Akademickie Radio Centrum. Sponsorami byli: Cukiernia „To Ci się upiecze”, Fundacja Rozwoju Aktywności Społecznej Wspólnota, PERŁA – Browary Lubelskie S.A. oraz Fabryka Cukierków „Pszczółka”.

W uroczystym otwarciu Zjazdu udział wzięli m.in.: prof. dr hab. Dorota Kołodyńska – prorektor ds. studentów i jakości kształcenia UMCS, dr hab. Mariusz Korczyński, prof. AWP – rektor Akademii Nauk Stosowanych Wincentego Pola w Lublinie, Katarzyna Kostrzewska – naczelnik Wydziału ds. Kadr Pomocy Społecznej MRPiPS, Małgorzata Romanko – dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie w imieniu Marszałka Województwa Lubelskiego, Monika Król – zastępca dyrektora Wydziału Kultury Urzędu Miasta Lublin, dr hab. Stanisława Byra, prof. UMCS – dyrektor Instytutu Pedagogiki oraz dr hab. Andrzej Różański, prof. UMCS – dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii.

W ramach konferencji odbyły się trzy sesje plenarne, w których głos zabrali wybitni naukowcy z ośrodków akademickich w Polsce. Uczestnicy obradowali w sześciu sekcjach tematycznych: „Wyzwania i kierunki zmian w polityce społecznej i pracy socjalnej”; „Reinstytucjonalizacja *versus* deinstytucjonalizacja w pomocy społecznej”; „Kryzys kształcenia do pracy socjalnej”; „Innowacyjne metody i rozwiązania w pracy socjalnej”; „Kultura i pomoc społeczna wobec wyzwań wykluczenia i różnicowania kulturowego”; „Praktyka pomocy społecznej i pracy socjalnej”. Zorganizowano także debatę dotyczącą przyszłości pracy socjalnej oraz wizyty studyjne w Regionalnym Punkcie Diagnostyki i Terapii FAS/FASD, działającym przy ROPS w Lublinie, i w przestrzeni integracji Baobab.

W konferencji udział wzięło ponad 80 osób z 33 ośrodków akademickich w kraju, przedstawiciele szkół wyższych z Niemiec i Słowacji oraz reprezentanci MRPiPS, ROPS w Lublinie, Centrów Usług Społecznych, Ośrodków Pomocy Społecznej i Federacji Polskich Banków Żywności.

Wydarzenie było doskonałą okazją do wymiany poglądów oraz dyskusji. Uczestnicy spędzili czas w przyjaznej, pełnej zrozumienia, akceptacji i empatii atmosferze, co sprzyjało nawiązaniu relacji i nowych znajomości między przedstawicielami różnych ośrodków akademickich.

W imieniu organizatorów serdecznie dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do tego, że Zjazd na długo pozostanie w pamięci uczestników.

Anna Lada

Fot. Bartosz Proń

Konferencja edukacyjna dotycząca prawa ochrony ludności

24 października 2025 r. odbyła się konferencja edukacyjna pt. „Prawo ochrony ludności. Implementacja ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej: zadania oraz wyzwania dla organów, a także podmiotów ochrony ludności i obrony cywilnej województwa lubelskiego”, zorganizowana przez Katedrę Prawa Informatycznego i Zawodów Prawniczych. Funkcję kierownika merytorycznego i organizacyjnego oraz moderatora paneli pełnił dr Zbigniew Władek z wymienionej Katedry.

Prelegentami byli eksperci reprezentujący instytucje państwowe, w tym rządowe oraz samorządowe, czynnie zaangażowane w implementację przedmiotowej ustawy. Wśród nich znaleźli się: Iwona Chlebicka – zastępca dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego; Łukasz Cios – kierownik Oddziału Ochrony Ludności i Obrony LUW; dr inż. Piotr Czech – dyrektor Biura Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych, wykładowca Uczelni Łazarskiego w Warszawie, były dyrektor Lotniska im. Fryderyka Chopina w Warszawie; gen. bryg. Andrzej Bartkowiak – komendant główny Państwowej Straży Pożarnej i szef Obrony Cywilnej Kraju w latach 2019–2024; r. pr. Paweł Cichosz – dyrektor PGE Obrót S.A. Oddział z siedzibą w Lublinie; st. bryg. Michał Badach – zastępca lubelskiego komendanta wojewódzkiego PSP; st. bryg. Jarosław Hamaluk – naczelnik Wydziału Operacyjnego Komendy Wojewódzkiej PSP w Lublinie oraz płk Jerzy Flis – zastępca dyrektora Biura Bezpieczeństwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego.

Podczas konferencji odbyły się dwa panele tematyczne poświęcone m.in. prawnym, organizacyjnym i społecznym aspektom implementacji ustawy, współdziałaniu różnych instytucji w sytuacjach kryzysowych oraz praktycznym formom edukacji i przygotowania ludności. Prelegenci omówili wyzwania, jakie stoją przed gminami, powiatami i innymi podmiotami ochrony ludności w zakresie implementacji ustawy. Po zakoń-

Fot. Michał Piast

czeniu wystąpień z poszczególnych paneli miały miejsce dwa bloki dyskusyjne. Zaproszeni goście, uczestnicy i studenci zadawali pytania.

Jak podkreślali eksperci, ochrona ludności jest jednym z podstawowych obowiązków państw europejskich i jedną z zasadniczych misji realizowanych w ramach bezpieczeństwa narodowego przez organy administracji publicznej, instytucje i organizacje państwowe, sektor organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i poszczególnych obywateli. Implementowana ustawa stanowi odpowiedź na zmieniające się realia bezpieczeństwa w Europie. Do kategorii współczesnych zagrożeń zaliczyć można zarówno te naturalne, jak i asymetryczne, terrorystyczne, cybernetyczne, hybrydowe oraz pozostałe zagrożenia spowodowane przez człowieka, w tym także o charakterze militarnym.

Ekspert z uznaniem wypowiadali się na temat organizacji konferencji na Wydziale Prawa i Administracji. Podkreślano, że tego typu wydarzenia należą do rzadkości w przestrzeni akademickiej, choć ta niezwykle ważna problematyka stanowi punkt odniesienia w analizach prawnych i prawnoorganizacyjnych. Ukształtowanie sprawnego systemu ochrony ludności wymaga dokonania określonych modyfikacji w przedmiotowej ustawie oraz w innych aktach normatywnych obowiązujących w Polsce. Wskazano określone postulaty o charakterze nowelizacyjnym odnoszące się do ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej. Przygotowanie administracji i mieszkańców do reagowania w sytuacjach kryzysowych to jeden z kluczowych elementów bezpieczeństwa państwa.

Kamil Chacewicz

Fot. Michał Piat

↑ Od lewej: Maciej Cieciora, prof. Radosław Dobrowolski, prof. Stanisław Michałowski i prof. Grzegorz Janusz

Fot. Michał Piat

↑ Od lewej: prof. Grzegorz Janusz i prof. Ewelina Podgajna

Podziękowanie dla prof. Grzegorza Janusza

15 października 2025 r. na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa odbyło się wzruszające spotkanie poświęcone prof. dr. hab. Grzegorzowi Januszowi, który po 50 latach pracy na naszym Uniwersytecie przeszedł na emeryturę. W wydarzeniu uczestniczyli jego najbliżsi współpracownicy, wychowankowie oraz władze Uczelni.

Podczas spotkania Profesor został uhonorowany przez rektora prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego medalem 80-lecia UMCS w uznaniu za wieloletnie zaangażowanie w działalność na rzecz Uniwersytetu, w tym szczególnie wkład w jego rozwój naukowy i budowanie dobrej marki. To wyjątkowe wyróżnienie stanowi piękne podsumowanie półwiecza pracy naukowej i dydaktycznej prof. Grzegorza Janusza, a jednocześnie wyraz wdzięczności społeczności akademickiej za jego oddanie, pasję i dorobek, który na trwałe wpisał się w historię naszego Wydziału.

Prof. Grzegorz Janusz to wybitny politolog i prawnik, były dziekan Wydziału Politologii (2008–2016), wieloletni kierownik Zakładu Praw Człowieka oraz Katedry Systemów Politycznych i Praw Człowieka. Jest autorem ponad

120 uznanych i cenionych w środowisku akademickim publikacji o różnym charakterze – monografii autorskich i współautorskich, zbiorów dokumentów, artykułów, studiów, rozpraw, broszur itp. wydanych w wielu językach.

Choć kończy się pewien rozdział, Profesor nie zostaje się z naszą społecznością – pozostaje z nami na podstawie umowy o wolontariat.

Panie Profesorze, w związku z Pana przejściem na emeryturę pragniemy złożyć wyrazy głębokiej wdzięczności oraz serdeczne gratulacje z tytułu niezwykle bogatego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego.

Jako kierownik Katedry Systemów Politycznych i Praw Człowieka był Pan nie tylko znakomitym badaczem i nauczycielem akademickim, ale również inspiratorem i mentorem dla wielu pokoleń studentów oraz młodszych pracowników nauki.

Pańska praca, pasja badawcza i oddanie sprawom Uniwersytetu pozostawiły trwałe ślad w życiu akademickim oraz w sercach współpracowników i wychowanków. Z uznaniem patrzymy na Pana wkład w rozwój nauk o polityce i prawach człowieka, a także na zaangażowanie w kształtowanie wysokich standardów pracy akademickiej.

Życzymy, aby nadchodzący czas był dla Pana okresem spokoju, satysfakcji i spełnienia osobistego, a także okazją do dalszego dzielenia się wiedzą i doświadczeniem. Proszę przyjąć nasze najserdeczniejsze życzenia zdrowia, pomyślności i wielu radosnych chwil w nowym etapie życia.

*Katarzyna Radzik-Maruszak
Ihor Kolisnichenko*

Ocena prezydencji Polski w Radzie Unii Europejskiej

27 października 2025 r. w Chełmie odbyła się konferencja zorganizowana przez Centrum Kompetencji Europejskich UMCS i Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej. Była poświęcona ocenie prezydencji Polski w Radzie Unii Europejskiej, a jednocześnie stanowiła pierwsze wydarzenie firmowane przez CKE UMCS, które funkcjonuje w Chełmie dzięki umowie pomiędzy naszym Uniwersytetem i Miastem Chełm.

W konferencji, odbywającej się w siedzibie Chełmskiej Biblioteki Publicznej im. Marii Pauliny Orsetti, wzięli udział naukowcy z UMCS, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie oraz Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Chełmie. Wśród publiczności znaleźli się przedstawiciele władz Chełma i UMCS (m.in. kanclerz Małgorzata Stręciwilk), naukowcy z uczelni z Lublina i Chełma, reprezentanci chełmskich instytucji (m.in. Stanisław Adamiak – konsul honorowy Ukrainy w Chełmie) oraz młodzież. Konferencja przyciągnęła także media regionalne i lokalne.

Uczestników przywitani rektor UMCS prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, prezydent Chełma Jakub Banaszek oraz rektor WSPA dr Maria Mazur, prof. uczelni. Wykład wprowadzający na temat międzynarodowej roli UE w okresie polskiej prezydencji przedstawił dr Andrzej Dumała z Wydziału Politologii i Dziennikarstwa UMCS.

Dalsza część programu obejmowała dwa panele dyskusyjne poświęcone priorytetom drugiej prezydencji Polski, próbie podsumowania jej osiągnięć oraz uwarunkowaniom międzynarodowym. Moderatorką pierwszego panelu była dr Maria Mazur, prof. WSPA (w dyskusji wzięli udział: dr hab. Beata Piskorska, prof. uczelni – prorektor ds. studentów i umiędzynarodowienia KUL JP II, dr Jakub Olchowski – dyrektor CKE UMCS i dr hab. Anna Moraczewska, prof. UMCS), a moderatorem drugiego (z ramienia RODM) był dr hab. Tomasz Stępniewski, prof. KUL (prelegentami byli: dr Alicja Zyguła z Centrum Badań nad Dyplomacją KUL i LITPOLUKRBRIG, dr Jurij Hajduk z PANS w Chełmie, dr Marlena Gołębiowska z UMCS i dr Andrzej Szabaciuk z KUL).

Fot. Michał Piliat

Fot. Michał Piliat

W dyskusjach zwracano uwagę zarówno na sukcesy prezydencji Polski, jak i wyzwania, którym musiała stawić czoła w złożonej i dynamicznej rzeczywistości międzynarodowej. Podkreślano, że Unia Europejska, a zatem i Polska, musi się mierzyć z wieloma problemami wewnętrznymi i zewnętrznymi. W rozważaniach wiele miejsca poświęcono Ukrainie – ze względu na przygraniczne położenie naszego regionu, a także samego Chełma, dla którego kwestia współpracy transgranicznej i wyzwań związanych z toczącą się w Ukrainie wojną jest jednym z priorytetów.

Konferencja była objęta patronatem honorowym Rektora UMCS i Prezydenta Chełma.

Jakub Olchowski

Amicis Instytutu Archeologii UMCS

Pozazdrościliśmy Uniwersytetowi, który swoich przyjaciół od lat honoruje medalem, i z okazji 80-lecia funkcjonowania archeologii w UMCS podjęliśmy decyzję o przyznawaniu własnego wyróżnienia.

Archeologia funkcjonuje „na żywo” w przestrzeni społecznej, więc jest uzależniona, jak żadna inna dyscyplina, od przychylności samorządowców, a właściwie obywateli, wśród których budzi nie tylko ciekawość – jest pomysłem na życie, promocję regionu, impulsem do refleksji nad upływającym czasem. Bez ich zaangażowania szanse na prowadzenie badań terenowych są właściwie znikome. „Żywią i chronią” to trywialna ocena zasług wielu z nich. Pomagają nie tylko w organizacji noclegów, ale również dzielą się z nami skromnymi budżetami; wielu z nich sięga do przysłowiowej własnej kieszeni. Programowe ćwiczenia terenowe i takież wykopaliska bez ich udziału byłyby martwym punktem, zapełnianym teorią i symulacją. Wielu czytelników nie zdaje sobie sprawy, jak wielki to problem na drodze do właściwej edukacji studentów. Wypracowana w Lublinie strategia współpracy jest podziwiana i naśladowana w całej Polsce. To element „Lubelskiej Szkoły Archeologicznej” równie ważny jak umiejętność funkcjonowania w przestrzeni medialnej – tutaj mówią o nas, z różnym odcieniem emocji – „mistrzowie”.

Doszliśmy do wniosku, że warto pokazać światu tych najbardziej zasłużonych dla naszej archeologii, przyznając im Medal Amicis Instytutu Archeologii UMCS. Ustanowiliśmy pulę 25 medali, z zastrzeżeniem, że co roku możemy nagrodzić jedną osobę lub instytucję. Wręczenie medalu będzie się odbywało w części inaugurującej doroczną konferencję „Archeologia Polski Środkowowschodniej”, ale z grona potencjalnych laureatów wykluczaliśmy krajowych archeologów. Jakby nie patrzeć, jadą oni na tym samym, co my, wózku,

a wzajemne wspomaganie się jest elementem etyki zawodowej. Wyjątek poczyniono z okazji wspomnianego jubileuszu. Kapituła postanowiła wskazać czterech laureatów, którzy odebrali medale 26 października 2025 r. w trakcie akademii inaugurującej Zjazd Absolwentów Archeologii UMCS.

Medal nr 1 oddaliśmy w ręce prof. dr. hab. Freiherra Clausa von Carnapa-Bornheima, multi dhc, który od 1995 r. utrzymuje stałe kontakty z IA UMCS. Współredagował, współfinansował i współwydawał kilkanaście naszych wydawnictw; organizował pieniądze na badania szczegółowe i specjalistyczne Instytutu; z prywatnych zasobów finansował lubelskim archeologom pobyty stypendialne w muzeach w Marburgu i Szlezwiku; regularnie zasila Bibliotekę naszego Instytutu; doprowadził do oddania przez Niemcy zabytków archeologicznych zrabowanych Polsce – co zgodnie z jego życzeniem miało miejsce w UMCS¹; był promotorem członkostwa UMCS w KAFU. Profesor odbierze swój medal w przyszłym roku.

Medal nr 2 otrzymał Jan Mołodecki – wójt senior Gminy Hrubieszów. Jako pierwszy wyprowadził archeologię hrubieszowską z fazy spontanicznie-euforycznego poparcia do zinstytucjonalizowanej formy mającej określoną strategię i cele jej wykorzystania dla budowania wizerunku regionu. Jako pierwszy wyznaczył też ramy i strategię dla społecznej akceptacji archeologii na tym terenie. To on stanął za instytucjonalizacją pamięci o wykopaliskach w regionie, współtworząc stra-

¹ A. Kokowski, *Powtórka z Radawy, historii przeworskich wojowników ciągną dalej*, „Archeologia Żywa”, nr 15: 2000, s. 18–19; tenże – *Polsko-niemiecki przyczynnik do ratowania zabytków z Radawy w woj. podkarpackim*, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, t. XXI: 2000, s. 303–307; tenże – *Deutsche Archäologen retten archäologische Funde aus Polen*, „Archäologisches Nachrichtenblatt”, NF R. 6: 1, s. 3–5.

Fot. Bartłomiej Bartłomiej

↑ Od lewej: prof. Andrzej Kokowski, Jan Mołodecki, Marian Sus i Tomasz Zajęc

tegię Stowarzyszenia Wioska Gotów w Masłomęczu. Był też inicjatorem Nagrody Honorowej „Laur Masłomęcki” dla osób wspierających hrubieszowską archeologię (a są w tym gronie m.in. były prezydent RP Aleksander Kwaśniewski i były rektor UMCS prof. dr hab. Marian Harasimiuk). O pieniądzach nie wspomnę... Gentlemani o nich nie rozmawiają, ale bez nich nie byłoby wykopalisk, wielkich międzynarodowych projektów i kilku konferencji naukowych.

Medal nr 3 wręczono Tomaszowi Zajęcowi – wójtowi Gminy Hrubieszów. To „ukochany uczeń” Wójta Seniora i kontynuator jego dzieł. Jak przystało na te atrybuty – uczeń przerósł mistrza. Z niezwykłym zaangażowaniem wspiera archeologię lubelską finansowo i organizacyjnie. Wprowadził do heraldyki gminy symbole archeologiczne i wykreował hasło „Skarb czarnoziemiu”. Spowodował, że archeologia stała się marką regionalną. Doprowadził do wykupienia i zabezpieczenia najważniejszego stanowiska archeologicznego Lubelszczyzny – Gródek 1C, opisywanego jako „soczewka kulturowa dziejów Europy Środkowej”. Ukoronowaniem jego zaangażowania jest powstanie Centrum Dziedzictwa Archeologicznego i Kulturowego Laboratorium Historiae Gothorum w Masłomęczu.

Poza tym sam wciela się w postaci z przeszłości, biorąc udział w różnych świętach historycznych i archeologicznych. Takiego wójta zazdrości nam cała Polska.

Medal nr 4 otrzymał Marian Sus – dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury im. Aleksandra Patkowskiego w Ożarowie. Od 2005 r. okazuje ponadprzeciętne, wielopłaszczyznowe i całkowicie bezinteresowne wsparcie dla lubelskiej ekspedycji archeologicznej. W latach 2009–2017 regularnie (za darmo) kwatrowali tam studenci archeologii realizujący ćwiczenia inwentaryzacyjne. Z zaangażowaniem promuje archeologię lubelską w lokalnych mediach; walczył o wsparcie organizacyjne i finansowe badań, m.in. Cementownia Ożarów sfinansowała badania specjalistyczne; a co najciekawsze – z wielkimi sukcesami organizuje i prowadzi akcję „Lato z archeologią”, w którą zaangażowani są również studenci archeologii UMCS.

Aplauz obecnych dla naszego wyboru był olbrzymi – jesteśmy dumni, że mamy takich przyjaciół. Jesteśmy także świadomi, że za tymi czterema nazwiskami stoją dziesiątki innych, spośród których wyłonimy następnych laureatów.

Andrzej Kokowski

Dziedzictwo polskiego ruchu ludowego wobec współczesnych wyzwań bezpieczeństwa

24 października 2025 r. na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Wizje i realia. Bezpieczeństwo w myśli politycznej polskiego ruchu ludowego w 130. rocznicę powstania”. Wydarzenie zorganizowała Katedra Myśli Politycznej i Komunikowania Politycznego Instytutu Nauk o Polityce i Administracji we współpracy z europosem Krzysztofem Hetmanem oraz Zarządem Wojewódzkim Polskiego Stronnictwa Ludowego w Lublinie. Partnerami instytucjonalnymi byli m.in. Centrum Europy Wschodniej UMCS, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego oraz Muzeum Niepodległości w Warszawie. Konferencja odbyła się pod honorowym patronatem ministra obrony narodowej Władysława Kosiniaka-Kamysza oraz rektora UMCS prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego.

Pomysłodawczyniami i kierowniczkami naukowymi wydarzenia były dr hab. Ewelina Podgajna, prof. UMCS i dr Eleonora Kirwiel, które nawiązały do tradycji tzw. lubelskiej szkoły myśli politycznej zapoczątkowanej przez prof. dr. hab. Jana Jachymka. Organizowane przez Katedrę wydarzenia stanowią kontynuację tej idei, łącząc refleksję naukową z praktyką życia publicznego i upowszechnianiem wiedzy o polskiej myśli politycznej. Tegoroczna konferencja wpisała się w obchody 130. rocznicy powstania polskiego ruchu ludowego – jednego z najstarszych i najtrwalszych nurtów politycznych w historii Polski, odgrywającego znaczącą rolę w kształtowaniu świadomości obywatelskiej, demokracji i życia publicznego. Wydarzenie stało się okazją do refleksji nad dziedzictwem ruchu ludowego

oraz jego aktualnością wobec współczesnych wyzwań bezpieczeństwa, solidarności i wspólnoty narodowej.

Uroczyste otwarcie zgromadziło licznych gości, wśród których znaleźli się m.in. wicepremier i minister obrony narodowej Władysław Kosiniak-Kamysz, wiceminister nauki prof. dr hab. Maria Mrówczyńska, wicewojewoda lubelski Andrzej Maj, wiceprezydent Lublina Anna Augustyniak oraz rektor prof. Radosław Dobrowolski. W wystąpieniach inauguracyjnych podkreślano znaczenie wartości ludowych – pracy, wspólnoty i odpowiedzialności – jako fundamentów budowy nowoczesnego i bezpiecznego państwa. Wzruszającym momentem było powitanie rodziny Wincentego Witosa, której obecność nadała uroczystości wymiar pokoleniowej ciągłości idei i tradycji.

Otwarcie połączono z wręczeniem nagród laureatom Wojewódzkiego Konkursu Wiedzy o Partiach i Ruchach Politycznych, a o oprawę artystyczną zadbał Zespół Tańca Ludowego UMCS im. Stanisława Leszczyńskiego.

Centralnym punktem wydarzenia była debata w formule okrągłego stołu pt. „Bezpieczeństwo Polski – od wizji do realiów działania. Myśl i praktyka ruchu ludowego”. Dyskusję, moderowaną przez prof. Ewelinę Podgajną i dr Eleonorę Kirwiel, zdominowała refleksja nad tym, jak tradycja ludowa, oparta na solidarności, współpracy i trosce o wspólnotę, może inspirować współczesną politykę bezpieczeństwa. Uczestnicy podkreślali, że bezpieczeństwo w duchu myśli ludowej obejmuje nie tylko wymiar militarny, ale także społeczny, gospodarczy, energetyczny, kulturowy i edukacyjny. Wartości wpisane w etos ruchu ludowego uznano

Briefing prasowy przy okazji konferencji ➔

Debata pt. „Bezpieczeństwo Polski – od wizji do realiów działania. Myśl i praktyka ruchu ludowego” ➔

za trwały filar odporności państwa i społeczeństwa wobec współczesnych wyzwań. W debacie wzięli udział przedstawiciele świata nauki, polityki i samorządu, reprezentujący różne doświadczenia zawodowe, ale wspólny nurt ideowy związany z tradycją polskiego ruchu ludowego. W gronie dyskutantów znaleźli się: wiceminister prof. Maria Mrówczyńska; Tadeusz Sławewski – poseł na Sejm II, V i VI kadencji, były podsekretarz oraz sekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej; Jan Łopata – polityk i samorządowiec, poseł na Sejm V–IX kadencji; Mateusz Winiarski – radny powiatu lubelskiego i dyrektor Oddziału Regionalnego KRUS w Lublinie; Hanna Czerska – lekarz rodzinna i radna powiatu ryckiego reprezentująca PSL oraz Justyna Czopek – zastępca dyrektora Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, pełnomocnik wojewody ds. ochrony ludności i obrony cywilnej.

W części naukowej konferencji odbyło się pięć paneli tematycznych, w których uczestniczyli badacze z wielu ośrodków akademickich w Polsce oraz z Ukrainy i Łotwy. Dyskutowano o historycznych korzeniach idei bezpieczeństwa w myśli ludowej, jej rozwoju w okresie II wojny światowej i po 1945 r., a także o praktycznych i współczesnych wymiarach tej koncepcji. Szczególne zainteresowanie wzbudziły wystąpienia poświęcone Wincentemu Witosowi, Stanisławowi Mikołajczykowi, działalności Batalionów Chłopskich oraz ideowym aspektom bezpieczeństwa w tradycji PSL. Międzynarodowy wymiar konferencji nadał panel zorganizowany przez Centrum Europy Wschodniej UMCS poświęcony bezpieczeństwu regionu w kontekście wojny rosyjsko-ukraińskiej i zmian w globalnym łańdźcu politycznym.

Symbolicznym dopełnieniem myśli przewodniej konferencji był spacer historyczny po Lublinie śladami Wincentego Witosa, który odbył się 25 października. Odwiedzono m.in. Pałac Lubomirskich, gdzie w nocy z 6 na 7 listopada 1918 r. powstał Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej, znany jako rząd lubelski – symboliczny załączek niepodległego państwa, i gdzie przez wiele lat siedzibę miał ówczesny Wydział Politologii UMCS.

Konferencja była nie tylko naukową refleksją nad przeszłością, lecz także głosem w debacie o współczesnym znaczeniu idei bezpieczeństwa, solidarności i odpowiedzialności obywatelskiej. Jak podkreśliła prof. Eweli-

Fot. Barbara Pol

Fot. Ihor Kofanichenko

na Podgajna, dziedzictwo polskiego ruchu ludowego to nie tylko historia walki o niepodległość, lecz także troska o społeczne i gospodarcze fundamenty państwa.

W tym kontekście szczególnie aktualnie brzmią słowa Wincentego Witosa: „Któż siłę Państwa i niezawodną nigdy ostoję ma stanowić?! Dla mnie odpowiedź narzucała się sama: świadomi, niezależni, zadowoleni chłopcy polscy, gdyż tacy są gotowi oddać zdrowie i życie za każdą skibę ojczystej ziemi, a coś dopiero w obrobie całości Ojczyzny. Trzeba jednak nie tylko starać się na chłopach tych oprzeć przyszłość, ale ich wierność i przywiązanie do Państwa za wszelką cenę zdobyć, a gdy się zdobędzie, na zawsze utrzymać i utrwalić” (W. Witos, *Moje wspomnienia* t. I, Paryż 1964, s. 35). Słowa te przypominają, że siła państwa tkwi w jego ludziach – w ich świadomości, odpowiedzialności i przywiązaniu do wspólnoty. To przesłanie, które nie traci na znaczeniu i dziś może inspirować refleksję nad kształtem współczesnego społeczeństwa obywatelskiego.

Ewelina Podgajna
Eleonora Kirwiel

Fot. Ihor Kolsnichenko

Fot. Ihor Kolsnichenko

Otwarcie wystawy „Bataliony Chłopskie 1940–1945”

24 października 2025 r. na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa otwarto wystawę „Bataliony Chłopskie 1940–1945”, wypożyczoną z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego. Było to wydarzenie towarzyszące ogólnopolskiej konferencji naukowej „Wizje i realia. Bezpieczeństwo w myśli politycznej polskiego ruchu ludowego w 130. rocznicę powstania”.

Ekspozycję uroczystie otworzył dr Janusz Gmitruk, dyrektor Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, podkreślając znaczenie upowszechniania wiedzy o działalności Batalionów Chłopskich jako jednym z najważniejszych przejawów samoorganizacji społecznej w okupowanej Polsce. Zwrócił uwagę, że 85. rocznica powstania tej chłopskiej organizacji zbrojnej stanowi okazję do refleksji nad rolą polskiej wsi w walce o wolność, godność i bezpieczeństwo narodu.

Na wystawie zaprezentowano unikatowe dokumenty, rozkazy, raporty, fotografie żołnierzy Batalionów Chłopskich i sanitariuszek Zielonego Krzyża, a także instrukcje organizacyjne i bojowe, schematy struktur oraz świadectwa działalności cywilnej. Zgromadzone materiały ukazują bogaty dorobek Batalionów

Chłopskich – ich udział w walce z okupantem, działalności sabotażowej i obronie ludności cywilnej, w tym w szczególnie heroicznej obronie Zamojszczyzny przed niemieckimi wysiedleniami i kolonizacją.

W szczytowym okresie działalności Bataliony Chłopskie liczyły około 160 tys. żołnierzy. Do najbardziej aktywnych okręgów należały: kielecki, krakowski, lubelski i warszawski. W latach okupacji przeprowadzono około 3 tys. akcji dywersyjnych, a rok 1944 był czasem najbardziej intensywnych działań zbrojnych.

Wystawa stanowi ważne świadectwo historii i zarazem przypomnienie o znaczeniu oddolnej mobilizacji, solidarności i współodpowiedzialności obywateli za los wspólnoty. Idea samoorganizacji, tak silnie obecna w działalności Batalionów Chłopskich, pozostaje aktualna również współcześnie – w kontekście dyskusji o bezpieczeństwie, odporności społecznej i wspólnym działaniu na rzecz dobra publicznego. Pamięć o tamtych wydarzeniach uczy, że bezpieczeństwo narodowe zaczyna się od aktywności obywatelskiej i wzajemnego zaufania.

Eleonora Kirwiel

Staż w Narodowym Laboratorium Lawrence'a w Berkeley

W dn. 1–30 września 2025 r. miałem okazję odbyć staż w Narodowym Laboratorium Lawrence'a w Berkeley (USA).

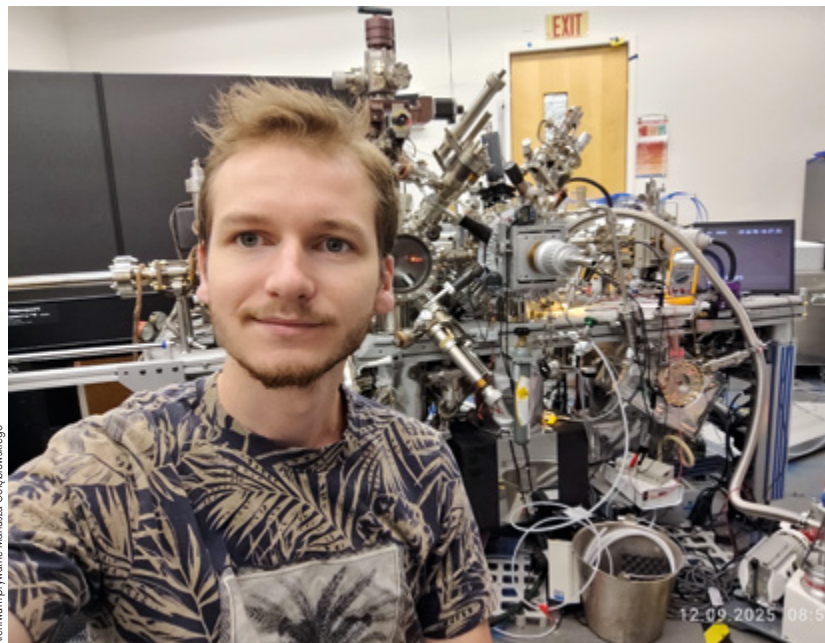
Przez pierwszy tydzień pobytu uczestniczyłem w projekcie badawczym zewnętrznych użytkowników. Podczas pracy badano wzrost epitaksjalny molekuł z grupy lantanowców na grafenie oraz ich wpływ na właściwości magnetyczne tego materiału. W czasie badań miałem szansę obsługiwać unikalną aparaturę – mikroskop spinowo spolaryzowanych niskoenergetycznych elektronów SPLEEM (*Spin Polarized Low Energy Electron Microscope*). Zapoznałem się również z obsługą kriostatu oraz specyfiką przeprowadzania pomiarów w temperaturze ciekłego helu.

W czasie stażu zrealizowałem swój projekt badawczy, obejmujący domieszkowanie antymonenu (pojedynczej warstwy atomowej antymonu) za pomocą atomów żelaza. Celem badań było wzbudzenie w tym materiale ferromagnetycznego uporządkowania. Przewiduje się, że ferromagnetyczny antymonen przyspieszy rozwój oraz miniaturyzację nowoczesnych urządzeń elektronicznych (np. tranzystorów), optoelektronicznych (np. emiterów i detektorów promieniowania) oraz spintronicznych (np. nowoczesnych urządzeń pamięci masowej). Ferromagnetyczny antymonen może mieć również wkład w rozwój badań nad transportem spinowo spolaryzowanych nośników ładunku elektrycznego oraz anomalnym kwantowym efektem Halla.

W ostatnich dniach pobytu wziąłem udział w pracach mających na celu opracowanie zmodyfikowanej techniki pomiarowej mikroskopu SPLEEM. Obejmuje ona obrazowanie z użyciem impulsów laserowych w celu fotoemisji wiązki spinowo spolaryzowanych elektronów. W ten sposób można zrealizować czasowo rozdzielczą obserwację domen magnetycznych. Ta nowa metoda obrazowania pozwoli na określenie dynamiki magnetycznych przejść fazowych z rozdzielczością czasową sięgającą nawet 10–100 pikosekund (10^{-12} s).

Wyjazd został sfinansowany dzięki projektowi „Międzynarodowa Sieć Naukowo-Badawcza”, realizowanemu przez Szkoły Doktorskie UMCS w ramach Programu STER NAWA – Umiejdzynarodowienie Szkół Doktorskich – nabór 2024.

Mariusz Gołębiowski

Archiwum prywatne Mariusza Gołębiowskiego

↑ Mariusz Gołębiowski (w tle mikroskop SPLEEM)

Fot. Mariusz Gołębiowski

↑ Widok z kampusu Laboratorium na Berkeley i San Francisco (w oddali)

VI Konferencja Naukowa z cyklu „Inwestycje alternatywne”

W dn. 16–17 października 2025 r. odbyła się VI Konferencja Naukowa z cyklu „Inwestycje alternatywne”, zorganizowana przez Katedrę Ubezpieczeń i Inwestycji w Instytucie Ekonomii i Finansów, która wpisała się w obchody jubileuszu 60-lecia Wydziału Ekonomicznego.

Fot. Michał Piat

↑ Od lewej: prof. Teresa Bednarczyk, prof. Arkadiusz Bereza, prof. Andrzej Miszczuk i prof. Tomasz Kijek

Fot. Michał Piat

↑ Wręczenie nagród laureatom konkursu pt. „InVestChallenge”

Wydarzenie zostało objęte patronatem honorowym Rektora UMCS, Komitetu Nauk o Finansach Polskiej Akademii Nauk oraz Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

W tym roku konferencja odbywała się w formule hybrydowej (na Wydziale Ekonomicznym i na platformie MS Teams). Spotkała się z dużym zainteresowaniem nie tylko środowiska naukowego, ale także praktyków i studentów. Obradom przysłuchiwało się ponad 150 uczestników z ponad 40 ośrodków naukowych.

Konferencję rozpoczęto od sesji plenarnej. W panelu dyskusyjnym pt. „Inwestycje w czasach turbulencji: geopolityczne wstrząsy, zmiany ekonomicznych paradygmatów i inteligencja maszyn” wystąpili zaproszeni goście: prof. dr hab. Krzysztof Jajuga, dhc mult. (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, przewodniczący Komitetu Nauk o Finansach PAN); prof. dr hab. Krzysztof Borowski (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie); prof. dr hab. Anna Szelańska (SGH w Warszawie); prof. dr hab. Małgorzata Zaleska (SGH w Warszawie); dr hab. Elżbieta Kuźnińska, prof. UEK i dr hab. Tomasz Jedynak, prof. UEK z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Moderatorem panelu była dr hab. Teresa H. Bednarczyk, prof. UMCS, kierownik Katedry Ubezpieczeń i Inwestycji.

W drugim dniu konferencji (w całości w formule online) w trzech blokach odbyło się dziewięć równoległych sesji tematycznych: „Między emocjami a wartością: inwestycje alternatywne w sztukę i dobra luksusowe”; „Rynek kryptoaktywów: między innowacjami a regulacjami”; „Społecznie odpowiedzialne finansowanie: crowdfunding jako narzędzie transformacji”; „Między rentownością a ryzykiem inwestycji emocjonalnych”; „Dynamika i efektywność rynków kryptowalut”; „Nowe wyzwania w analizie inwestycji alternatywnych”; „Czy z pasji można czerpać zyski? Nowe kierunki inwestycji emocjonalnych”; „Behawioralne i strukturalne uwarunkowania procesów inwestycyjnych”; „Nowe horyzonty inwestycji alternatywnych: nieruchomości i bezpieczeństwo emerytalne”. Łącznie wygłoszono 50 referatów przedstawiających wyniki badań naukowych prowadzonych w ponad 30 ośrodkach akademickich w Polsce, na Ukrainie oraz Litwie.

Efektom tegorocznej konferencji będzie kolejna już monografia oraz teksty naukowe publikowane w wybranych przez uczestników czasopiśmie naukowych, m.in. w: „Annales

Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, sec. H – Oeconomia, „Acta Universitatis Lodzensis Folia Oeconomica” (FoE) oraz „Journal of Economics and Management”.

Konferencji towarzyszyły dwa konkursy. Pierwszy to konkurs o Nagrodę Dyrektora Instytutu Ekonomii i Finansów UMCS na najlepszy tekst naukowy nadesłany na konferencję. Kapituła, której przewodniczył prof. dr hab. Andrzej Miszczuk, dyrektor IEiF, nagrodziła I miejscem opracowanie naukowe pt. *Enhancing Forecast Accuracy in the Wine Sector: A Comparative Study of Ensemble and Machine Learning Models*, którego autorami są dr Krzysztof Ziółkowski z Uniwersytetu WSB Merito w Gdańsku oraz mgr Paweł Wieczyński.

Drugi konkurs pt. „InVestChallenge. Alternatywna strona inwestowania” był skierowany do uczniów

szkół ponadpodstawowych. Jego celem było zwiększenie poziomu wiedzy ekonomicznej młodzieży szkolnej w obszarze finansów, inwestycji alternatywnych oraz świadomego inwestowania. Konkurs przeprowadzono w dwóch etapach. Do etapu I zgłaszały się zespoły uczniów, które pod opieką nauczycieli przygotowały określone regulaminem prace konkursowe. II etap w formie testu wiedzy odbył się na Wydziale Ekonomicznym 16 października 2025 r. Pierwsze miejsce zajęła trzyosobowa drużyna z Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Marii Dąbrowskiej w Międzyrzeczu Podlaskim pod opieką mgr Elżbiety Pieńko.

Konferencja i wydarzenia towarzyszące będą kontynuowane w przyszłym roku.

Katarzyna Królik-Kołtunik

Pracownicy UMCS w Radzie Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych

2 października 2025 r. w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego odbyło się inauguracyjne posiedzenie nowo powołanej Rady Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych. Tworzy ją 20 ekspertów reprezentujących środowisko akademickie, samorządy, organizacje ekologiczne oraz instytucje zajmujące się ochroną przyrody i rozwojem regionalnym.

Przewodniczącym Rady został dr hab. Grzegorz Grzywaczewski, prof. UP – dyrektor Centrum Badań Zmian Klimatu i Środowiska (Centrum CeReClimEn) UMCS. Funkcję zastępców przewodniczącego objęli: dr Grażyna Szymczak – dyrektor Ogrodu Botanicznego UMCS oraz Daniel Pyda – p.o. dyrektora Departamentu Środowiska i Zasobów Naturalnych UMWL. W skład Rady weszli także inni przedstawiciele naszego Uniwersytetu: prof. dr hab. Radosław Dobrowolski – rektor i kierownik Katedry Geomorfologii i Paleo-

Fot. Paliuk Zaręcki / ZLPK

geografii, prof. dr hab. Irena Pidek – zastępca dyrektora Instytutu Nauk o Ziemi i Środowisku oraz dr hab. Bogusława Baran-Zgłobicka, prof. UMCS – kierownik Katedry Gospodarki Przestrzennej.

Celem Rady jest wspieranie działań Zespołu ZLPK w zakresie ochrony przyrody, edukacji ekologicznej, turystyki i rekreacji. Zadania tego gremium obejmują m.in. ocenę stanu zasobów przyrodniczych i kulturowych, opiniowanie planów ochrony, wspieranie projektów edukacyjnych i turystycznych oraz monitorowanie realizacji działań ochronnych.

Magdalena Kozak-Siemńska

Wizyta studyjna gości z województwa świętokrzyskiego

17 października 2025 r. w naszym Uniwersytecie odbyła się wizyta studyjna członków Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji ds. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 w województwie świętokrzyskim.

Spotkanie zostało zorganizowane w ramach projektu „Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych”, realizowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach.

Wizyta miała charakter warsztatowo-edukacyjny i stanowiła okazję do zapoznania się z dobrymi praktykami UMCS w zakresie upowszechniania idei uczenia się przez całe życie (*lifelong learning*).

Gości powitała kanclerz Małgorzata Stręciwilk, podkreślając znaczenie współpracy między uczelniami a instytucjami publicznymi w rozwijaniu kompetencji i wspieraniu kształcenia ustawicznego.

Podczas spotkania w Sali Senatu zaprezentowano serię wystąpień przygotowanych przez naszą kadrę:

„UMCS – uniwersytet otwarty na współpracę i innowację” – Urszula Wojtczak-Kokoszkievicz, p.o. zastępcy dyrektora Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów; „Mikropoświadczenia – praktyczne wsparcie uczenia się przez całe życie” – Alicja Borzęcka-Szajner, dyrektor Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów, członkini WZK dla województwa lubelskiego; „Popularyzacja nauki w praktyce – jak działa program Szkół Partnerskich UMCS” – Patryk Grzegorzczak z Biura Promocji i Popularyzacji Nauki; „E-kursy UMCS – uczelniana platforma e-learningowa” – Małgorzata Grad-Grudzińska, koordynator Biura ds. Zdalnego Kształcenia.

Szczególne zainteresowanie uczestników wzbudziły prezentacja dotycząca mikropoświadczeń jako nowoczesnego narzędzia potwierdzania zdobytych kompetencji oraz przykłady wykorzystania e-learningu w dydaktyce UMCS.

Następnie uczestnicy odwiedzili wybrane jednostki dydaktyczne i badawcze Uczelni. Na Wydziale Prawa i Administracji zaprezentowano symulację procesu sądowego, o której opowiedział dr hab. Kamil Sikora, prof. UMCS, prodziekan ds. studenckich. W Laboratorium Neuroedukacji na Wydziale Pedagogiki i Psychologii kierownik dr Małgorzata Chojak przedstawiła badania dotyczące procesów uczenia się dzieci i dorosłych. Wizyta zakończyła się na strzelnicy uniwersyteckiej na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa, gdzie studenci z Koła Naukowego Bezpieczeństwa zaprezentowali praktyczne aspekty kształcenia w obszarze bezpieczeństwa.

W spotkaniu wzięł udział również dr Michał Charlak, przewodniczący WZK ds. Wdrażania Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 w województwie lubelskim i jednocześnie pracownik Politechniki Lubelskiej.

Dzień spędzony na UMCS był okazją do wymiany doświadczeń, prezentacji innowacyjnych rozwiązań dydaktycznych oraz rozmów o roli uczelni wyższych w rozwijaniu kompetencji w duchu uczenia się przez całe życie.

Wizytę gości z województwa świętokrzyskiego zorganizowało Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów.

Urszula Wojtczak-Kokoszkievicz

Fot. Michał Piet

Konferencja naukowa nt. prawnej ochrony zwierząt

17 października 2025 r. na Wydziale Prawa i Administracji odbyła się konferencja naukowa pt. „Ochrona zwierząt – aspekty prawne i środowiskowe”. Było to już czwarte spotkanie naukowe z cyklu „Prawna ochrona zwierząt”. Został on zapoczątkowany w 2019 r., a jego zasadniczą ideą jest nie tylko popularyzacja wiedzy naukowej, lecz także wywieranie realnego wpływu na kształtowanie polityki publicznej i świadomości społecznej w zakresie ochrony zwierząt.

Celem tegorocznego spotkania było przedstawienie problematyki ochrony zwierząt z możliwie szerokiej perspektywy. Skuteczna (efektywna) ochrona zwierząt wymaga bowiem podejścia interdyscyplinarnego. Powinna uwzględniać ich rolę w ekosystemach, wpływ działalności człowieka na ich siedliska oraz powiązania między dobrostanem zwierząt a stanem środowi-

Fot. Bartosz Pol

ska. Współczesne wyzwania, takie jak zmiany klimatu, degradacja ekosystemów, intensywna urbanizacja i przemysłowa hodowla zwierząt, wymagają holistycznego podejścia, które integruje perspektywę prawną z naukami przyrodniczymi i społecznymi.

Julia Wojaczek

Historycy na konferencji w Kluż-Napoka

W dn. 16–17 października 2025 r. prof. dr hab. Grzegorz Jawor, kierownik Katedry Historii Starożytnej i Średniowiecznej, oraz mgr Jarosław Buniowski, do niedawna doktorant przygotowujący rozprawę doktorską pod kierunkiem Profesora, wzięli udział w międzynarodowej konferencji naukowej „Traditions, National Identities, and State Building in East-Central Europe” w Kluż-Napoka w Rumunii. Była ona istotną częścią tegorocznych Dni Akademickich Klużu (Zilele Academice Clujene 2025). Jej organizatorem był Instytut Historii „George Barițiu” Akademii Rumuńskiej, z którym w lutym br. nasza Uczelnia podpisała umowę o współpracę.

Wydarzenie cieszyło się dużym zainteresowaniem. Uczestniczyli w nim naukowcy z czołowych rumuńskich ośrodków naukowych oraz badacze z Węgier, Polski, Serbii, Niemiec, Słowacji, Austrii i Mołdawii.

Obaj naukowcy z UMCS wzięli udział w specjalnym panelu poświęconym dziejom osadnictwa wołoskiego w Europie Środkowo-Wschodniej – „Rural Economy and Customary Law. Focus: The Romanians/Vlachs in Central and Eastern Europe”. Prof. Grzegorz Jawor wygłosił referat pt. „The Scale of Migrations from the Areas of Moldavia, Transylvania and Wallachia to the Polish-Lithuanian State in the 14th–16th Centuries. Research Problems”, zaś mgr Jarosław Buniowski referat pt. „Settlements of Wallachian Law in the Sandomierz Forest (Southern Poland) in the 15th and 16th Centuries”.

Obrady przebiegały w sympatycznej atmosferze, stanowiły przestrzeń wymiany wiedzy i doświadczeń. Atrakcją wydarzenia była wycieczka do jednego z najbardziej niezwykłych miejsc w Transylwanii – dawnej kopalni soli Salina Turda.

Grzegorz Jawor

Konferencja „Lublin dla środowiska”

Wdn. 10–12 października 2025 r. w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym UMCS w Kazimierzu Dolnym odbyła się interdyscyplinarna konferencja „Lublin dla środowiska: Współczesna nauka wobec wyzwań ekologicznych i zrównoważonego rozwoju”, dofinansowana ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, przy wsparciu Polskiego Towarzystwa Chemicznego Oddział w Lublinie i pod patronatem medialnym Radia Centrum.

Zgromadziła przedstawicieli wielu dziedzin nauki – chemii, biologii, ochrony środowiska, geografii, biotechnologii i nauk o zdrowiu, a także reprezentantów przemysłu zainteresowanych wdrażaniem zielonych technologii.

W spotkaniu wzięli udział naukowcy i doktoranci z lubelskich uczelni i krajowych ośrodków akademickich. W formule hybrydowej uczestniczyło łącznie kilkudziesięciu prelegentów i autorów posterów, w tym również osoby łączące naukę z praktyką przemysłową.

Nauka, integracja i inspiracja

Pierwszy dzień wydarzenia rozpoczęła dyskusja panelowa pt. „Patenty i co dalej? Komercjalizacja wyników badań w praktyce”, moderowana przez dr Katarzynę Szewczko i dr Magdalenę Jaszek. Rozmowa dotyczyła realnych wyzwań i sukcesów związanych z ochroną własności intelektualnej, współpracą nauki z przemysłem oraz rozwojem technologii przyjaznych środowisku.

Drugiego dnia zaprezentowano 11 komunikatów ustnych dotyczących m.in.: nowych strategii projektowania bezpiecznych uniepalniaczy; zastosowania biopolimerów i biowęgla w ochronie środowiska; badań nad nanocząstkami oraz procesów oczyszczania wody i związków fosforoorganicznych.

Na zakończenie dnia odbyła się wizyta studyjna w gospodarstwie ekologicznym, w którym uczestnicy mogli poznać praktyczne przykłady wdrażania zasad zrównoważonego rolnictwa i recyklingu surowców organicznych.

Ostatniego dnia miała miejsce trzecia sesja naukowa z komunikatami i wykładem dr. inż. Miłosza Hubera pt. „Chronić czy eksploatować – problematyka zagospodarowywania złóż w Skandynawii”. Wykład ukazywał złożone zależności między rozwojem gospodarczym a ochroną przyrody w regionach arktycznych. Autor zwrócił uwagę na konflikt pomiędzy eksploatacją cennych złóż mineralnych a potrzebą zachowania unikal-

nych krajobrazów i ekosystemów, ilustrując go przykładami z Norwegii i Finlandii. Po wykładzie odbył się konkurs na najlepsze wystąpienie i poster konferencyjny.

Laureaci konkursu

Komisja konkursowa wyróżniła prace łączące wysoki poziom naukowy z nowoczesnym podejściem do edukacji i ekologii. Nagrodę za najlepszy komunikat ustny otrzymała dr Anita Płazińska. Wystąpienie pt. „Czy polimorfizm receptora beta-2 adrenergicznego wpływa na jego funkcjonalność?” prezentowało interdyscyplinarne badania łączące biofizykę, farmakologię i symulacje molekularne ukierunkowane na zrozumienie, jak różne warianty genetyczne receptora β_2 -AR wpływają na jego oddziaływanie z lekami. Nagrodę przyznano za oryginalne podejście do analizy mechanizmów działania receptorów oraz za zastosowanie zaawansowanych metod modelowania, które pozwoliły wyjaśnić zależności między strukturą a funkcją receptora w kontekście terapii chorób układu oddechowego i krążenia.

Wyróżnienia za najlepsze postery przyznano:

- dr Lidii Ślusarczyk (Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie) za poster pt. „Od laboratorium do natury: potencjał 1,3,4-tiadiazoli w rozwiązywaniu wyzwań ekologicznych”, który prezentował możliwości wykorzystania pochodnych 1,3,4-tiadiazolu jako związków proekologicznych, mogących zastępować toksyczne agrochemikalia i wspierać ochronę środowiska. Praca podkreślała ich dwuznaczny charakter – jako obiecujących narzędzi zielonej chemii, ale też związków wymagających dalszych badań nad biodegradowalnością i bezpieczeństwem środowiskowym;
- zespołowi Ogrodu Botanicznego UMCS (dr Mykhaylo Chernetskyy i współautorki) za poster pt. „Działania Ogrodu Botanicznego UMCS na rzecz ochrony przyrody i edukacji przyrodniczej”, który w wyjątkowy sposób ukazywał znaczenie edukacji ekologicznej i praktycznej ochrony bioróżnorodności.

Nauka z sercem – także dla najmłodszych

Ważnym elementem tegorocznej konferencji była obecność dzieci uczestników – naukowczyń i naukowców. Dzieci są nieodłącznymi towarzyszami naszej pracy badawczej i dydaktycznej. Z zainteresowaniem słuchały wystąpień i wносиły w wydarzenie atmosferę autentycznej ciekawości świata.

Cierpliwość, wyrozumiałość i obecność najmłodszych są dla społeczności akademickiej – według nas – nieocenionym wsparciem. To właśnie dla nich warto tworzyć przyszłość bardziej zrównoważoną i przyjazną środowisku.

Podsumowanie i podziękowania

Konferencja „Lublin dla środowiska” potwierdziła, że integracja naukowców z różnych dziedzin, otwartość na dialog z przemysłem i wrażliwość ekologiczna mogą współistnieć w jednym wydarzeniu. Spotkanie w Kazi-

mierzu Dolnym stało się platformą wymiany doświadczeń, inspiracji i dobrych praktyk, łącząc naukę, edukację i pasję do ochrony przyrody.

Organizatorzy serdecznie dziękują wszystkim uczestnikom za aktywny udział, inspirujące dyskusje i atmosferę współpracy, a także wszystkim osobom zaangażowanym w przygotowanie wydarzenia.

Szczególne podziękowania kierujemy do WFOŚiGW w Lublinie, dzięki którego wsparciu konferencja mogła zostać zrealizowana w tak pełnej i wartościowej formule.

Katarzyna Szwaczko

Podziękowanie dla naukowców z UMCS za wkład w rozwój polskiej metrologii

W dn. 15–16 października 2025 r. w Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych Uniwersytetu Warszawskiego odbyły się konferencja naukowa „Od wzorca do wyniku: Rola certyfikowanych materiałów odniesienia” oraz forum tematyczne „Forum CRM 2025: Wyzwania i innowacje w materiałach odniesienia w zapewnieniu jakości pomiarów”. Wydarzenia te związane były z upowszechnianiem wyników dwóch projektów badawczo-wdrożeniowych finansowanych w ramach programu „Polska Metrologia II” z funduszy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ich celem jest opracowanie i wytworzenie certyfikowanych materiałów odniesienia wspierających spójność pomiarową w polskich laboratoriach.

Projekty realizowane są przez Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Partnerami naukowymi i współwykonawcami projektu pn. „Multifunkcyjny roślinny matrycowy materiał odniesienia: liście i owoce truskawek (MultiBio CRM) o certyfikowanej zawartości metali i mikroplastiku dla zapewnienia spójności pomiarowej w polskich labo-

Fot. Mirosław Kajmierzak / Uniwersytet Warszawski

ratoriach” są prof. dr hab. Ryszard Dobrowolski wraz z dr Joanną Dobrzyńską i dr Joanną Reszko-Zygmunt, prof. Uczelni z Katedry Chemii Analitycznej UMCS.

W uznaniu wkładu prof. Ryszarda Dobrowolskiego i jego zespołu w realizację grantu, a także pracy na rzecz organizacji wymienionych inicjatyw (Profesor był członkiem Komitetu Naukowego konferencji oraz ekspertem w Forum CRM 2025) nasz Uniwersytet otrzymał podziękowanie.

Oba wydarzenia stanowiły przestrzeń wymiany wiedzy, doświadczeń oraz dyskusji pomiędzy naukowcami, przedstawicielami laboratoriów, krajowej jednostki akredytującej, instytucji nadzorczych i innych zainteresowanych stron.

Ryszard Dobrowolski

↑ Od lewej:
prof. Ewa Bulska (Uniwersytet Warszawski)
i prof. Ryszard Dobrowolski

Konferencja bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych i szkolnych

25 września 2025 r. na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa odbyła się kolejna edycja konferencji bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych i szkolnych, zorganizowana przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie oraz Katedrę Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS. Hasło przewodnie tegorocznego spotkania brzmiało: „Wspólna droga do sukcesu – biblioteki w działaniach na rzecz edukacji”.

Uroczystego otwarcia wydarzenia dokonali dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak, prof. UMCS – prodziekan ds. studenckich, dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS – kierownik Katedry, Maciej Sztorc – dyrektor PBW im. KEN w Lublinie oraz Luiza Kawka – wiceprezes Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich Oddział w Lublinie.

Tematyka konferencji skupiona była wokół kwestii współpracy różnego rodzaju bibliotek, prowadzonej także z ośrodkami naukowymi, na rzecz szeroko pojętej edukacji i integracji.

Istotną częścią wydarzenia była debata pt. „Biblioteki i edukacja – współpraca na rzecz budowania kapitału społecznego”, którą moderował Marcin Sztorc. Udział w niej wzięły: prof. Anita Has-Tokarz, Agnieszka Kowalska – nauczyciel bibliotekarz i doradczyni metodyczna Lubelskiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli oraz Ewa Ziembowicz – nauczyciel bibliotekarz i sekretarz TNBSP Oddział w Lublinie. Główne kwestie, jakie omawiano, to: rola bibliotek w edukacji i kształtowaniu kompetencji obywatelskich, cyfrowych, językowych; ujęcie biblioteki jako „trzeciego miejsca” we wspólnotach lokalnych; przeobrażenia bibliotek w związku ze zmieniającą się rzeczywistością i wpływem nowoczesnych technologii.

W drugiej części wygłoszono sześć referatów akcentujących różne aspekty działalności podejmowanej przez biblioteki wspólnie z innymi podmiotami. Wystąpienia zaprezentowały: dr hab. Anna Granat, prof. UMCS – „Rola bibliotekarzy w krzewieniu edukacji medialnej”; dr Ilona Gumowska-Grochot (UMCS, Polskie Towarzystwo Biblioterapeutyczne) – „Biblioterapia wychowawcza jako metoda wspierająca pracę nauczyciela i bibliotekarza”; Bożena Milanowska (TNBSP) – „Współpraca się opłaca? O tym, że warto spotkać się w połowie drogi”; Małgorzata Szponar (Szkoła Podstawowa Sióstr Urszulanek UR w Lublinie) – „Nie tylko między półkami – jak nauczyciele bibliotekarze wkraczają do gry zespołowej”; Ewa Broda (Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Poniatowej) – „Kto z kim współpracuje, ten nie błądzi – o wspólnej drodze bibliotekarzy”; Joanna Tarasiewicz (PBW im. KEN w Lublinie) – „Z kim trzymać bibliotekarza? O edukacyjnych spiskach (w dobrym tego słowa znaczeniu)”.

Wydarzenie cieszyło się sporym zainteresowaniem, o czym świadczy liczba ponad 150 uczestników biorących udział w formule hybrydowej.

Patronat honorowy nad konferencją objęli: Dziekan Wydziału Politologii i Dziennikarstwa UMCS, Marszałek Województwa Lubelskiego, Wojewoda Lubelski, Prezydent Miasta Lublin, Lubelski Kurator Oświaty oraz Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich Oddział w Lublinie. Patronat medialny nad wydarzeniem sprawowali TVP3 Lublin i Polskie Radio Lublin.

Agnieszka Kamińska

Fot. Klaudia Szubik

Wizyta studyjna gości z Afryki

W dni. 6–10 października 2025 r. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej gościł delegację przedstawicieli uczelni z Botswany i Eswatini w ramach projektu „UPSCALE – Universities Partnerships for Skills, Careers and Labour-market Engagement” (nr 101178037). W skład delegacji weszli pracownicy uczelni: z Botswany – Botho University (BU), BA ISAGO University (BIU) i Botswana University of Agriculture & Natural Resources (BUAN) oraz z Eswatini – University of Eswatini (UNESWA) i Southern Africa Nazarene University (SANU). Celem wizyty było poznanie sprawdzonych rozwiązań w zakresie zwiększania zatrudnialności absolwentów, rozwoju ścieżek kształcenia dualnego oraz wzmacniania współpracy uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Gospodarzem spotkań był Wydział Ekonomiczny. Ze strony naszego Uniwersytetu koordynację całości prowadziła prof. dr hab. Anna Rakowska (kierownik projektu), rolę eksperta merytorycznego pełnił dr hab. Tomasz Kijek, prof. UMCS, a wsparcie organizacyjne zapewniali: mgr Beata Kozłowska, mgr Bogumiła Brzuchala, dr Jacek Jakubczak, mgr Justyna Litwinek oraz mgr Michał Caban. Program obejmował prezentacje dobrych praktyk na UMCS, w tym rozwiązania dotyczące monitoringu losów absolwentów, usług rozwoju kompetencji i kariery (m.in. działania Biura Rozwoju Kompetencji, współpraca w ramach Erasmus+) oraz sposoby łączenia dydaktyki z praktyką.

W trakcie pobytu goście odwiedzili różne instytucje. W Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Lublinie (Wydział Badań i Analiz) omówiono wykorzystanie danych dotyczących rynku pracy do diagnozowania popytu na kompetencje oraz model współpracy z uczelniami w obszarze staży i praktyk. W Urzędzie Miasta Lublin delegacja spotkała się z przedstawicielami Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów – rozmawiano o instrumentach wspierania przedsiębiorczości, programie „Lublin Akademicki” oraz o wnioskach z badań ścieżek edukacyjno-zawodowych młodych mieszkańców. Dyskusja obejmująca aspekty technologiczno-badawcze odbyła się w Centrum ECOTECH-COMPLEX UMCS, gdzie omawiano możliwości integracji zaawansowanej infrastruktury badawczej, kompetencji AI/Data i współpracy z przemysłem w projektach wdrożeniowych. Delegacja odwiedziła również Politechnikę Lubelską (Wydziały: Mechaniczny, Architektury i Budownictwa oraz Zarządzania), Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie oraz Lubelską Akademię WSEI, zapoznając się z praktykami kształcenia zorientowanego na potrzeby rynku pracy. Zorganizowano także wizytę w Muzeum Wsi Lubelskiej, która wzbogaciła część kulturową.

Jednym z elementów programu była wymiana doświadczeń w zakresie *dual learning*. Podczas spotkania online z Politechniką Śląską przedstawiono architekturę kształcenia dualnego: trójstronne umowy (uczelnia – firma – student), rolę opiekunów praktyk oraz zasady walidacji efektów uczenia się osiągniętych w miejscu pracy.

Wizyta potwierdziła rolę UMCS jako ważnego ośrodka współpracy i dobrych praktyk, łączącego rozwój kompetencji studentów, monitoring karier i partnerstwa z instytucjami publicznymi oraz biznesem.

Anna Rakowska

Spotkanie z Henryką Krzywonos-Strycharską

13 października 2025 r. na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa odbyło się spotkanie z Henryką Krzywonos-Strycharską – uczestniczką i organizatorką gdańskich strajków w 1980 r., sygnatariuszką Porozumień Sierpniowych oraz posłanką na Sejm RP X kadencji.

Wydarzenie wpisywało się w cykl „Kobiety i władza”, którego ideą jest przybliżanie roli kobiet w życiu

publicznym (w tym politycznym). Miało na celu upamiętnienie 45. rocznicy podpisania Porozumień Sierpniowych (31 sierpnia 1980 r.) oraz rejestracji NSZZ Solidarność (10 listopada 1980 r.).

Spotkanie otworzyła dr hab. Katarzyna Radzik-Maruszak, prof. UMCS, dyrektor Instytutu Nauk o Polityce i Administracji. Dr hab. Marcin Wichmanowski, prof. UMCS, zastępca dyrektora Instytutu, wygłosił wykład wprowadzający pt. „Solidarność – polska droga do wolności”. Następnie odbyła się rozmowa z Henryką Krzywonos-Strycharską. Spotkanie i rozmowę (z elementami wykładu pt. „Henryka Krzywonos – ikona »Solidarności«”) poprowadziła dr hab. Krystyna Leszczyńska-Wichmanowska, prof. UMCS z Katedry Systemów Politycznych i Praw Człowieka, prezeska Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych i inicjatorka wydarzenia.

Rozmowa dotyczyła m.in. strajku w Stoczni Gdańskiej im. Lenina, zakończonego podpisaniem Porozumień Sierpniowych, roli kobiet w „Solidarności”, macierzyństwa, równouprawnienia płci oraz językowych form żeńskich. Odnosząc się do tej ostatniej kwestii, Henryka Krzywonos-Strycharska podkreśliła, że jest „sygnatariuszem Porozumień Sierpniowych i... tramwajarką!”.

W wydarzeniu uczestniczyli także: dr hab. Ewelina Podgajna, prof. UMCS – dziekan WPiD, prof. dr hab. Iwona Hofman – dyrektor Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach, mąż bohaterki spotkania Krzysztof Strycharski, prof. dr hab. Grzegorz Janusz – wiceprezes Zarządu Głównego PTNP ds. prawnych, członkinie i członkowie Lubelskiego Oddziału PTNP (m.in. dr hab. Agnieszka Łukasik-Turecka – dyrektor Instytutu Nauk o Polityce i Administracji KUL; prof. dr hab. Ewa Maj – kierownik Katedry Komunikacji Politycznej, prof. em. dr hab. Czesław Maj, dr hab. Katarzyna Kuć-Czajkowska, prof. UMCS, dr hab. Anna Moraczewska, prof. UMCS, dr Anna Szwed-Walczak, dr Bogdan Borowik, dr Magdalena Lesińska-Staszczuk, dr Marta Michalczyk-Wlizio), a także pozostali wykładowcy i studenci.

Spotkanie zostało zorganizowane przez Lubelski Oddział Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych oraz Instytut Nauk o Polityce i Administracji UMCS. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli: Rektor UMCS oraz Lubelski Oddział PTNP.

Krystyna Leszczyńska-Wichmanowska

Fot. Ihor Kolisnichenko

Fot. Michał Piłat

Konferencja „Miejsca pamięci – potrzeby, wyzwania, perspektywy”

17 października 2025 r. w Muzeum Historii Polski w Warszawie odbyła się ogólnopolska konferencja pt. „Miejsca pamięci – potrzeby, wyzwania, perspektywy”, zorganizowana przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego we współpracy z Muzeum Historii Polski.

W wydarzeniu wzięli udział badacze, samorządowcy, przedstawiciele instytucji kultury, muzeów, fundacji, Instytutu Pamięci Narodowej oraz reprezentanci lokalnych inicjatyw społecznych. Celem spotkania było wypracowanie rozwiązań służących ochronie miejsc pamięci narodowej, a także omówienie sposobów ich odpowiedniego zagospodarowania i promocji.

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej reprezentowali: dr Grażyna Szymczak – dyrektor Ogrodu Botanicznego UMCS, Edyta Karczmarska-Greguła – koordynator projektu „Reduta Tadeusza Kościuszki w obronie Konstytucji 3 Maja” oraz dr Rafał Niedźwiadek z In-

stytutu Archeologii UMCS – kierownik badań archeologicznych. Przedstawiciele Uczelni wygłosili prelekcję pt. „Szańce Kościuszkowskie w Ogrodzie Botanicznym UMCS. Odkryta historia”, stanowiącą podsumowanie wspomnianego projektu, realizowanego w latach 2022–2024 w ramach dofinansowania MKiDN. Podczas wystąpienia omówiono wyniki badań archeologicznych oraz efekty działań popularyzatorskich związanych z nowo otwartą przestrzenią Szańców Kościuszkowskich na terenie Ogrodu Botanicznego UMCS.

Konferencja była ważnym wydarzeniem z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym archeologicznego. Pokazała, jak istotna jest współpraca między instytucjami państwowymi, środowiskiem naukowym, samorządami i lokalnymi społecznościami w działaniach na rzecz badań, ochrony oraz popularyzacji miejsc pamięci w Polsce.

Edyta Karczmarska-Greguła

Międzynarodowe seminarium „Europe and the Indo-Pacific – The Economic and Political Nexus”

W dni. 20–21 października 2025 r. w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym UMCS w Kazimierzu Dolnym odbyło się międzynarodowe seminarium naukowe „Europe and the Indo-Pacific – The Economic and Political Nexus”. Inicjatorami wydarzenia byli dr hab. Paweł Pasierbiak, prof. UMCS (Katedra Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej, Wydział Ekonomiczny) oraz dr hab. Agata Ziętek, prof. UMCS (Katedra Międzynarodowych Stosunków

Politycznych, Wydział Politologii i Dziennikarstwa). W spotkaniu uczestniczyli naukowcy z Polski, USA, Japonii i Korei Południowej, reprezentujący m.in. Gannon University, Korea Tech University, Senshu University, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Warszawski oraz UMCS.

Seminarium stanowiło forum wymiany poglądów na temat relacji Europy z regionem Indo-Pacyfiku w kontekście gospodarczym i politycznym. Dyskusje obejmowały zagadnienia dotyczące transformacji struktur handlowych, znaczenia surowców krytycznych, rywalizacji technologicznej oraz wyzwań dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Uczestnicy analizowali także rolę Unii Europejskiej i państw Indo-Pacyfiku w kształtowaniu nowego ładu światowego, uwzględniając bieżące napięcia geopolityczne.

Efektom spotkania jest opracowanie wstępnego planu badań, który ma stać się podstawą do dalszej współpracy międzynarodowej i przygotowania publikacji naukowej poświęconej relacjom Europy z Indo-Pacyfikiem.

Monika Wojtas

PSPR Day 2025

24 października 2025 r. odbył się PSPR Day 2025. W panelu eksperckim „Zamknięci w bańkach. Znaczenie algorytmizacji przekazu dla PR na przykładzie kampanii wyborczych” udział wzięli dr Wojciech Maguś, zastępca dyrektora Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach.

PSPR Day to cykliczne spotkania branży public relations. Tegorocznej edycji przyświecało hasło: „Człowiek i Maszyna, czy to koniec komunikacji, jaką znamy?”

Wydarzenie było podzielone na trzy bloki. Pierwszy skoncentrowany był na kondycji psychicznej i ekonomicznej branży. Ewa Wójcikowska opowiedziała o wypaleniu zawodowym PR-owców, a dr Dagmara Prystacka i Anna Kiryrow-Radzka zaprezentowały wyniki raportu „Stan branży PR w Polsce 2025”, przygotowanego na podstawie szeroko zakrojonych badań. W dalszej części wydarzenia poruszono tematy samotności w świecie relacji (opowiedziała o tym Joanna Andryszczak) i znaczenia empatii w nowoczesnym przywództwie komunikacyjnym (w roli eksperta wystąpił Mariusz Augustyniak).

W bloku „Maszyna” głos zabrali: Mikołaj Sznajder z CampusAI oraz Mateusz Malinowski z Biliti, którzy pokazali, jak sztuczna inteligencja zmienia codzienną praktykę PR-owców. Aspekty prawne rozwoju AI przybliżył r. pr. dr Damian Flisak.

Trzeci blok, „Otoczenie”, poświęcony został mediom w erze algorytmów. W pierwszej debacie dotyczącej przyszłości dziennikarstwa i komunikacji uczestniczyli Konrad Zalas (Polska Press Grupa), Marcin Szczupak (Mediaboard), Rafał Pikula (Spider's Web+) oraz Michał Micz Zalewski.

W panelu na temat roli algorytmów w kampaniach wyborczych oraz polaryzacji politycznej i powinności mediów z dr. Wojciechem Magusem debatowały dr hab. Anna Miotk (PBI), Barbara Krysztofczyk (Krystal Point) oraz dr Katarzyna Kopeć-Ziemczyk (przewodnicząca Rady Programowej PSPR Day). Dr Maguś spojrzął na problem z perspektywy akademickiej. Wskazał, że polaryzacja to nie chwilowy trend, a długofalowy proces, w który zaangażowane są emocje, lojalność i algorytmy.

Wydarzenie zakończyła dyskusja, która była próbą odpowiedzi na pytanie, czy stoimy u progu końca komunikacji, jaką znamy. Udział w niej wzięli: Magdalena Załubska-Król (Burson), Malwina Wrotniak (TAILORS Group), Cezary Szczepański (XYZ), Piotr Błaszczak (Rządowe Centrum Bezpieczeństwa) oraz Krzysztof Olszewski (Play).

Organizatorem wydarzenia było Polskie Stowarzyszenie Public Relations.

Instytut Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach

Fot. Łukasz Kamiński / Polskie Stowarzyszenie Public Relations

Fot. Łukasz Kamiński / Polskie Stowarzyszenie Public Relations

Konferencja „Muzea historyczne miast”

W dn. 15–16 października 2025 r. na Zamku Lubelskim odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Muzea historyczne miast. Tradycja i współczesność”. Głównym organizatorem było Muzeum Historii Miasta Lublina będące oddziałem Muzeum Narodowego w Lublinie. W roli jednego ze współorganizatorów wystąpił Instytut Historii UMCS, reprezentowany przez dyrektora dr. hab. Piotra Bednarza, prof. Uczelni, członka Komitetu Honorowego, oraz dr. hab. Andrzeja Przegalińskiego, prof. Uczelni i dr Annę Obarę-Pawłowską, którzy weszli w skład Komitetu Organizacyjno-Naukowego.

Konferencja stanowiła jeden z elementów obchodów jubileuszu 60-lecia istnienia Muzeum Historii Miasta Lublina. W obradach wzięli udział przedstawiciele środowisk naukowych i muzealnych z Lublina, Krakowa, Wrocławia, Rybnika, Bydgoszczy, Bochni, Gdyni, Radomia i Biecza. Prelegenci omawiali ważne kwestie dotyczące m.in. przyczyn zakładania muzeów historycznych miast w przeszłości oraz wyzwań, przed którymi insty-

Fot. Zdzisława Pomalecka

tucje te stoją obecnie. Niezaprzeczalną wartością spotkania było stworzenie możliwości wymiany poglądów między teoretykami i praktykami muzealnictwa. Skutkowało to ożywionymi, merytorycznymi dyskusjami wśród prelegentów i zaproszonych gości. O skali zainteresowania wydarzeniem może świadczyć duża liczba słuchaczy, w tym pracowników i studentów Wydziału Historii i Archeologii, którzy tłumnie pojawili się na konferencji.

Anna Obara-Pawłowska

Międzynarodowy Dzień Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego

16 października 2025 r. w Sali Koncertowej Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie odbyła się uroczystość z okazji Międzynarodowego Dnia Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego.

Podczas wydarzenia wręczono decyzje o wpisie 31 nowych elementów na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego oraz 3 do Krajowego Rejestru Dobrych Praktyk.

W uroczystości uczestniczyły m.in. minister kultury Marta Cienkowska i dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa Marlena Happach, a wśród zaproszonych gości znalazły się badaczki z Katedry Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Instytutu Nauk o Kulturze UMCS: dr hab. Katarzyna Smyk, prof. Uczelni,

dr Agnieszka Kościuk-Jarosz i dr Beata Maksymiuk. Były one zaangażowane we współtworzenie wniosku o wpis tradycji Wigilii Bożego Narodzenia w Polsce na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego, wspierając społeczności w dokumentowaniu i ochronie tradycji. Koordynatorem wniosku była prof. Katarzyna Smyk.

Wpis uwzględnia zróżnicowanie regionalne tradycji wigilijnych i dotyczy całej Polski. Bierze pod ochronę praktyki religijne i świeckie realizowane w domach, kościołach i na cmentarzach. Obejmuje tradycje całego dnia Wigilii (nie tylko samą wieczerzę), przebogate w symbole, kolędy, kulinaria, wymianę darów, przekonania.

Elwira Michalska

Fot. Miroslaw Urbanak / Archiwum Państwowe

Fot. Miroslaw Urbanak / Archiwum Państwowe

↑ Od lewej: dr Kamila Pawełczyk-Dura i prof. Anne J. Gilliland

↑ Od lewej: dr Paweł Pietrzyk, prof. Anne J. Gilliland, dr Kamila Pawełczyk-Dura i dr hab. Marek Konstankiewicz, prof. UMCS

Wykład prof. Anne J. Gilliland z cyklu „Konarski Lectures”

16 października 2025 r. w Auli im. prof. Kazimierza Myślińskiego na UMCS odbył się czwarty wykład z cyklu „Konarski Lectures”.

Zainaugurowany w 2022 r. i organizowany przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych cykl poświęcony jest pamięci Kazimierza Konarskiego – wybitnego polskiego historyka i archiwisty, autora wydanego w 1929 r. pierwszego w językach słowiańskich podręcznika archiwistyki pt. *Nowożytna archiwistyka polska i jej zadania*. Celem tej inicjatywy jest tworzenie okazji do nawiązywania bezpośrednich kontaktów pomiędzy polskimi archiwistami, naukowcami i studentami a wybitnymi światowymi badaczami zajmującymi się najaktualniejszymi problemami współczesnego zarządzania dokumentacją i dziedzictwem archiwalnym.

Po trzech edycjach wykładów w Warszawie współorganizatorem czwartej stał się nasz Uniwersytet. Gościem specjalnym była prof. Anne J. Gilliland – archiwistka i badaczka z Uniwersytetu Kalifornijskiego w Los Angeles (UCLA), która zajmuje się archiwami cyfrowymi, dokumentowaniem historii grup marginalizowanych

i rolę archiwów w działaniach na rzecz sprawiedliwości społecznej.

Wykładu wysłuchało ponad 200 osób – pracowników naukowych i studentów naszej Uczelni, a także Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W audytorium zasiedli również pracownicy 17 archiwów państwowych oraz archiwów uczelnianych i kościelnych.

Uroczystego otwarcia spotkania dokonali naczelny dyrektor Archiwów Państwowych dr Paweł Pietrzyk oraz prorektor ds. ogólnych dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS. Podczas wykładu pt. „Getting to Digital” prof. Anne J. Gilliland poruszyła temat przemian, jakie zaszły w archiwistyce w dobie rewolucji cyfrowej, potencjału archiwów, a także szans i zagrożeń, które niesie dynamiczny rozwój sztucznej inteligencji.

W drugiej części spotkania prelegentka odpowiadała na pytania uczestników.

Przed wykładem miało miejsce spotkanie dyrektora dr. Pawła Pietrzyka z prorektorem prof. Arkadiuszem Berezą. Omówiono możliwości rozwijania trwającej już współpracy naszego Uniwersytetu zarówno z Naczelną Dyрекcją Archiwów Państwowych, jak i z poszczególnymi archiwami państwowymi.

Prof. Anne J. Gilliland na zakończenie pobytu w Lublinie spotkała się z pracownikami Instytutu Historii.

Marek Konstankiewicz

Staż naukowy w Wilnie. Mediolingwistyczna współpraca i analiza memosfery o AI

W dn. 29 września – 22 października 2025 r. pracowniczki Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach: dr hab. Danuta Kępa-Figura, prof. UMCS i dr Alena Podviazkina – realizowały staż naukowy w Media Linguistics Centre na Uniwersytecie Wileńskim.

Staż odbywał się w trybie hybrydowym: obejmował serię spotkań online i offline, podczas których badaczki wspólnie z prof. Julią Korostenskienę i prof. Anastazją Belovodską opracowywały koncepcję porównawczego projektu naukowego poświęconego analizie memosfery w czterech językach: polskim, litewskim, rosyjskim i angielskim. Obiektem zainteresowania mediolingwistek były memy, w których pojawia się tematyka sztucznej inteligencji. Celem analiz było rozpoznanie ich poznawczego i pragmatycznego potencjału.

W trakcie wizyty w Wilnie odbył się wykład prof. Danuty Kępy-Figury pt. „Polish Media Linguistics – Research Problems and Perspectives”, poświęcony polskiej mediolingwistyce. Profesor omówiła źródła polskich badań mediolingwistycznych oraz drogę tej subdyscypliny językoznawstwa i nauk o mediach i komunikacji społecznej od badań języka w mediach do badania immanentnie multimodalnych tekstów medialnych. Zaprezentowała koncepcję mediolingwistyki otwartej, której założenia oparte są m.in. na metodologii badań genologicznych prof. dr hab. Marii Wojtak. Zarysowała także mapę polskiej mediolingwistyki – ośrodki badawcze, osoby, które ją współtworzą, oraz publikacje, które wyznaczały kierunki rozwoju tej dyscypliny.

Badaczki z UMCS uczestniczyły również w zajęciach prof. Julii Korostenskienę w języku angielskim, poświęconych framingowi w mediach, oraz w zajęciach prof. Anastazji Belovodskiej dotyczących analizy memów.

Podczas pobytu badaczki poznały przestrzeń uniwersyteckiej biblioteki – miejsce sprzyjające pracy i naukowym rozmowom, z którego rozciąga się widok na zabytki Wilna. Przeprowadziły także kwerendę biblioteczną w poszukiwaniu literatury przedmiotu pomocnej w dalszych badaniach.

← Od lewej: dr Alena Podviazkina i prof. Danuta Kępa-Figura na tle wejścia do Uniwersytetu Wileńskiego

← Od lewej: prof. Anastazja Belovodskaja, dr Alena Podviazkina i prof. Danuta Kępa-Figura

Efektem stażu jest opracowanie wstępnych założeń projektu porównawczego oraz zapowiedź dalszej współpracy badawczej między Instytutem Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS a Centrum Mediolingwistyki Uniwersytetu Wileńskiego.

Alena Podviazkina

Międzynarodowe Symposium ISSHAC-12

W dn. 7–11 września 2025 r. na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej odbyło się XII Międzynarodowe Symposium „Effects of Surface Heterogeneity in Adsorption, Catalysis and Related Phenomena – ISSHAC-12”. Wydarzenie stanowiło kolejną odsłonę cyklu konferencji naukowych poświęconych heterogeniczności powierzchni, adsorpcji, katalizie i nowoczesnym materiałom, odbywających się nieprzerwanie od 1992 r.

Tegoroczne Symposium zostało zorganizowane wspólnie przez Instytut Nauk Chemicznych i Wydział Chemii UMCS, Lubelski Oddział Polskiego Towarzystwa Chemicznego oraz Instytut Katalizy i Fizykochemii Powierzchni im. Jerzego Habera PAN w Krakowie. Wydarzenie zostało objęte patronatem honorowym Rektora UMCS, Prezydenta Lublina oraz Polskiego Towarzystwa Chemicznego.

Wydarzenie zainaugurował przewodniczący Komitetu Naukowego dr hab. Mariusz Barczak, prof. UMCS z Katedry Chemii Teoretycznej. Podczas otwarcia obecni byli m.in.: rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, prorektor ds. studentów i jakości kształcenia prof. dr hab. Dorota Kołodyńska, dziekan WCh dr hab. Beata Cristóvão, prof. UMCS, dziekan Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki dr hab. Beata Bylina, prof. UMCS, prodziekan WCh dr hab. Konrad Terpiłowski, prof. UMCS, wicedyrektor INCh dr hab. Katarzyna Szymczyk, prof. UMCS oraz dyrektor Wydziału Strategii i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Lublin dr Mariusz Sagan.

W konferencji wzięło udział 98 uczestników, w tym 35 gości z zagranicy, reprezentujących ośrodki naukowe z Europy, Azji, Ameryki Północnej oraz Ameryki Południowej. Zaprezentowano 56 wystąpień ustnych oraz 70 posterów, obejmujących najnowsze osiągnięcia w zakresie adsorpcji, katalizy, elektrochemii, materiałów

funkcjonalnych, powierzchni hybrydowych, nanomateriałów i biomateriałów. Nie zabrakło także przedstawicieli firm oferujących nowoczesny sprzęt naukowy do badań.

Łącznie odbyło się 10 sesji wykładowych i jedna sesja posterowa. Wśród sesji wykładowych były trzy sesje tematyczne poświęcone najbardziej aktualnym problemom współczesnej chemii, dwie katalityczne: „Novel Catalytic Methods and Materials for Water, Air, and Soil Purification” i „Green (Photo)catalysis for a Sustainable Future” oraz sesja BIOMAT – poświęcona projektowi dydaktycznemu pt. „Improving teaching competencies in design of new generation biomaterials from wood waste” (Erasmus+, KA220-HED – Partnerstwa na rzecz współpracy w szkolnictwie wyższym).

Zorganizowano też sesję poświęconą pamięci wybitnego chemika teoretyka prof. dr. hab. Stefana Sokołowskiego, który całą swoją karierę zawodową związał z Wydziałem Chemii UMCS. Obecny był syn Profesora wraz z małżonką. Wystąpienia poświęcone sylwetce Profesora i jego dokonaniom naukowym wygłosili koledzy z Katedry Chemii Teoretycznej oraz naukowcy z Meksyku (prof. Orest Pizio z National Autonomous University of Mexico) i Ukrainy (profesorowie: Jaroslav Ilnitskyi i Andriy Trokhymchuk z Institute for Condensed Matter Physics NASU), z którymi łączyła go wieloletnia współpraca naukowa i przyjaźń. Za swoje dokonania naukowe prof. Sokołowski otrzymał wiele nagród, został m.in. wyróżniony tytułem doktora *honoris causa* przez Radę Naukową Instytutu Fizyki Materii Skondensowanej Ukraińskiej Akademii Nauk we Lwowie.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się również wykłady profesorów honorowych UMCS, którzy wspierali organizację konferencji, wykorzystując swoje kontakty w świecie naukowym: prof. dr. hab. Mieczysława Jarońca (USA), prof. dr. Fernando González Caballero (Hiszpania) oraz prof. dr. Carlosa Bravo-Díaza (Hi-

Od lewej: mgr Mateusz Józwicki, prof. Mariusz Barczak i prof. Radosław Dobrowolski podczas otwarcia Sympozjum ➔

Od lewej: prof. Gonzalez Caballero (University of Granada), prof. Beata Podkościelna (UMCS), prof. Mariusz Barczak (UMCS), prof. Carlos Bravo-Díaz (University of Vigo), prof. Mieczysław Jaroniec (Kent State University) ➔

szpania). Wszyscy od wielu lat utrzymują ścisły kontakt z Wydziałem Chemii UMCS, prowadzą wspólne badania naukowe z pracownikami Wydziału oraz zajęcia dydaktyczne dla studentów i doktorantów. Za aktywną pracę na rzecz UMCS otrzymali od prof. Mariusza Barczaka i prof. dr hab. Beaty Podkościelnej (przewodniczącej Komitetu Organizacyjnego) podziękowania i książki o Marii Curie-Skłodowskiej.

Począwszy od drugiego sympozjum ISSHAC, prace prezentowane na tych spotkaniach były publikowane w wydaniach specjalnych czołowych czasopism międzynarodowych z wysokim IF, takich jak „Langmuir” (ACS), „Applied Surface Science” (Elsevier) oraz „Adsorption” (Springer). Wystąpienia z tegorocznego Sympozjum ukażą się w specjalnym numerze czasopisma „ChemPhysChem” (Wiley-VCH). Edytorami gościnnymi wydania będą: prof. Mariusz Barczak, prof. Beata Podkościelna i dr Dimitrios Giannakoudakis.

Program naukowy sympozjum był niezwykle napięty i na pytania do prelegentów nie pozostawało wiele czasu. By ułatwić uczestnikom bezpośrednie kontakty i umożliwić wymianę myśli w bardziej nieformalnych warunkach, organizatorzy przewidzieli imprezy integracyjne: wspólne grillowanie w zajeździe „Siwy Dym” pod Kazimierzem Dolnym i kolację w Hotelu Mercure. Wyjątkowa atmosfera otwartości i współpracy od lat stanowi znak rozpoznawczy sympozjów ISSHAC. Podczas kolacji prof. Mariusz Barczak i prof. Beata Podkościelna podsumowali wyniki konferencji, podkreślając wysoki poziom merytoryczny wygłoszonych wykładów i prezentacji posterowych. Młodemu naukowcom wręczono wyróżnienia za najlepiej przygotowane poster. Wyróżniono 5 osób, a w skład komisji oceniającej wchodził: prof. dr hab. Janusz Ryczkowski (UMCS, przewodniczący), prof. Kamila Koci (Czechy), prof. Ioanis Anastopoulos (Grecja).

Program ISSHAC-12 wzbogaciły także wydarzenia promujące Uczelnię (wizyta w Laboratorium Światłowodów) oraz Lublin i jego okolice. Uczestnicy wzięli udział w wycieczce do Kazimierza Dolnego oraz spacerze po zabytkowym centrum Lublina.

*Beata Podkościelna
Jolanta Narkiewicz-Michatek*

Fot. Barbara Pol

Fot. Adrian Skubiszewski

Fot. Adrian Skubiszewski

Kurs „Lignina – zielony klucz do innowacji materiałowych”

W dn. 24–25 października 2025 r. na Wydziale Chemii odbył się kurs „Lignina – zielony klucz do innowacji materiałowych”, realizowany w ramach projektu „Improving teaching competencies in design of new generation biomaterials from wood waste” (BIOMAT, Erasmus+ KA220-HED, nr 2024-1-PL01-KA220-HED-000246133), współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. W wydarzeniu uczestniczyły 32 osoby – studenci Wydziału Chemii oraz Wydziału Biologii i Biotechnologii, którzy mieli okazję zgłębić tematykę nowoczesnych biomateriałów opartych na ligninie z odpadów drzewnych.

Program kursu (w wymiarze 15 godzin dydaktycznych) obejmował trzy główne bloki tematyczne, takie jak: „Lignina – definicja, struktura, izolacja, klasyfikacja, modyfikacja, frakcjonowanie”; „Preparatyka materiałów polimerowych z dodatkiem ligniny – charakterystyka fizykochemiczna oraz badanie i ocena ich właściwości sorpcyjnych”; „Zielone kompozyty oparte na ligninie z odpadów drzewnych: proces waloryzacji i charakterystyka”.

Pierwszego dnia oficjalnie zainaugurowano zajęcia w formie wykładów, prezentacji, videolaboratoriów oraz praktycznych eksperymentów dotyczących zagospodarowania ligniny pochodzącej z odpadów przemysłu drzewnego i celulozowo-papierniczego. Uczestnicy przystąpili również do wstępnego testu e-learningowego

na platformie Moodle e-kursy UMCS, który pozwolił ocenić poziom ich wiedzy przed rozpoczęciem kursu. W trakcie zajęć omawiano charakterystykę, izolację, frakcjonowanie i modyfikację ligniny. Wykorzystano materiały dydaktyczne przygotowane przez Królewski Instytut Technologiczny w Sztokholmie pod kierownictwem dr doc. Oleny Sevastyanovej.

Następnie uczestnicy przystąpili do zajęć praktycznych dotyczących zastosowania polimeryzacji suspensyjnej w syntezie adsorbentów z dodatkiem ligniny. Pozwoliło to na otrzymanie funkcjonalizowanych mikrosfer polimerowych do usuwania substancji toksycznych ze środowiska. W tej części wykorzystano e-skrypty, videolaboratoria i e-testy przygotowane przez pracowników Wydziału Chemii UMCS: prof. dr hab. Beatę Podkościelną, dr hab. Monikę Wawrzekiewicz, prof. UMCS, dr hab. Annę Wołowicz, dr Martę Goliszek-Chabros, dr. Łukasza Szajneckiego oraz dr. Przemysława Podkościelnego.

Drugi dzień kursu był poświęcony ocenie właściwości sorpcyjnych otrzymanych adsorbentów wobec substancji toksycznych obecnych w środowisku, takich jak barwniki organiczne i jony metali ciężkich, oraz określeniu właściwości fizykochemicznych otrzymanych materiałów. Po części teoretycznej uczestnicy samodzielnie przeprowadzali eksperymenty laboratoryjne dotyczące adsorpcji. Była to doskonała okazja do zapoznania się ze spektrofotometrią UV-Vis i samodzielnego wykonywania oznaczeń. Podczas pracy z mikroskopem optycznym studenci obserwowali kształt i wielkość mikrosfer, a także zapoznali się z działaniem spektrometru ATR-FTIR – aparatu umożliwiającego zbadanie składu analizowanych materiałów.

Trzeci blok zajęć obejmował charakterystykę kompozytów polimerowych z dodatkiem ligniny przygotowywanych na drodze polimeryzacji mikroemulsyjnej oraz poznawanie techniki ablacji laserowej stosowanej do modyfikacji powierzchni kompozytów i otrzymywania cienkich warstw ligniny. Niezbędne materiały edukacyjne przygotował zespół z Uniwersytetu Świętych Cyryla i Metodego w Skopje w Macedonii z koordynatorką prof. Jadranką Blazevską-Gilev.

Studenci pomyślnie ukończyli wszystkie etapy kursu i otrzymali certyfikaty uczestnictwa. Były to dwa intensywne, inspirujące dni, pełne nowych doświadczeń

Zajęcia laboratoryjne ➡

Fot. Monika Wawrzekiewicz

i praktycznych wyzwań, które nie tylko poszerzyły wiedzę teoretyczną studentów, ale również pozwoliły im zdobyć cenne umiejętności laboratoryjne, stanowiące doskonały fundament do dalszych badań naukowych.

Serdeczne podziękowania kierujemy do członków zespołów realizujących projekt BIOMAT z UMCS, Uniwersytetu Świętych Cyryla i Metodego w Skopje oraz

Królewskiego Instytutu Technologicznego w Sztokholmie. To dzięki ich zaangażowaniu i wiedzy, o którą się wzbogacili podczas wyjazdów studyjnych w ramach projektu BIOMAT Erasmus+, możliwa była realizacja tego wyjątkowego przedsięwzięcia.

*Monika Wawrzekiewicz
Beata Podkościelna*

Inauguracja nowego kierunku doradztwo podatkowe i administracja skarbowa

2 października 2025 r. na Wydziale Prawa i Administracji odbył się wykład inauguracyjny na nowym kierunku doradztwo podatkowe i administracja skarbowa (studia II stopnia stacjonarne i niestacjonarne). Kierunek ten zapewnia uzyskanie wiedzy z zakresu prawa podatkowego materialnego i procesowego oraz rachunkowości, prawa administracyjnego, prawa celnego i dewizowego.

Spotkanie zainaugurowali dziekan dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. UMCS oraz kierownik Katedry Prawa Finansowego prof. dr hab. Antoni Hanusz, członek Państwowej Komisji Egzaminacyjnej ds. Doradztwa Podatkowego, sędzie Naczelnego Sądu Administracyjnego. W wykładzie udział wzięli także członkowie zespołu programowego: dr hab. Paweł Szczęśniak, dr hab. Bartosz Liżewski, prof. UMCS, dr hab. Kamil Sikora, prof. UMCS, dr Krzysztof Cień oraz partnerzy kierunku: r. pr. Jarosław Edeński – dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Lublinie, insp. Bogusław Gromadzki – zastępca dyrektora IAS w Lublinie ds. cła i granicy, dor. pod. Maciej Jankowski z firmy Paczuski Taudul Doradcy Podatkowi Sp. z o.o., adw. dor. pod. Marcin Zarzycki oraz adw. dor. pod. Grzegorz Niebu-

dek – partnerzy zarządzający Kancelarią LTCA Zarzycki Niebudek Kubicz sp.k., dor. pod. Krzysztof Józefaciuk – wspólnik w 5E Smaga i Wspólnicy – Spółka adwokatów, radców prawnych i doradców podatkowych sp.k., dor. pod. Agnieszka Chamera – partner zarządzający PKF Tax&Legal, adw. Iwona Gleń oraz adw. Kamil Lala – partnerzy w Kancelarii Jasna 3 sp.k.a.

Kształcenie na kierunku, dzięki wsparciu partnerów, będzie miało wymiar praktyczny poprzez organizację praktyk zawodowych oraz warsztatów i szkoleń dla studentów. Wykład zakończył się wręczeniem pakietów powitalnych przygotowanych przez partnerów i patronów merytorycznych (Podatkowa Oficyna Wydawnicza, Kariera w Finansach, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska oraz Wydawnictwo C.H. Beck.)

Semper in altum!

Agata Kowalska

Fot. Julia Wojczek

Jesienna edycja projektu „Warsztaty Lublin – Miasto Twoich Pomysłów”

9 października 2025 r. na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej odbyła się inauguracja jesiennej edycji projektu „Warsztaty Lublin – Miasto Twoich Pomysłów”, realizowanego w ramach V edycji programu Lublin Akademicki.

Celem projektu jest aktywizacja i budowanie świadomości młodzieży w zakresie planowania przestrzennego, ekologii i zrównoważonego rozwoju. W inauguracyjnych warsztatach wzięli udział uczniowie V Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie pod opieką Anety Sowy-Jasiłek i Norberta Kołodziejczyka.

Na wstępie dr Dagmara Kociuba z Katedry Gospodarki Przestrzennej, kierownik projektu, przedstawiła założenia programu Lublin Akademicki i realizowanego projektu. Następnie Aleksandra Błaszczak, wspierana przez członków Studenckiego Koła Naukowego Planistów „SmartCity”: Pawła Duńca, Radosława Borawskiego, Jakuba Boguszewskiego oraz Alicję Wójtowicz, wprowadziła uczniów do tematyki warsztatów

pt. „Moje idealne miasto”. Zaprezentowała rozwiązania, które cechują dobrze zaprojektowane miasta, oraz przykłady dobrych praktyk stosowanych w projektowaniu przyjaznych, zielonych i bezpiecznych przestrzeni miejskich.

Następnie uczniowie projektowali tereny wokół swojej szkoły na przygotowanych planszach. Wykazali się kreatywnością, projektując i tworząc przestrzenie przyjazne dla różnych grup użytkowników, w tym osób z niepełnosprawnościami. Prace zostały ocenione przez jury. Zwycięskie drużyny otrzymały nagrody, a wszyscy uczniowie pamiątkowe gadżety. Na koniec dr D. Kociuba podsumowała warsztaty i wręczyła certyfikaty. Nagrodzony projekt będzie służył jako pomoc naukowa w szkole.

Projekt „Warsztaty Lublin – Miasto Twoich Pomysłów” realizowany jest przy wsparciu finansowym Gminy Lublin.

Dagmara Kociuba

Projekty studentów Wydziału MFiL nagrodzone w IBM Innovation Project

Trzy projekty studentów Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki zgłoszone do IBM Innovation Project zostały nagrodzone i wyróżnione przez Panel krajowy.

Drugie miejsce oraz wyróżnienie specjalne Applied Science Distinction otrzymał projekt „AI-Powered Recognition of Neurodegenerative Diseases in MRI images” autorstwa Stefana Krukowskiego. Wyróżnienie specjalne Data Driven Excellence przyznano projektowi „Racing Analytics Engine: Validated Machine Learning for Horse Racing Predictions” autorstwa Weroniki Kołody. Wyróżnienie Relevance&Usefulness dostał z kolei projekt „AI-Based Diabetes Prediction System” autorstwa Kacpra Dęgi.

Ranga tych wyróżnień odzwierciedla najwyższą jakość merytoryczną projektów, podkreślając ich innowacyjność, staranność wykonania oraz znaczenie dla rozwoju nauki i edukacji. Stanowią one potwierdzenie zaangażowania autorów i wysokiego poziomu ich kompetencji.

IBM Innovation Project to inicjatywa skierowana do studentów chcących zrealizować własne projekty rozwiązujące istotne problemy społeczne lub biznesowe przy wykorzystaniu sztucznej inteligencji. Uczestnicy pracują nad pomysłami indywidualnie lub w zespołach (3–5 osób), a najlepsze zespoły mogą zostać zaproszone do udziału w prestiżowych wydarzeniach IBM.

Maciej Szymoniak

UMCS na Salonach Maturzystów

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej po raz kolejny wziął udział w ogólnopolskim cyklu targów edukacyjnych – Salon Maturzystów Perspektywy 2025. Wydarzenie to jest jednym z najważniejszych punktów w kalendarzu edukacyjnym uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych.

W czasie 19. edycji cyklu maturzyści, nauczyciele oraz rodzice mieli okazję poszerzyć swoją wiedzę na temat egzaminu dojrzałości oraz realiów studiowania. Dzięki obecności pracowników uczelni i profesjonalnych doradców zawodowych uczestnicy uzyskali również wsparcie w wyborze kierunków studiów i planowaniu przyszłej kariery zawodowej.

Przedstawiciele UMCS reprezentowali Uczelnię podczas siedmiu wydarzeń, które odbyły się w: Łodzi (11–12 września), Olsztynie (19 września), Krakowie (22–23 września), Białymstoku (23 września), Warszawie i Rzeszowie (25–26 września) oraz w Lublinie (29–30 września). Łącznie w wymienionych Salonach Maturzystów wzięło udział około 57 tys. uczniów, a UMCS znalazł się w gronie blisko 150 wystawców z całej Polski.

Podczas całego cyklu wydarzeń maturzyści oraz wspierający ich nauczyciele i rodzice mieli okazję poznać ofertę studiów UMCS, obejmującą kierunki dopasowane do potrzeb rynku pracy i zainteresowań kandydatów. Odwiedzający dowiedzieli się, jak wygląda studiowanie „od kuchni” oraz jakie możliwości rozwoju naukowego i zawodowego oferuje Uczelnia. Mieli też okazję uzyskać szczegółowe porady rekrutacyjne – pracownicy krok po kroku wyjaśniali zasady procesu rekrutacji, przedstawiali terminarz oraz podpowiadali, jak zwiększyć swoje szanse na przyjęcie na studia, m.in. poprzez odpowiednie przygotowanie do matury, udział w olimpiadach i konkursach czy aktywność pozaszkolną. Uczestnicy otrzymywali też materiały informacyjne, w tym broszury uczelniane, ulotki wydziałowe oraz gadżety promocyjne.

Salon Maturzystów był nie tylko okazją do zebrania informacji – to pierwszy krok w stronę świadomego planowania przyszłości. Wrześniowe spotkania edukacyjne po raz kolejny dowiodły, że bezpośredni kontakt uczniów z przedstawicielami uczelni ma ogromne znaczenie. To właśnie podczas takich rozmów kształtują się decyzje oparte na wiedzy i rzetelnej informacji, które wpływają na dalsze życie młodych ludzi. UMCS,

Fot. Bartosz Proń

Archiwum prywatne Magdaleny Drwał

stawiając na dialog i otwartą komunikację, buduje trwałe relacje z kolejnymi rocznikami przyszłych studentów.

W Salonach Maturzystów Perspektywy 2025 Uczelnię reprezentowali pracownicy Centrum Promocji: Magdalena Drwał (koordynatorka spotkań z kandydatami), Jagienka Chyż i Weronika Chołojczyk, a także Biura Rekrutacji: Maryna Położenko, Monika Piątek i Taras Bondarenko.

Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli: Barbara Nowacka – minister edukacji, Marcin Kulasek – minister nauki i szkolnictwa wyższego oraz Bogumiła Kaniewska – przewodnicząca Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich.

Magdalena Drwał

Fot. Julia Maj

Fot. Julia Maj

Fot. Julia Maj

Wernisaż wystawy prof. Jacka Szewczyka pt. „Zapiski z rzeczywistości”

21 października 2025 r. w Uniwersyteckiej Galerii Sztuki UMCS odbył się wernisaż wystawy prof. Jacka Szewczyka pt. „Zapiski z rzeczywistości”.

Jacek Szewczyk w 1982 r. ukończył Państwową Wyższą Szkołę Sztuk Plastycznych we Wrocławiu (obecnie ASP). Dyplom magisterski z wyróżnieniem z projektowania graficznego zrealizował w Pracowni Projektowania Graficznego prof. Jana Jaromira Aleksiana oraz w Pracowni Grafiki Warsztatowej prof. Haliny Pawlikowskiej. Od 1982 r. pracuje w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. W 2003 r. otrzymał tytuł profesora zwyczajnego. Obecnie prowadzi Pracownię Rysunku Kreatywnego na Wydziale Grafiki i Sztuki Mediów. W latach 1999–2005 pełnił funkcję prorektora ds. artystycznych/badawczych/naukowych, a w latach 2005–2012 rektora ASP we Wrocławiu. Następnie do roku 2020 był dziekanem Wydziału Grafiki i Sztuki Mediów.

Poza pracą na uczelni zajmuje się grafiką i rysunkiem. Brał udział w wielu wystawach, konkursach graficznych i rysunkowych w Polsce i za granicą. Otrzymał kilka nagród i wyróżnień. Grafiki i rysunki Jacka Szewczyka znajdują się w zbiorach: Biblioteki Narodowej w Warszawie, Biblioteki Zakładu im. Ossolińskich we Wrocławiu, Gabinetu Rycin Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, Muzeum Narodowego we Wrocławiu, Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym, Muzeum Regionalnego w Bydgoszczy, Boras Kunstmuseum, Norrbottens Lans Landsting – Lulea, Botkyrka, Lulea i Falun Kommun, Grafikens Hus Mariefred (Szwecja) oraz w kolekcjach prywatnych.

Lubelska wystawa prezentowała grafiki i rysunki z ostatnich kilku lat, bardzo często tworzące serie grafik i rysunków ukazujących wyimaginowane place zabaw, ogrody do uprawiania wszelkich sportów czy hipotetyczną drogę/ulicę. Te wszystkie prace są czymś w rodzaju wizualnego pamiętnika minionych emocji i skojarzeń oraz symboliczną drogą prezentującą ciągłość upływającego czasu w przestrzeni przedstawiającej chaos powiązań symboli, metafor i przedmiotów z ich nie do końca rozpoznanym przeznaczeniem.

Julia Maj

Rzymskie tourné Chóru Akademickiego UMCS

W dn. 15–23 października 2025 r. Chór Akademicki UMCS im. Jadwigi Czerwińskiej pod dyktando prof. dr hab. Urszuli Bobryk wyjechał na tournée do Rzymu.

Podróż z Lublina do serca Włoch odbyła się drogą lądową – 30 godzin autokarem w jedną stronę stało się nie tylko logistycznym wyzwaniem, ale i symbolicznym preludium do niezapomnianych przeżyć, które czekały na chórzystów w Wiecznym Mieście. Po dotarciu na miejsce zespół wziął udział w trzech ważnych wydarzeniach muzycznych i sakralnych, prezentując wysoki kunszt artystyczny i budząc uznanie słuchaczy.

16 października, w rocznicę wyboru św. Jana Pawła II na Stolicę Piotrową, Chór zapewnił oprawę muzyczną porannej mszy świętej w Bazylice św. Piotra, transmitowanej przez Radio Watykańskie. Uroczystość zgromadziła licznych duchownych i pielgrzymów z Polski, a śpiew zespołu z Lublina dodał jej szczególnego blasku i duchowego wymiaru. Warto wspomnieć, że artyści dotarli do Watykanu bezpośrednio po podróży – ich determinacja i profesjonalizm zostały docenione przez uczestników liturgii.

19 października był dla Chóru dniem szczególnie intensywnym i pełnym artystycznych emocji. Najpierw zespół wystąpił podczas III Międzynarodowego Festiwalu Chórów Sakralnych „Cum Novo Cantico”, który odbył się w Bazylice św. Pawła za Murami. Występ Chóru Akademickiego UMCS stał się wyjątkową okazją do spotkania kultur i duchowości poprzez muzykę chóralną, łączącą w sobie sacrum, emocje i wspólnotowe przeżycie. Tego samego dnia wieczorem chórzyci wystąpili w kościele św. Stanisława Biskupa i Męczennika podczas koncertu „Te Deum Laudamus – dla Ciebie i z Tobą, św. Janie Pawle II”, upamiętniającego 47. rocznicę wyboru Papieża Polaka. Pod batutą prof. Urszuli Bobryk i Karoliny Drapały, przy akompaniamencie prof. Teresy Krasowskiej i Pawła Szuma, w obu koncertach zabrzmiał repertuar obejmujący utwory m.in. Wacława z Szamotuł, Feliksa Nowowiejskiego, Henryka Mikołaja Góreckiego, Martina Palmeriego

Fot. Natalia Pełniewska / Kościół Hospicjum św. Stanisława BM w Rzymie

i Piotra Selima. Finałową *Barkę* chórzyci wykonali wspólnie z publicznością, w atmosferze wzruszenia, modlitwy i jedności.

Zwieńczeniem rzymskiego tournée był udział w audycji generalnej papieża Leona XIV na placu św. Piotra w dniu wspomnienia liturgicznego św. Jana Pawła II (22 października). Chórzyci stanęli z białą-czerwoną flagą wśród tysięcy wiernych z całego świata, a po zakończeniu audycji wykonali pieśń *Gaude Mater Polonia*, oddając symboliczny hołd polskiemu papieżowi i jego duchowemu dziedzictwu.

Podczas pobytu we Włoszech zespół mieszkał w małowniczej, nadmorskiej miejscowości Anzio, położonej kilkadziesiąt kilometrów od Rzymu. Czas wolny chórzyci wykorzystali na poznawanie urokliwych zakątków i najważniejszych zabytków Wiecznego Miasta. Nie zabrakło także kulinarnych odkryć i doświadczeń związanych z włoskim stylem życia – w tym prób poruszania się rzymską komunikacją miejską, co samo w sobie okazało się nie lada przygodą.

Choć zarówno pierwszego, jak i ostatniego dnia pobytu w Rzymie chórzystom przyszło spędzić długie godziny w kolejce do Watykanu, to – jak sami przyznają – była to próba cierpliwości, którą wynagrodziły niezapomniane duchowe i artystyczne przeżycia.

Wyjazd do Rzymu stał się dla Chóru Akademickiego UMCS im. Jadwigi Czerwińskiej nie tylko wyjątkowym wydarzeniem artystycznym, lecz także głęboko symboliczną podróżą – spotkaniem z historią, wiarą i tradycją, które od lat inspirują działalność zespołu.

Ihor Kolisnichenko

↑ Koncert
„Te Deum Lau-
damus – dla
Ciebie i z Tobą,
św. Janie
Pawle II”

Październik w Chatce Żaka

Wpaździerniku Akademickie Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka tradycyjnie tętniło życiem, tworząc przestrzeń pełną studenckiej energii i kreatywności. Był to miesiąc otwierający nowy rok akademicki, a jednocześnie zapowiadający finał jubileuszowego roku obchodzonego w Chatce Żaka.

Początek roku akademickiego zainauguowało wydarzenie Siema Żaki x Wolna Chatka, które już na stałe wpisało się w kalendarz miejskich imprez studenckich. Wspólna inicjatywa ACKiM UMCS Chatka Żaka i Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów UMCS otworzyła nowy sezon kulturalny z rozmachem, przyciągając setki studentów i młodych twórców. W programie znalazły się koncerty, wystawy, prezentacje grup artystycznych, a także spektakl i warsztaty. Wydarzenie nie tylko integrowało społeczność studencką, ale również symbolicznie otworzyło nowy rok działań kulturalnych w Lublinie, pokazując, że to właśnie Chatka Żaka pozostaje centrum kreatywnej energii młodych ludzi.

Październik to również czas Konfrontacji Teatralnych, jednego z najważniejszych festiwali teatralnych w Polsce. W ramach tegorocznej, jubileuszowej 30. edycji na scenie Chatki Żaka można było obejrzeć dwa niezwykle spektakle: „Diabły”, wyreżyserowany przez Darię Kopiec oraz „2129” w reżyserii Łukasza Witta-Michałowskiego, stworzony z okazji 60-lecia Chatki Żaka. Sztuka doczekała się realizacji telewizyjnej, dzięki czemu jej wyjątkowa forma i energia zostaną utrwalone i udostępnione szerszej publiczności.

W październiku swoje święto obchodziło także Akademickie Radio Centrum, które już od 30 lat towarzyszy studentom i mieszkańcom Lublina. Jubileuszowe wydarzenie zgromadziło kilka pokoleń radiowców – od pierwszych redaktorów po obecnych studentów. Spotkanie połączone było z koncertami, wystawą archiwalnych fotografii oraz bankietem.

Na zakończenie miesiąca Chatka Żaka ponownie rozbrzmiała dźwiękami gitar i wspólnego śpiewu podczas Bakcynaliów – XXXIX Ogólnopolskiego Festiwalu Piosenki Autorskiej, który od dziesięcioleci łączy artystów i miłośników muzyki. Wydarzenie przyciągnęło zarówno uznanych wykonawców, jak i debiutantów, którzy zaprezentowali swoje autorskie utwory w klimacie bliskim tradycji piosenki studenckiej.

Paweł Kaszuba

Fot. Karolina Rybka

↑ Siema Żaki x Wolna Chatka

Fot. Karolina Rybka

↑ Siema Żaki x Wolna Chatka

Fot. Karolina Rybka

↑ Bakcynalia

„3,2,1... STUDIA START!”, 8 października 2025 r.

Fot. Bartosz Proll

Fot. Michał Piłat, Bartosz Proll

Jubileusz Radia Centrum, 17-18 października 2025 r.

Zapraszamy na magiczny spacer
po Ogrodzie Botanicznym UMCS!

luminapark.pl/lublin

UMCS
UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
W LUBLINIE

ALICJA
OGRODZIE W CZARÓW
— LUMINA PARK —

60 LAT
OGRODU
BOTANICZNEGO
UMCS